

A VÍZIVÁROS XVII. SZÁZAD VÉGI TOPOGRÁFIÁJA

1695. december 30-án nyújtotta be Greischer Mátyás Bau-Gegenhandler a budai Kamarai Adminisztrációnak a Víziváros telkeiről és épületeiről készített összeírását. Az összeírás elkészítésére a várbeli telkek és házak összeírása után került sor,¹ előzménye pedig az volt, hogy az Udvari Kamara 1694. június 9-én elrendelte Buda és Pest város telekkönyvezését, és utasítást adott a szokásos telekkönyvi díjak behajtására.² A Greischer által készített összeírás a „Zaiger Über die Wasserstadt” címet viseli, s benne 284 vízivárosi telek leírása található. Az egyes telkek leírása tartalmazza a telek számát, helyrajzi meghatározását (az utcanevek feltüntetésével), a telkek méreteit (az oldalak hosszát öl és láb mértékben határozva meg), az egyes telkeken álló épületmaradványok feltüntetését, a telek területének nagyságát, a becsértékét, a birtokos nevét, foglalkozását, a birtoklás kezdetének és jogcímének megjelölését.

Az összeírás célja a kamarai jövedelmek, amelyek közé a telekkönyvi jövedelmek is tartoztak, behajtásának a biztosítása volt, s ezért csak azokat a telkeket vették fel, amelyek már lakottak voltak, vagy amelyeknek értékesítése a telek fekvése illetve a telken levő falmaradványok révén várható volt. A Vízivárosnak ez az összeírása tehát lehetőséget ad arra hogy a török uralom alól való felszabadulás utáni első évekből pontos képet nyerjünk Buda külvárosának az állapotáról.

A Víziváros, mely a török uralom alatt is a budai Vár nagy külvárosa volt, s amelynek akkori állapotáról útleírások és metszetek tudósítanak, az 1684. évi ostrom alkalmával szinte teljesen elpusztult: a várat ostromló seregek elfoglalták ezt a területet, Stahrenberg tábornagy pedig felgyújtatta. 1684 és 1686 között a Víziváros újjáépítésére már lehetőség nem volt, a törökök csak az erődítési munkálatokat végezték el. 1686. június 24-én a felszabadító csapatok meglehetősen könnyűszerrel jutottak a Víziváros birtokába, de a Vár 75 napig tartó ostroma alatt különösen a Víziváros nyugati részét az ostromárokkal szinte teljesen feldúlták.³

¹ Fővárosi Levéltár (Föv. Lt.), Budai Levéltár (BL) Zaiger Über die Wasserstadt. No 3. t. 10 — A kötet belső címlapján: Beschreibung Deren in der Ofherischen Wasserstatt Innbegriffenen Hausstellen und Gebauen bewerkhstelliget durch Matthia Greischer Geographie Liebhaberem. den 30. Dec: Anno, 1695.

² Kovács L.: Telekkönyvi rendtartás Budán a kamarai adminisztráció idejében. Emlékkönyv Szentpétery Imre születése hatvadik évfordulójának ünnepére. Budapest, 1938. 215.

³ Károlyi Á.—Wellmann I.: Buda és Pest visszavívása 1686-ban. Budapest, 1936. 230—235.

Buda elfoglalása után a török uralom alatt itt élő lakosságból az elpusztult külvárosba csak néhány, főleg délszláv nemzetiségű lakos tért vissza, s kezdte meg romba dőlt házá-
nak felépítését.⁴

Új telepítésre volt tehát szükség, s ennek érdekében az Udvari Kamara a Budai Kamarai Felügyelőség (Camerale Inspection zu Ofen) számára kiadott szolgálati utasításban úgy intézkedett, hogy míg a Várban a házakat katolikus vallásúaknak és elsősorban németeknek, addig a Vízivárosban és Pesten bármely más nemzetiségű és vallású jelentkezőnek is lehet adni.⁵

A budai, így a vízivárosi házak kiosztása iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg. A vízivárosi telkek felé főleg a szegényebb telepesek érdeklődése fordult. A kiosztás megkezdése előtt a házakat, illetve telkeket Venerio Ceresola császári építőmester még 1686-ban felbecsülte, s 1687. január 16-ig a Várban és a Vízivárosban már több, mint 60 házat osztot-
tak ki.⁶ A vízivárosi telkek kiosztásának azonban nagy akadályja volt az, hogy a valamennyire is használható állapotban levő házak nagy részében a katonaság tanyázott.⁷ Székesfehérvár visszafoglalása előtt még a várható török ellentámadás veszélye is lohasztotta a kevésbé védhető Vízivárosban a letelepedési kedvet, s a betelepülés ütemét igen erősen hátráltatták azok az erődítési tervek is, amelyek szerint az egész Vízivárost bele kell foglalni Buda védműrendszerébe.⁸

A védműrendszer kiépítése meglehetősen rendszertelenül folyt, újabb és újabb tervek merültek fel, amelyeknek végrehajtása során már felépült házak lebontására is sor került. Így például a mai Szilágyi Dezső tér 2., 3. számú ház helyén állott, meglehetősen épségben fennmaradt régi falakkal rendelkező épületeket az erődítési mérnök 1690-ben lebontatta, de néhány év múlva felépítésüket ismét engedélyezték.⁹

A betelepülés, illetve a telkek kiosztásának az üteme éppen ezért lassú és vonatott volt. Az 1688-ban készített budai házösszeírás szerint a Várban 73, a Vízivárosban 17 házbirtokos volt.¹⁰ 1695-ig 109 vízivárosi telek assignálási idejét ismerjük,¹¹

⁴ A török időkben is itt levő vízivárosi lakosok: Perkovics Mátyás, Pavianovics Illés, Kokics Péter, Mihics János, Pinder Tádé házai a mai Csalogány utca, Iskola és Gyorskocsi utca közötti részen voltak. Országos Levéltár (OL) Budai Kamarai Adminisztráció levéltára (KA) Memorialien und Anbringen, B 280. — 1700. szept. 24.

⁵ *Bánrévy Gy.*: Az első hivatalos intézkedések a visszafoglalt Budán 1686-ban. Budapest, 1937. 28.

⁶ OL.—KA. Expeditionen 1687. január 8., január 16., február 25—28.

⁷ OL.—KA. Expeditionen 1687. szeptember eleje. Werlein kamarai inspektor Mayer udvari kamarai tanácsoshoz: A katonáknak a házakból való kitelepítése után a város két-három év alatt felépülne.

⁸ OL.—KA. Expeditionen 1687. február 7., május 17., július 12.

⁹ Föv. Lt.—BL. Zaiger No 121, 122.

¹⁰ Föv. Lt.—BL. Buda város tanácsülési jegyzőkönyve 1688. október 16. Spezifikation deren so alhier in Ofen burgerliche Häuser angenomben. Az összeírást közölte *Schmall L.*: Adalékok Budapest Székes Főváros történetéhez. Budapest. 1899. II. 205—207. A „Buda városa 1688-ban és 1714-ben” c. tanulmánya keretében. Közlése szerint a „budai polgárság” ekkor 85 családot számlált csak. A nevek közlésénél a névalakokat igen sok esetben eltorzította (pl. Bauchenhaider helyett Buchenhardot, Brenner helyett Wernert írt stb.), Salgari Péter postamestert, Kramer Pétert, Reinhold Jánost pedig kifejejtette a közlésből. A foglalkozás megjelölésének a hiányát — „a hol lehetséges volt” — a polgárok törzskönyvéből pótolta. Közölte a házak számát is (Vár 79, Víziváros 19), pedig erre az eredeti összeírás nem utal, forrását pedig nem idézi. Valószínűleg csak rekonstrukció, de eredményét módszere ismeretének hiányában ellenőrizni nem lehet. — A polgári házak összeírása után szerepel a budai tanácsülési jegyzőkönyvben egy Spezifikation der sambentlichen Burger in Ofen, amely 119 budai polgárt sorol fel név szerint, s 13 esetben utal arra, hogy a polgár „inn der Wasser Statt” lakik.

¹¹ Föv. Lt. BL. Zaiger adatai alapján.

ezekből:

1687-ben	11	1691-ben	5
1688-ban	4	1692-ben	28
1689-ben	3	1693-ban	16
1690-ben	10	1694-ben	11
		1695-ben	21 telket assignáltak.

A Vízivárosban, a Horvátváros kivételével 1695-ig kiosztott telkek területe 59 853 négyszögöl volt. Ebből 7697 négyszögöllet egyházi, állami és városi célokra adtak (szerzetes-rendek, vámhivatal, sóház, faraktár, kórház, vásár- és piacterek), s 27 telkeknek ekkor még — nyilvánvalóan a rossz állapot, illetve a rossz fekvés miatt — nem akadt gazdája. Ezek területe 3920 négyszögöllet tett ki. A kiosztott telkek területének közel 30%-át a Várban jó ingatlanul bíró budai polgárok és kamarai hivatalnokok szerezték meg maguknak.

Az egyes telkek birtokosainak foglalkozási megoszlása 1695-ben a következő volt:

	Csak vízivárosi	A váriakkal együtt	A telkek száma
Iparos	59	69	81
Kereskedő	10	12	16
Állami alkalmazott	4	9	13
Egyéb	6	6	7
Hagyaték	9	12	16
Egyházi, állami, városi telkek	14	14	14
Foglalkozás nincs jelölve	31	33	42
Üres telkek	27	27	27
Összesen.....	160	182	216

A Zaigerben az egyes telkeken levő épületekre és azok állapotának megjelölésére számos különféle kifejezés található. A különféle kifejezésekből azonban az áttekinthetőség kedvéért kénytelenek vagyunk nagyobb csoportokat alkotni:

Az épületek minősége és állapota	Építési mód						Összesen
	Nincs adat	Jól épített	Rosszul épített	Építeni kezdték	Javított	Pusztta	
Régi falak							
a) sok, jó	3	10	5	—	3	1	22
b) kevés, rossz ...	10	10	37	2	1	2	62
Alapok							
a) jó	1	—	1	—	—	1	3
b) kevés	4	—	8	4	—	15	31
Sárfal	2	—	8	—	—	—	10
Épített	—	6	83	2	2	—	93
Pusztta	—	—	—	—	—	40	40
Nincs adat	16	—	—	—	—	—	16
	36	26	142	8	6	59	277

A Zaigerben szereplő telkek térképen való rögzítése, tehát a Víziváros 1695. évi helyrajzi állapotának pontos ábrázolása, meglehetősen bonyolult feladat. Olyan egykorú térkép, amely telkekig menő részletességgel ábrázolná a Víziváros területét, eddig még nem került elő. Vannak XVII—XVIII. századi térképek, amelyek ábrázolják a vízivárosi utcahálózatot, s az egykorú metszeteken is felismerhetők a vízivárosi háztömbök (1—2. kép), de ezek a térképek és metszetek topográfiai célokra csak akkor használhatóak, ha a Zaiger adatai alapján az ábrázolások hitelességét ellenőrizni s igazolni tudjuk, s csak ennek az ellenőrzésnek az elvégzése után lehet ezeknek a térképeknek és metszeteknek azokat az adatait felhasználni, amelyekre a Zaigerben nincsen utalás.

A Zaiger adatainak térképen való rögzítését szükséges tehát elvégezni, ha a Víziváros XVII. századvégi helyrajzának pontos képét meg akarjuk állapítani. Ennek azonban elkerülhetetlen feltétele az, hogy olyan pontos felvétel alapján készített térképpel vessük össze a Zaiger adatait, amelyen az írásos források alapján a nagy telekforma változások, telek- és utcaszabályozások még ellenőrizhetőek, s amelyek nemcsak a háztömböket, hanem a telekhálózatot is ábrázolják.

A XVIII. század közepétől kezdve, főleg a katonai célból készült térképek már ábrázolják a vízivárosi telkeket, sőt olyan is akad köztük, amelyik az egyes telkeken levő épületek alaprajzait is feltünteti.¹² Nem szerepel azonban ezeken a térképeken a telekszámozás, ezért a Zaigerrel való összevetésük nem oldható meg. Az első olyan térkép, amely a telkek pontos ábrázolása mellett a telekszámozást is feltünteti, az 1785—1789. között készült „Situations Plan der Wasserstadt Ofen”.¹³ (3. kép). Az ezen a térképen szereplő telekszámok azonban nem azonosak a Zaiger telekszámozásával, mert 1695 és 1785 között a budai, így a vízivárosi telkek számozása is többször változott.

A Zaiger telekszámozása csak 1708-ig volt érvényben. Budán ugyanis — Pest városától eltérően — a Kamarai Adminisztráció fennállása idején érvényben volt telekkönyvi rendszert 1705, a városi kiváltságlevél elnyerése után megváltoztatták. Míg Pest városában a Zaiger mint teleknyilvántartás továbbra is fennmaradt,¹⁴ továbbvezetve benne az egyes tulajdonosváltozásokat, addig Budán ezt a teleknyilvántartási formát 1705 után már nem alkalmazták. Megelégedtek azzal, hogy a birtokos változásokat csupán a Gewöhrprotokollokban tüntessék fel. Ezekbe a Gewöhrprotokollokba másolták bele az egyes birtokosváltozások alkalmával kiállított telekleveleket, amelyek feltüntették az új birtokos nevének kívül a jogcímet, amelynek alapján az a telek birtokába jutott (vétél, öröklés, csere), a régi birtokos nevének, a régi birtokos birtoklása időpontjának kezdetét, a telek helyrajzi meghatározását, méreteit (esetleg a telek alakját rajzban is).¹⁵

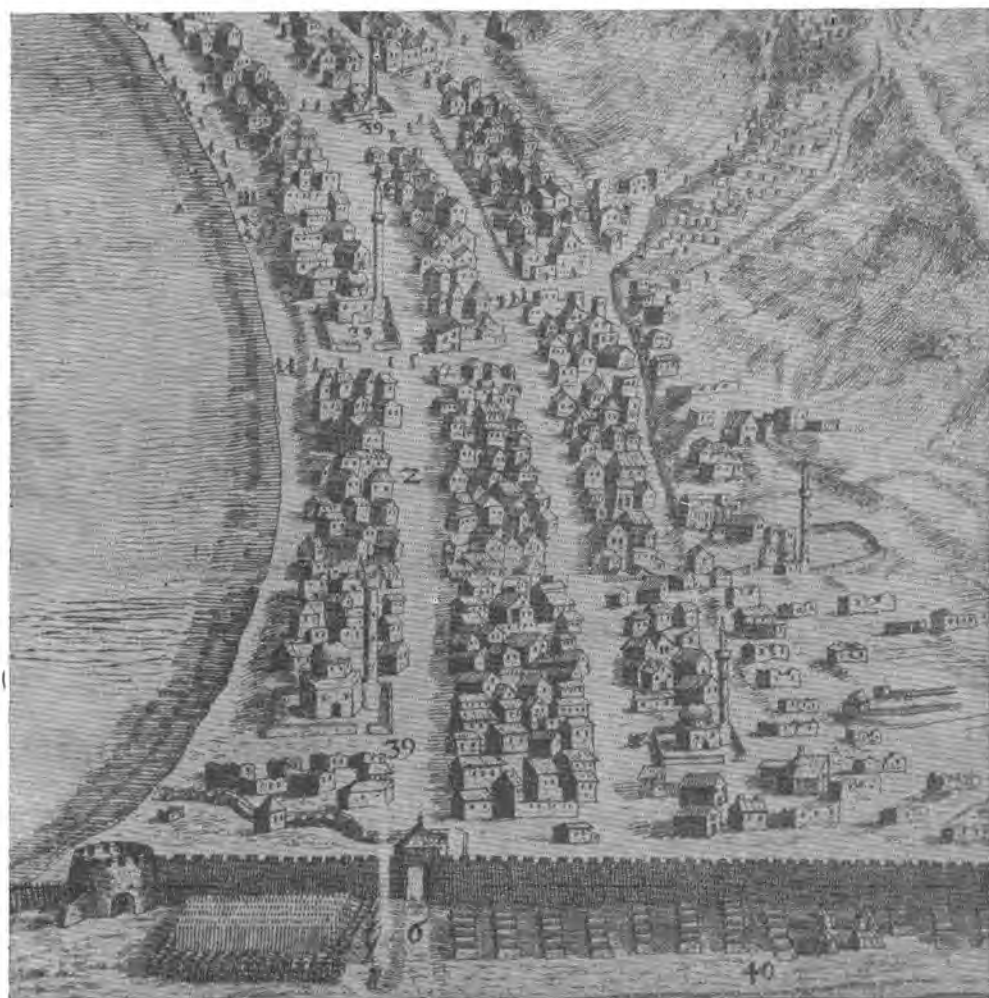
Telekszámozás változás 1705 után a következő években volt: 1709., 1754., 1771., 1786. Az 1709-ben adott telekszámok csak az 1720-as évekig voltak érvényben, illetve használatban, ettől kezdve 1754-ig a Gewöhrprotokollokban nem tüntettek fel telekszámot. Az 1709-es telekszámozásról összeírás nem maradt fenn. A telekösszeírások csak 1739-től

¹² Plan Der König. Haupt Stadt und Vestung Ofen nebst der über der Donau Befindlichen Stadt Pest. Wieselbige der mahalen in Defensionsstant befindet, ferner ist abzunehmen wisolche Vestung nach den Sidu loci auf das stärckeste, und leichdste könde fortificirt werden. wie die gelbe farbe und schwartz punctdirden linien anzeigen. Del. 1743. Matthey ing. hauptmann. (Wien, Krigsarchiv, Inland C. V. Bp. No 17. — Fényképmásolata a Kiscelli Múzeumban.)

¹³ Főv. Lt. Térképtár B II. 67.

¹⁴ Nagy L.: Pest város XVII. század végi topográfiájának forrásai. Tanulmányok Budapest Múltjából XIV (1961.) 169.

¹⁵ Főv. Lt. BL Gewehr Prothocoll der Wasser Statt zu Ofen 1696. január 2 — 1705. szeptember 1. — Gewöhr Prothocoll ... Wasserstatt Ofen I—IV. kötet 1705. november 14. — 1792. február 17. — Prothocoll über die Croatten gassen 1705. november 25. — 1785. június 30. I—II. kötet. 1785. júliusától kezdve a horvátvárosi teleklevelek a vízivárosi Gewöhrprotokollban találhatóak.



1. Fontana 1686-ban készült rézmetszetéből a Víziváros ábrázolása
 Darstellung der Wasserstadt aus dem Kupferstich von Fontana aus dem Jahre 1686

kezdve vannak meg Buda város levéltárában,¹⁶ s ezek segítségével lehet az 1754., 1771., 1786. évi telekszámozást pontosan megállapítani. Az 1785—1789 között készült térképen az 1786. évi telekszámok szerepelnek. Ezért ha a Zaiger adatait ennek a térképnek a segítségével kívánjuk rögzíteni, arra van szükség, hogy a Zaigerben szereplő minden egyes telek történetét — hiszen száz esztendő alatt jelentős változások történtek — végig kell követni a Gewöhrprotokollok és a telekösszeírások felhasználásával egészen 1786-ig.

Az 1785—1789. között készült térképre ilyen módon lehet rávetíteni az 1695-ös Zaiger telekadatait. Ez a térkép pontos felmérés alapján készült, tehát ennek a térképnek adatai átvihetők a mai legmodernebb 1 : 1000 léptékű térképre is. A Vízivárosban azonban főként 1872. után, de különösen a XX. században igen jelentős városrendezés folyt, amely-

¹⁶ Főv. Lt. BL — Buda város telekkönyvi iratainak gyűjteménye 18/12. Grundbuch Conscriptio 1739—1786. Az 1709. évi telekszámozás megtalálható az 1714-ben a városi telekhivatal által készített házösszeírásban: Possessionatae Domus Ofen (Főv. Lt. BL)



2. Matthei 1740—1750. között készült budai térképének vízivárosi részlete.—
Teilstück der zwischen 1740—1750 von Matthei gezeichneten Ofner Karte

3. Vízivárosi térkép 1784—1789. →
Situations Plan der Wasserstadt Ofen 1784—1789

Situations-Plan der Wasserstadt Osn.



nek során az utcák szélesítése, kiegyenesítése és új utcák nyitása alkalmával számos telek állapotában lényeges változás történt. Ezért figyelembe kell venni a fővárosnak az 1870-es években készült felmérési üvegszélvényeit amelyekben nemcsak az akkor meglévő állapotot tüntették fel, hanem azokon folyamatosan, ábrázolták az új szabályozási vonalakat is.¹⁷

Ezzel a módszerrel lehetett tehát elkészíteni a Víziváros XVII. század végi térképét, amely az egyetlen reális alapja a Víziváros topográfiai értékelésének, s amelynek révén lehetővé válik a Víziváros ábrázoló XVII. század végi térképek és metszetek kritikájának elvégzése is. (6—9. térképmelléklet).

Az 1695-ben összeírt, tehát az addig kiosztott 284 vízivárosi telek a vízivárosi északi városfal, a Duna, a mai Jégverem utca, Hunyadi János út, Szalag utca, Iskola utca, Batthyány utca, Kapás utca, Horvát utca által határolt területen helyezkedett el. Ez a terület jóval kisebb, nemcsak a ma, hanem a XVIII. században Vízivárosként ismert területnél. A terület kicsiny voltának több magyarázata van.

Az egyik a már említett erődítési szempont, amelynek alkalmazása során a várfal körül széles területet kellett üresen hagyni, amelyen tilos volt a letelepedés. Ezeknek a területeknek egy része csak igen lassan és fokozatosan került a XVIII—XIX. században kiosztásra.

A másik magyarázat, — s a topográfiai értékelés szempontjából ez a jelentősebb —, hogy 1695-ben azokat a telkeket írták össze, illetve eddig az időpontig azokat a telkeket osztották ki, amelyek a rajtuk álló épületmaradványok miatt értékesek voltak, formájuk felismerhető volt, tehát a török uralom alatt is használt telkek voltak, sőt mivel a Zaigerben 118 teleknél említenek régi falakat, illetve fundamentumokat, állítható, hogy az 1695-ben összeírt és rögzített telekhálózat a török uralom előtti állapotot is tükrözi. Hogy minden értékes, tehát épületmaradvánnyal rendelkező illetve felismerhető telket kiosztottak eddig az időpontig, s hogy az erődítési területnek fenntartott részen nagyobb arányú régebbi település, települési nyomok nem lehettek, azt abból lehet következtetni, hogy a Vár Vízikapujának előterében a vízivárosi részen nem tartottak fenn erődítési területet, s a mai Ponty utca, Pala utca, Szalag utca vonala már 1695-ben is egészen közel a Vízikapuhoz húzódott, s az itt levő telkeken épületmaradványokat jelez a Zaiger. Ugyanis ha a Kamara a katonaság szempontjait „az erődítési területnek” ezen a fontos részén nem vette figyelembe, akaratát keresztül tudta vinni, nyilvánvalóan megtette volna azt akkor is, ha az erődítési területnek fenntartott egyéb vízivárosi részekben használható vagy felismerhető épületmaradványok lettek volna.

A Víziváros XVII. század végi kicsiny voltának harmadik magyarázata a Kapás utca és Várfok utca közötti résszel kapcsolatos. Ennek a széles területnek ugyanis csak egy részét foglalták el erődítési területnek, a másik részének házhelyekké való kiosztására minden valószínűség szerint ekkor egyrészt azért nem került sor, mert ez a terület pusztult el leginkább az 1684-es és 1686-os ostromok idején, másrészt ez a terület volt a legalkalmasabb arra, hogy majorságok és kertek céljára használják fel.

A Jégverem utcától délre eső, a XVIII. században Halászárosnak nevezett rész kiosztását erősen gátolták az itt tervezett s részben végre is hajtott katonai építkezések. Egyébként ez a terület kicsiny volta miatt a polgári település szempontjából a legkevésbé volt jelentős.

1695-ben a vízivárosi telkek összeírását a mai Fő utca északi végén volt Kakas kapunál kezdték. Először a Fő utca bal oldalán (a Duna felől) mentek végig a mai Jégverem utca végén volt vízműig, majd összeírva a vízmű, a kapucinus kolostor és a Vízikapu háromszögében levő telkeket, folytatták az összeírást a Fő utca nyugati oldalán visszafelé haladva a vízivárosi városfalig, a mai Bem József utca vonaláig. Majd ismét innen kiindulva került sor a Horvátváros összeírására (a Bem József utca, Fő utca, Kacsa utca és a Horvát utca által határolt terület). A Horvátváros összeírása után történt a Medve utcai, Gyorskocsi utcai, Iskola utcai, Batthyány utcai, Csalogány utcai és Kapás utcai telkek összeírása.

Az összeírás sorrendjéből is látszik, hogy a Horvátvárosnak, a XVIII. században — nemcsak egy utca, hanem az egész városrész megjelölésére használt — Krawaten Gassénak

¹⁷ Főv. Lt. Buda sz. kir. város felmérési üvegszélvényei.

nevezett területe megkülönböztethetően elvált a Vízivárostól. Kőfal maradványokat ennek a területnek a telkein alig, csak egy-két esetben, említenek, s azokat is csak e terület belsőbb részén, a mai Medve utca és Ganz utca sarkán és a Ganz utca közepe táján,¹⁸ a többi teleknél általában csak azt jegyezték meg, hogy schlecht gebaut. A Ganz utca északi részén, a városfalhoz kifutó telkek és a mai Horvát utcai telkek esetében valószínűnek látszik, hogy a telekformák e terület nagymértékű pusztulása miatt a telekkiosztással kapcsolatos egységesítő szabályozás eredményei. A Medve utca, Ganz utca, Kacsza utca és a Király-fürdő közötti terület telekbeosztása őrizhette csak meg a korábbi telekformákat. A Ganz utcát 1695-ben Krawaten Gassenak nevezték, a Zaiger szerint azért, mert legnagyobbbrészt horvát lakosok lakják. 1695-ben azonban a telkek birtokosainak nagy része rác. A Krawaten Gasse elnevezés nyilvánvalóan inkább abból ered, hogy a török uralom alól való felszabadulás után a horvát katonaságot ezen a területen szállásolták el.

A Horvátvároshoz hasonlóan egységes és összefüggő területnek tűnik a Vízivároson belül a Fő utca, Vám utca, Iskola utca, Csalogány utca, Kapás utca, Kacsza utca közötti rész. Ennek a területnek a telekrendje és utcahálózata határozottan mutatja, hogy egységes településről van szó, amelynek középpontját a mai Csalogány utca és Medve utca sarkán állott Szent Péter-egyház képezte a középkorban. A templomot a Zaiger nem említi, de megjegyzi, éppen azoknál a telkeknél (257, 259), amelyek az utóbbi években a Szt. Péter-egyház romjainak feltárása folyik,¹⁹ hogy van még valami a régi falakból (hat noch etwas von alten gemeür), s nyilvánvalóan ezeknek a fennálló falaknak a hatására kellett lekerekíteni a telkek kiosztásakor a 258. számú telek (Csalogány utca 9.) északkeleti sarkát, a templom déli mellékszentélyének apszisa miatt. A Csalogány utca 7. számú telek északi határvonala a templom falának vonalát követi, tehát a kiosztáskor ez a fal befolyásolta a telek határának a megállapítását. A Medve utca 1—3. számú telken levő falakat azonban a telekhatár megállapításánál nem vették figyelembe (valószínűleg a falak erős pusztulása miatt), hanem ragaszkodtak a szomszédos telkeket elválasztó párhuzamos vonalakhoz. A 256. számú telken épületmaradvány nem volt. A templom tehát egy szabad térségen állhatott. Lehetőséges, hogy a templom területéhez tartozott az a meglehetősen nagy, csaknem 1000 öles három utcával határolt terület is (Csalogány utca 6—8, Gyorskocsi utca 18, Iskola utca 45—47), amelyet a rác ferencesek kaptak a kamarai adminisztrációtól kert céljára. Ezen a telken is volt noch was von alten guten gemeür, s itt lakhattak azok a boszniai rendtartományhoz tartozó ferencesek, akik a török uralom alatt a katolikusok lelki gondozását ellátták, s lehetséges,²⁰ hogy a Szent Péter-templom épében álló részében istentiszteleteket is tartottak a környező telkeken lakó katolikus rácok számára.²¹ Ezért nem használták fel a törökök mecsetként ezt a templomot.

A Vízivárosnak ezen a részén a telkek fekvése szinte kizárólag kelet-nyugati irányú, s ez a telekrendszer a korábbi állapotot őrizte meg. Ugyanis a sok fennálló jó fal és fundamentum miatt nem lehet arra gondolni, hogy itt a török uralom alóli felszabadulás után telekrendezés, telekszabályozás történt. 95 telek volt ezen a területen, s a Zaiger 45 telken jelöl meg kőfalat, 7 telken fennmaradt fundamentumokat, 7 telken sárfalat, 15 telekről pedig csak annyit jegyez meg, hogy ist schlecht gebaut. Pusztá telek 21 volt. ✕

¹⁸ A Ganz utcai 215—216. számú telkeit 1695-ben elválasztó vonal egy régi fundamentum miatt megtörik.

¹⁹ Garády S.: Budapest székesfőváros területén végzett középkori ásások összefoglaló ismertetése 1931—1941. — Bud. Rég. XIII. (1943) 206—233. Garády 1942-ben a Csalogány utca 7. számú telken ásott, s „a telek nyugati és északi határvonala mentén egy háromhajós, körülbelül 16—20 m szélesre becsülhető, tehát nagyobb méretű csücsíves templom déli szentélye apszisának lezárható falaira és a főszentély déli falára” akadt. Garády ezt a templomot a vízivárosi Szent Péter vértanúról elnevezett plébániatemplommal azonosította. — A feltárás munkáját a Medve utca 1—3. számú telken jelenleg Holl Imréné folytatja.

²⁰ Horler M.: Budapest műemlékei I. — Budapest. 1955. 651.

²¹ L. 4. jegyzet.

Tehát az ittlévő telkeknek több mint felén állott kőfal vagy régi fundamentum, s csak a telkek 22%-a volt pusztá terület vagy kert, s ezeknek is a fele a mai Medve utcától nyugatra feküdt. A kertek között húzódó utcát, a mai Fazekas utcát, Gartner Gássalnek nevezték.²² Ezen a részen csak egy olyan telek volt, amelyen falmaradványokat jelez a Zaiger.

Épületekkel vagy épület maradványokkal jól kirajzolódó utcavonalak: a mai Fő utca, és Gyorskocsi utca nyugati oldalai, a Batthyány és Csalogány utca egyes sarkai, de főleg a XVII. század végén Truckhene Gassénak nevezett útvonal mindkét oldala. E településrész észak-déli tengelye tehát a Truckhene Gasse lehetett, amely nemcsak a mai Medve utcát, hanem az Iskola utcának mai Markovits Iván utcáig terjedő részét is magában foglalta, s a Kacska utcán túl a Horvátvárosban is folytatódott a Ganz utcáig.²³ Elnevezése a Zaiger szerint onnan ered, hogy az 1694. évi nagy jeges árvíz ezt az utcát nem öntötte el, száraz maradt. Nyilvánvaló azonban, hogy ez az előnyös helyzete tette azt az utcát jelentőssé már korábban is.

A Truckhene Gasse a Judengassétól (a mai Markovits Iván utca 2—4. számú házak helyén) kiindulva erős törésekkel haladt a Krawaten Gasséig (mai Ganz utca). Iránya kb. 20—30 fokkal tér el a Viziváros észak-déli irányú utcáinak a vonalától. Három szakasza élesen elválasztható egymástól. A mai Markovits Iván és Csalogány utca közötti részén az irányeltérés 30 fokos, a Csalogány utcától a Kacska utcáig párhuzamosan halad a Gyorskocsi utcával, innen kezdve pedig állandó, északnyugati irányú görbüléssel megy tovább a Ganz utcáig, ahol az eltérés 25 fokos. Ha figyelembe vesszük, hogy a Viziváros e részének a Szent Péter-egyház volt központja, akkor nyilvánvalóvá válik a Truckhene Gasse irányának az oka is: a templomtól az utca dél felé a Dunához, a mai kapucinus templom körüli településhez, s így közvetve a Vár vízikapujához vezetett, északnyugat felé pedig a vízivárosi városfalnak a mai Horvát utca végén levő megtöréséhez.

A városfalnak ezen a pontján a XVI. század végén kapu vagy kijárat volt. Egykorú ábrázolásokon nem szerepel ugyan ez a kapu vagy kijárat, csak az ettől nyugatra, a mai Szász Károly utcánál az 1684. és 1686. évi ostromok alatt keletkezett rés.²⁴ Ezt azonban az erősítési munkálatok során a felszabadulás után hamarosan megszüntették, kipótolván a városfalat. A XVIII. század első feléből való katonai térképeken viszont csak a Horvát utca végén levő kapu vagy kijárat szerepel.²⁵

A Zaiger a városfalat csak egy helyen említi, a Fő utca végén levő üres teleknél „an dem Wasser Rondell un der alten Stattmaur bei dem alten Wasserstatt Thor”, amit a törökök „oros-Capi”-nak a németek „Hanan Thor”-nak neveznek. Említi azonban a Zaiger a vízivárosi Oelberg Gasse nevének magyarázatával kapcsolatban, hogy ez az utca vezet a Várhegyen levő városból (von der Statt) „auf den Ölberckh”, tehát a mai Ferences-templom fölött volt kálváriára, s hogy ezen az úton voltak felállítva a stációk is. Az Oelberg Gasse a mai Csalogány utcától indult, a Bécsi-kaputól levezető út folytatásaként, s vonalát a következő mai utcák jelzik: a Kapás utcának a Kacska utcáig terjedő része, a Kacska utcának a Kapás utca és Fazekas utca közötti szakasza, s a Horvát utca.²⁶ Kellott tehát itt a Horvát utca végén kivezető kapunak vagy kijáratnak lennie, s a Truckhene Gasse is ide, ehhez a kijáratához irányult. S mivel a Truckhene Gasse vonalát és irányát az épületmaradványok pontosan meghatározzák, állítható, hogy az itt levő kapu vagy kijárat már a középkorban is megvolt, s egyrészt a vári, másrészt a Szent Péter-templom körüli településnek a város-

²² Schmall L.: Buda-Pest Uczái és Terei. Adatok a Buda-pesti utcák és terek elnevezéséhez és történetéhez. Budapest, 1906. 40. — A Gartner Gassét tévesen a Kapás utcával azonosítja. — Schmall téves utcameghatározásai a Zaiger adatainak felületes értelmezéséből erednek.

²³ Schmall: i. m. 40. — A Truckhene Gasséről tévesen állítja, hogy a Horvát és Fazekas utcával volt azonos.

²⁴ Károlyi Á.—Wellmann I.: i. m.

²⁵ Plan der königlichen Haupt Stadt und Festung Ofen, mit der über der Donau liegenden Stadt Pest, wie selbige sich dermahlen in defension Standt befindet. Anno 1741.

²⁶ Schmall, L.: i. m. 40. — Az Oelberg Gassét tévesen a Medve utcával azonosítja.

faltól északra levő településekkel való legközvetlenebb kapcsolatát biztosította. Hogy a XVII. századi metszeteken nem szerepel, magyarázható azzal, hogy a vízivárosi városfalon kívüli települések elpusztulása következtében és védelmi okokból is a törökök ezt a kijáratot megszüntették, s elégségesnek tartották a toronnyal is megerősített Kakaskapunak, a Zaiger szerinti régi vízivárosi kapunak a fenntartását.

A Szent Péter-templom körüli települést nyugaton az Oelberg Gasse, északon pedig a Baad Gasse (ma Kacsá utca) zárta le. A Baad Gasse nevének magyarázata a Zaiger szerint az, hogy itt fekszik a fürdő. A Királyfürdő azonban egy utcával északabbra van. A Kacsá utcának Baad Gasse elnevezése tehát inkább magyarázható azzal, hogy a Bécsi-kapun kijöve, az Oelberg Gassén keresztül a vári lakosok ezen az utcán érték el legegyszerűbben a Landstrasse (Fő utca) és Kravaten Gasse (Ganz utca) sarkán álló melegfürdőt, a mai Királyfürdőt, amelyet a felszabadulás után igen rövid idő alatt helyreállítottak.²⁷ A Baad Gasse határvonal jellegét bizonyítja az is, hogy a Schantz Gasse (ma Gyorskocsi utca) csak idáig ért, s nem folytatódik tovább a Horvátváros felé, mint a Truckhene Gasse.

A Schantz Gassét a Zaiger szerint azért nevezik így, mert közvetlenül a sánc alatt fekszik (weil es gleich undter der schantz ligt). A XVII. századvégi metszeteken és térképeken azonban itt, ilyen irányú sáncnak a nyomát sem lehet látni. A Zaiger sem említi az utcaelnevezés magyarázatán kívül sehol se sáncot. A Gyorskocsi utca nyugati oldalán végig régi épületek még fennálló kőfalai voltak, ott tehát nem húzódnak a sánc, nem húzódnak az utca vonalában sem, s az utca keleti oldalát három telek kivételével a Fő utcai telkek hátsó vonala képezte, s ezeknek a telkeknek a hossza pedig a mai telekhosszúságoknál nagyobb volt, tehát a Sánc utca a mai Gyorskocsi utcánál keskenyebb. S a három, keleti oldalon levő Sánc utcai telken épületmaradványok voltak.

A Sánc utca 1695-ben folytatódott a Juden Gassén túl dél felé a mai Iskola utca vonalában a mai Corvin térig. Ezen a részen is a Fő utcai telkek határvonala képezte az utca keleti vonalát, nyugati vonalát azonban az ekkor még kiosztásra nem került erődítési telkek. Ezen a vonalon vezetett tehát az a sánc, amely az utcaelnevezés alapjául szolgált, s ezt a sáncot a felszabadulás utáni erődítési munkálatok során alakították ki, lehetséges, hogy török kori sánc felújításaként. A Schantz Gasse elnevezés magyarázata a Zaigerben a 113. számú telek — ma Iskola utca 4. — leírása után következik. Itt érte el az összeírás során a Zaiger készítője a sáncot, s nevezte el az *alatta* levő utcát Schantz Gassénak, innen kezdve — mivel az utca minden törés nélkül haladt tovább — egészen a Baad Gasséig. A mai Gyorskocsi utcai részen tehát nem volt sánc.²⁸ A sánc az erődítési telkek vonalát követte az Iskola utcában, majd tovább, nyugatra fordulva a Csalogány utca déli oldalán.²⁹

²⁷ Borsos B.: A Királyfürdő. — Építés és Közlekedéstudományi Közlemények. 1957. 1—2. szám, 83. — A Zaigernek az a meghatározása, hogy a fürdő a Kacsá utcában fekszik, azzal magyarázható, hogy a Kacsá utca és Fő utca sarkán levő telek éppen úgy Illmer Frigyes Ferdinándé volt, mint a Ganz utca és Fő utca sarkán levő telek, amelyen valóban állott a fürdő. 1698-ban Illmer Frigyes Ferdinánd a két telket együtt mint „so genanten alten Spithalls badt”-ot hagyta fiára, Illmer Károlyra (Föv. Lt.—BL. Gewöhr Prothocoll der Wasser Statt, 1698. szeptember 24.).

²⁸ Fehete L.: Budapest a törökkorban. Budapest, 1944. — 91. Abból indulva ki, hogy a Vízi-város keresztbehúzott falakkal, árkokkal részekre, bõlmékre volt felosztva a török uralom alatt, azt állítja, hogy „ennek a helyszíni tagolásnak az emléke a vízivárosi Alsó sánc utca, a mai Gyorskocsi utca egykori nevében a XVIII. századig megmaradt.” — Nyomában Horler (i. m. 676 Gyorskocsi utca) már „a törökkori erődítés Alsó sánc maradványának” nevezi. Mindezekre semmi bizonyíték sincs. A Zaiger nem alsó sáncról, hanem a sánc alatti utcáról beszél. A sáncra török nyomot csak az Iskola utcában lehet feltételezni.

²⁹ A sáncnak ez a vonala szerepel egy a bécsi Kriegsarchivban levő 1753. november 21-i térképen is (Inland C. V. Ofen No 10.): ab exteriori moeniorum Circumvallationis linea — valószínűleg a régi sánc felújításának a terve — a mai Moszkva tértől kiindulva a Csalogány utcán végig, majd az Iskola utcában délre fordulva húzódik a mai Ponty utca és Farkas bíró utca sarkáig, s onnan a Pala utca és Fő utca sarkát érintve megy ki a Dunáig.

A Szent Péter-templom körüli település déli határát közvetlenül a felszabadulás után ez a sánc alkotta. Az 1695. évi telekösszeírás idején azonban hét telek (270—276) már ezen a sáncon kívül esett, tehát ekkorra ezt a sáncvonalat már megszakították. A hét telek közül öt a Truckhene Gasse (Iskola utca) nyugati oldalán, kettő pedig az Untere Rätzengassében (ma Batthyány utca) helyezkedett el, s ezek közül az egyik, a 276. számú a mai Mária tér és Málna utca sarkán gegen dem schwarzen Bern volt, s innen ered a Medve utca elnevezés, hiszen a mai Málna utca tulajdonképpen a Medve utca déli irányú folytatása. A hét telek közül öt puszta volt, csak a két Truckhene Gassében levő telken jelöl a Zaiger régi falakat.

A sáncvonal megszakításának az oka ezen a területen nyilvánvalóan az volt, hogy a kamara a katonaságtól visszakövetelte és visszakapta azokat a telkeket, amelyek felismerhetőek és értékesek voltak. Az erődítési terület általános csökkentése 1696-ban történt meg, s ekkor kerültek kiosztásra³⁰ azok a sáncon kívüli telkek, amelyek korábban is a Szent Péter-templom körüli településhez tartoztak. Ennek a településnek a határa a török uralom alatt és a középkorban a mai Batthyány utcának a Kapás utcától a Mária térig terjedő szakasza, s onnan dél felé pedig a Donáti utca volt.

A Donáti utca és a Duna között e településrész déli határát a mai Markovits Iván utca és Corvin tér között kell keresni, keleti határként pedig természetesen kínálkozik a Duna, illetve a Dunával párhuzamosan, az egész Vízivároson végigfutó Landstrasse (mai Fő utca)³¹ vonala. Bár a Szent Péter-egyház körüli település kelet-nyugati irányú utcái mind kifutnak a Fő utcához, illetve a Dunához, bizonyítva e településrész egységét, néhány jelenség nyomán mégis felvetődhet annak a lehetősége is, hogy a Fő utcai település esetleg elválasztható a Szent Péter-egyház körüli településtől.

A Fő utca nyugati oldalán levő telkeken — csaknem kivétel nélkül — kőépületek maradványait vagy fundamentumokat talált az 1695. évi összeírás készítője. Ezek a telkek — egy-két kivétellel — mind az Iskola, illetve a Gyorskocsi utcáig futnak ki, a telkek ezért meglehetősen nagy méretűek. Vannak olyan telektömbök is ezen a részen, ahol a telkek területének az átlaga 600—700 négyszögöl. Mivel a Zaiger készítője ezeket a telkeket a Fő utcán végigmenve írta össze, s jegyezte fel az épületmaradványokra vonatkozó adatokat, az a látszat, hogy az épületek a telkeknek csak a Fő utcai oldalán álltak. Azonban korábban a telkek hátsó végén is lehettek házak, mivel 1940-ben a Gyorskocsi utca 19. számú ház alapozásakor középkori falak is mutatkoztak, s ekkor vált láthatóvá a Gyorskocsi utca 21. számú ház tűzfalában két középkori nagyméretű ablaknyílás.³² Ezekből két dolgot lehet következtetni. Vagy arra gondolhatunk, hogy ezek a Fő utcai telkek korábban osztottak voltak, tehát a Gyorskocsi utca és Iskola utca keleti oldalán is volt teleksor, illetve házsor, vagy pedig arra, hogy — miként az napjainkig is megmaradt — a telkek egységesekek voltak, s mindkét végükön állott épület. A török uralom után azonban — ha korábban voltak is

³⁰ Főv. Lt. BL. Zaiger über die Stadt Ofen und Wasserstadt anno 1696. — A 166. a.—176. a. oldalakon levő telkek, illetve házak in der Truckhene und Schanz gassén voltak. Összesen 18 telket osztottak itt ki 1696-ban. A Truckhene Gasse elnevezés alatt itt a mai Donáti utcát kell érteni. A kiosztott telkek meglehetősen nagyméretűek voltak: általában valamivel több mint 400 ölesek. A telektulajdonosok nevei szerepelnek OL. KA. Reponenda und Regestranda fasc. 3941. folio 218—227: Einrichtung der Classen in der Wasser Statt zu Ofen.

³¹ A Haupt Strasse elnevezés 1720-tól kezdve fordul elő, váltakozva a Land Strasse elnevezéssel. (Főv. Lt. BL. Gewöhrprotocoll Wasserstadt 1720. január 18.)

³² Garády S.: Jelentés az 1936—1942. évben végzett ásátásokról. — Bud. Rég. XIII (1943) 417. — Garády a Gyorskocsi utca 21-ben talált két ablaknyílást elhelyezkedése és méretei miatt templomablakoknak vélte, s úgy gondolta, hogy itt lehetett az ágostonosok Szent István-egyháza vagy a középkori pálos templom. Ennek a feltételezésnek azonban éppen a Szent Péter-egyház közelsége miatt igen kevés a valószínűsége, inkább arra lehetne gondolni, hogy valamelyik középkori kápolnának az ablakai lehettek ezek. (Kubinyi András közlése szerint esetleg a Krisztus teste kápolnával azonosítható.)

itt házak — ezeknek az épületeknek feljegyzésre, tehát értékesítésre méltó nyoma sem volt, mert ha lett volna, a Zaiger készítője ezt figyelembe veszi, mint ahogy figyelembe vette a 153. számú teleknél (a mai Gyorskocsi utca 25. számú ház helyén), ahol egy kevés régi falat talált, aminek alapján a telek méreteit is ki tudta alakítani.

Feltűnő, hogy míg a Fő utca nyugati oldalán a XVII. század végén értékes kőépületek szinte megszakítatlan sora állott (volt olyan — kisebb méretű — telek, amelyet 1691-ben 300 forintért vásároltak meg), addig az utca dunai oldalán a Salétromos-dzsámitól (Soliter moschea, a mai Fő utca 73. számú ház helyén) a rác ferencesek templomáig, illetve kolostoráig kőépület maradványokat a Zaiger készítője nem talált, s a házakról csak azt jegyezte fel, hogy mit schlechten zeüg gebauth. A Fő utca nyugati oldalán álló telkek nagy részét a jobbmódú várbeli német polgárok és iparosok szerezték meg, már 1692-ben, a keleti oldalon a szegényebb molnárok, fuvarosok és iparosok telepedtek meg. Hogy ezen a területen értékesebb épületmaradványok nem maradtak, azt magyarázhatja a háborús pusztítás is, bár inkább arra kell gondolni, hogy a dunai nagy jeges árvizeknek a Fő utcának ez az oldala volt közvetlenül kitéve,³³ s ezért nem emeltek itt korábban sem értékes épületeket. Kőépületet ezen a részen a salétromos mecseten és a rác ferencesek templomán és kolostorán kívül csak három telken találtak: a mai Batthyány tér és Szilágyi Dezső tér között a 21., 23., 24. számú telkeken noch gute Fundamente állottak. Hogy ezek középkori eredetűek-e, azt csak az esetleg még előkerülő falmaradványok dönthetnék el. Mindenesetre a török időkben itt működött két török templomnak az esetleges középkori előzményeiről nem tudunk semmit.³⁴

A Fő utca XVII. század végi keleti házsorát két hatalmas üres terület, az alsó és felső vásártér (mai Szilágyi Dezső tér és Batthyány tér) szakította meg. Az unterer Marckh-on tartották a Zaiger szerint a napi és heti vásárt (der tägliche und der Wochen marckh), az oberer Marckh pedig az országos vásár (für die Jahrmarckh) tartására volt alkalmas nagy terület (grosser . . . bequemer Platz).

A két vásártér közül az alsót kezdték el korábban használni, ugyanis a budai hetipiacokat már 1687-ben is itt a Vízivárosban tartották. S továbbra is itt maradt, annak ellenére, hogy a várbeli polgárság megpróbálta felhelyeztetni a Várba.³⁵ Országos vásár tartási jogot Buda már 1687-től kezdve kért, de csak 1696. május 6-án kapott kiváltságlevelet évi négy országos vásár tartására.³⁶ 1695-ben a Zaiger készítésekor a mai Batthyány tér területét még elég nagynek és alkalmasnak vélték leendő országos vásár céljára, de a kiváltságlevél elnyerése után a városi tanács úgy nyilatkozott, hogy ez a terület — nem nevezi régi vásártérnek, hanem: „platz in der Wasserstatt neben denen Raytzischen Franciscanern alwo rothe Kreütz stehet” — csak a kirakodó vásárnak elegendő, az állatvásárok tartására a vízivárosi városfalon kívül, a polgári kórház mögött kért egy üres helyet a kamarai adminisztrációtól (ausserhalb der Wasserstatt Ringmaur hinter den burger spitahl).³⁷ Ez a terület a Kakas-kapun túl, a mai Bem József tér környékén volt.³⁸

Az alsó vásártér és környéke volt a Víziváros kereskedelmi központja. Déli oldalán helyezkedtek el, egy kis utcácskában a mészárszékek, északi oldalán szintén mészárszékek és kenyeresbódék, itt kötöttek ki a hajók: a mai Aranyhal utca régi neve Schöffgässel volt, az

³³ A Fő utcai házak pincéit még ma is előnti a víz a magas dunai vízálláskor.

³⁴ Horler M.: i. m. I. 651. — Fekete L.: i. m. 328.

³⁵ Főv. Lt. BL. — Acta Administrationis Cameralis, 1687. dec. 12. Puncta et Petita Civitatis Magistratus Budensis. — 1698. jan. 28.: auf den Wochen Marckh, welcher für ordinary in Wasser Statt ist.

³⁶ Főv. Lt. BL. — Archivum secretum, kiváltságlevelek, 14. doboz.

³⁷ Főv. Lt. BL. Acta Administrationis Cameralis 1696. aug. 29.

³⁸ OL. — Helytartótanácsi levéltár. Acta Oeconomica Lad. A. 33—60. Plan über den zu Ofen in der sogenannten Landstrasse vor dem Spitalthor . . . 1777. jan. 25. (H. Puxbaum Hauptm. v. Ing.), ekkor jelölik ki a mai Mártírok útjának a Széna tértől a ferences templomig terjedő szakaszát arra az esetre, ha a vízivárosi és a Bem József téri vásárhely kicsinynek bizonyulna.

ott állott „zum goldenen Schöff” címzett vendéglő után, amely név a Zaiger szerint onnan származott, hogy „allezeit darvor in der Danaw sich Schöff befündten”. Az Aranyhajó-ház melletti két telket (azokat, amelyeken régi jó alapozás maradványai voltak) a város 1695-ben 700 forintért a Kamarai Adminisztrációtól megvásárolta. Az egyiket faraktározó helynek (Bau-holz legstatt), a másikat pedig vámháznak (Mauth-haus) használták.³⁹ A városi vámházzal szemben, a Fő utca tülso oldalán a Kamarai Adminisztráció vásárolt vissza 1694-ben 4000 forintért egy nagy telket Hohenwarth Mihály harmincadostól császári harmincadhivatal céljaira.

Az alsó vásártér a Várból legkönnyebben a Vízikapun keresztül volt megközelíthető. Mivel a Szent Péter-templom körüli település elsősorban a Bécsi-kapuvál volt összeköttetésben, valószínűnek látszik, hogy az alsó vásártér nem ehhez a városrészhez tartozott. A Víziváros két nagy települési egységének az elválasztó vonala a mai Markovits Iván utca lehetett.

Hogy a Szent Péter-templom körüli település korábbi vásártere is a mai Batthyány tér helyén volt-e, arra közvetlen adat nincs. Mindenesetre a mai Csalogány utca, de főként a Batthyány utca idáig érv vonala valószínűsítheti a vásártér korábbi ittlétét is, de megmondásra késztet az, hogy a Batthyány utcának (untere Rätzen Gasse) a vonala a Gyorskocsi utcánál erősen megtörik: innen a Fő utcáig terjedő szakasza jó néhány méterrel tolódik el dél felé. A Csalogány utca (obere Rätzen Gasse) pedig, mely a Fő utcából kiágazó keletnyugati irányú római út nyomán halad s — lehetséges, hogy ez volt a középkori Szent Péter utca,⁴⁰ — elsősorban e településrész központja és a Bécsi-kapu közötti összeköttetést biztosította: a Szent Péter-templomtól erős hajlással indult, s az Ostrom utcán keresztül érte el a Várat. A Szent Péter-templomtól a Dunához vezető vonala az utca külön szakaszának tekinthető, s ha e városrész korábbi piachelyét a templom közelébe helyezüük, a XVII. század végi ferences kert helyére, akkor a Csalogány utca keleti szakaszát is a Batthyány utcához hasonlóan úgy tekinthetjük, mint a Szent Péter-templom körüli központnak s vásártérnek a Duna felé való kijáratát.

Ugyanez az eltolódás mutatkozik a mai Vitéz utcának a Gyorskocsi utca és a Fő utca közötti szakaszán is, de ott nem dél, hanem észak felé. A Vitéz utcát a XVII. század végén Koth Gassénak nevezték, a Zaiger szerint a benne levő állandó sár miatt. Az utca csak a Gartner Gasséig (ma Fazekas utca) tartott, s vonalát és sároságát az a XIX. században még meglévő, de ma már eltűnt vízfolyás szabta meg, amelyik a mai Kisrökus utca vonalából indulva a Mártirok útja 62. sz. teleknél érte el a vízvárosi városfalat, onnan keletre tartva az Eröd utcánál délre kanyarodott, majd a Varsányi Irén és Csapláros utcák közötti telkeken ismét keletre fordulva haladt a Fazekas utcától kezdve a Vitéz utcában a Duna felé.⁴¹ A mai Kapás utca 20. számú ház előtt egy kis híd (Prückl) is volt felette.

A Víziváros északkeleti részének XVII. századi telekrendje és utcahálózata vizsgálatának során tehát megállapítható, hogy itt egységes településről lehet szó, amely a középkori Szent Péter külvárossal azonosítható. Az utcahálózat kialakására elsősorban a Szent Péter-templom volt hatással, tehát nem fogadható el az a vélemény, hogy „a Csalogány utcától északra fekvő városrész utcái... a külső várfalhoz alkalmazkodnak”,⁴² A vízvárosi városfal (s nem külső várfal) kialakítása későbbi az utcahálózat kialakulásánál.⁴³

³⁹ Föv. Lt. BL; Possessionatae Domus. Extract. aller Häuser in der Wasserstatt Ofen. den 20. Aug. 1714. — No 26—27.

⁴⁰ Harler M.: Budapest műemlékei. II. 1962. 193. — Schier X.: Buda sacra sub priscis regibus. 1774. 68—70. — Garády S.: i. m. Bud. Rég. XIII (1943) 206—207. a római útról.

⁴¹ A vízfolyás vonala jól látszik a 29. jegyzetben idézett térképen, s egy része még látható a Sz. K. Buda főváros és környékének átnézeti térképén, 1870. (Föv. Lt. — Térképtár, B. árt. 4.) — A Budapest földrajzával foglalkozó munkák azonban nem tudnak róla, így nem említi a legutóbb megjelent Budapest természeti földrajza c. monográfia sem. (Bp. 1959. szerk. Pécsi Márton.)

⁴² Prinz Gy.: Budapest földrajza. Városföldrajzi tanulmány Budapest, é. n. 120.

⁴³ A városfal kialakításának a kérdésére a vízvárosi település egészének tárgyalása során még visszatérünk.

E településrész egysége a török uralom alól való felszabadulás után még teljesen nyilvánvaló volt. A vári és a vízvárosi település növekedése során a felszabadulás utáni években a két települést igazgatási negyedekre, fertályokra osztották. A fertályokról az első kimutatás 1689-ből maradt fenn.⁴⁴ A kimutatást a kiadott polgárlevelek számáról készítették:

- 19 burger zödl aus dem Radt haus
- 8 aus dem wiener Viertl
- 7 aus dem untern Vürtl in der Wasser statt
- 3 aus dem herrn gassen vürtl
- 4 in dem untern vürtl, seint 4 nit gelest
- in obern wasser vürtl seint auch 4 nit gelest

Eszerint tehát a Vízvárosban két fertály volt, s ezek közül a felső felel meg a Szent Péter-templom körüli településnek. Valószínűleg azonos ez a két fertály az Evlia Cselebi által említett Tujgun-basa és Szulejman-basa városrészekkel. A törökkori Szulejman-basa városrész volt a felső Vízváros.⁴⁵ A de la Vigne térképen a mai Szilágyi Dezső térnél, a Fő utcára merőleges rövid fal, melynek a végén két kis torony van,⁴⁶ nem lehetett a két törökkori városrészt elválasztó fal, mert nem valószínű, hogy a törökök a város forgalmas piacterét vágták volna ketté fallal, s ha mégis erődítési célokat szolgáló fal lett volna, a felszabadulás utáni erődítési munkák során, amikor éppen probléma volt a sáncnak a Dunához való levezetése, egész biztos, hogy felhasználták, s a többi térképen is ábrázolták volna. S ha itt ilyen fal van, akkor pontosan a Vízvárosnak ezen a részén 1690. előtt nem tervezik erődítési célból: sánckészítés miatt a házak lebontását, s a lakosság sem vállalkozik arra, hogy a piacteret itt alakítsa ki. Mindenesetre ezt a kérdést csak egy ásatás tudná véglegesen eldönteni.

A vízvárosi alsó fertály északi határa a felszabadulás után a mai Markovits Iván utca volt. Az 1695. évi összeírás készítője azonban, amikor a Kakaskaputól kiindulva a Fő utca keleti oldalán haladva elérkezett a mai Fő utca 7. sz. telken állott vízműig (Wasserkunst), s fordult visszafelé a Fő utca nyugati oldalán levő telkek összeírására, a mai Corvin térnél, amely a kapucinus kolostorhoz tartozó terület volt, nem ment tovább észak felé, hanem végigjárva a vízvárosi alsó fertály utcáit, mérte fel és írta össze a lakott vagy értékesítésre alkalmas telkeket, s ezt befejezve folytatta csak tovább a Fő utca nyugati oldalán levő telkek összeírását.

A Fő utca keleti oldalán az unterer Jahrmarckot és a mai Szilágyi Dezső tér déli végén levő mészárszékek kis utcáját elhagyva a Fischmarckig 10 telket írt össze, s ezeknek a telkeknek egyikén-másikán nemcsak mit schlechten zeüg épített házakat talált, hanem noch etwas von alten mauren. A halpiactól tovább menve a vízműig az összeírt 9 telék közül kettőn noch etwas wenig von fundamenten, s egy telken régi falakat jegyzett fel. A Fő utca keleti oldalának ez a szakasza tehát, akár a telkek számát, akár a telkek méreteit, akár a rajtuk álló épületeket tekintjük, teljesen eltérő a felső-vízvárosi Fő utca-szakasz telekviszonyaitól, s ezeket a telkeket nem a szegényebb telepések, hanem a tehetősebb budai polgárok (sörfőző, vendéglős, fürdős, kereskedő, mészáros, bognár, puskaműves, tímár, csizmadia, kötélgyártó) szerezték meg maguknak.

Az összeírásnak, tehát a településnek a déli határa a mai Fő utca 3—5. számú házak helyén levő vízmű volt. Ennek a vízműnek a működésére az első adat 1501-ből való. XVIII. századi elnevezése „Königliche städtische grosse Wasserkunst”. Nyomószivattyús vízmű volt, taposómalom-meghajtással.⁴⁷ 1685-ben ennek a vízműnek a biztosítására a Vár vízikapujától a Dunáig a törökök erős falat építettek, s azt még előtte cölöpsorral is megerősí-

⁴⁴ Főv. Lt. Budai Tanácsulési Jegyzőkönyv 1689. január 26. (Fol. 25.)

⁴⁵ Evlia Cselebi török világutazó magyarországi utazásai, 1660—1664. Bp. 1904, I. 245. — *Fekete L.*: i. m. 91. — *Károlyi Á.—Wellmann I.*: i. m. 173.

⁴⁶ De la Vigne anno MDCLXXXVI. — *Károlyi Á.—Wellmann I.*: i. m. 173.

⁴⁷ *Zolnay L.*: Buda középkori vízművei. Történelmi Szemle, 1961. 37.

tették.⁴⁸ A vízmű a budai ostrom alatt tönkrement, elpusztult. Helyreállítása — úgy emlékeztek rá vissza, mint csöves nyomókészülékre — a felszabadulás első hónapjainak egyik legsürgősebb gondja volt.⁴⁹ 1686 novemberében azt javasolta az Udvari Kamara Werlein budai kamarai inspektornak, hogy amíg ez a vízmű elkészül, addig — miként a török időkben — borszákokban „mit ainschichtigen Pferdten” hordják a Várba a vizet.⁵⁰ Ezt a török vízszállító utat — a mai Jégverem utca vonalát — használták aztán a felszabadulás után is. A Jégverem utca — ein hohes gässl — Roszsteig elnevezése nyilvánvalóan erre a lovakkal való vízszállításra vonatkozik. A Zaiger a vízszállítást az utcaelnevezés magyarázataként nem említi, csak annyit jegyez meg, hogy azért nevezik így: weilen man hierdurch aus Vöstung die Pferdten ins wasser zu reiten szokták. (A Zaiger szerint a Dunából való vízfordás a Várba a Wassergässelen, a mai Pala utcán keresztül történt.)

A vízvárosi alsó fertály déli határa tulajdonképpen a törökök által épített vízművet védő fal volt, s utolsó kelet-nyugati utcája pedig a mai Jégverem utca. A Roszsteig vonalának felszabadulás előtti meglétét igazolják a mai Jégverem utca 8—10. számú telken talált régi fundamentum maradványok, valamint a Fő utca és Jégverem utca sarkán levő telek régi jó kőfalai (noch zum theil guts alts gemeür). Az utca, illetve a vízfordást védő fal települési részt lezáró jellegét pedig jelzi a Kapuciner gässelnek (ma Farkas bíró utca) a Roszsteignél való végződése.

A Fő utca nyugati oldalán a Jégverem utcától felfelé a Ponty utcáig csaknem valamennyi telken volt több-kevesebb régi fal (hat noch etwas von alten mauren; hat noch ein theil alts gemeür; hat zum theil gute mauren; hat noch vill alts gemeür), sőt a mai Fő utca 18-ban pincét, a Fő utca 16-ban pedig pincét és boltozatos helyiségeket (gewölber⁵¹ und keller) is összeírtak. A Fő utca 16. számú ház udvarán a XVIII. század eleji épület részeként ma is áll egy XV. századi épület: „pincéjét félköríves dongaboltozat fedi, a keleti falat le-sarkított élű kőheveder váltja ki, a külső falsarkok kőkvaderekkel armírozottak”.⁵²

A vízvárosi Zaigerban sok jó régi fallal rendelkező telek csak 22 van, boltozatos helyiségeket, tehát meglehetősen épségben fennmaradt középkori épületeket csak 5 telken találtak (No 45: Fő utca 11—13, No 50: Fő utca 12, No 52: Fő utca 16, No 75: Szönyeg utca 1—3, No 76: Szalag utca 7.), s ezen kívül épen maradt pincét a Fő utca 18-ban (No 53). E hat telek közül négy a Fő utcának a Jégverem utca és Pala utca közötti szakaszán volt, s ezeknek egyike a Fő utca 16-ban ma is álló épület, mely a Vízvárosban ma már az egyetlen fennmaradt középkori épület. Fennmaradását nyilvánvalóan nemcsak a véletlennel, hanem jelentőségével is lehet magyarázni. A ma is két emelet magasságban álló épület zömök torony-szerűségével felveti annak a lehetőségét, hogy az 1529-ben a „Zentpeter martyr” külvárosban említett Vörös Toronnyal⁵³ azonosítsuk. Az épen maradt középkori épületeknek ez az együttese pedig minden kétséget kizáróan bizonyíthatja, hogy a Vízvárosnak ez a része jelentőségében kiemelkedik a Vár alatti település egyéb részei közül.

S nemcsak a Fő utcának ez a része, hanem a Wasser Gässel (ma Pala utca) is jelentős volt: az 1695-ben itt összeírt 11 telek közül 8 telken volt régi falmaradvány, kettőn pedig fundamentumok. A Zaiger az utcaelnevezés magyarázataként jelentőségére csak annyiban utal, hogy a várbeliek ezen az utcán keresztül hordják a vizet a Dunából. De az, hogy ez az út a Zaiger szerint is laufft von dem Wasser Thor bis zu der Donaw, annak nyilvánvalóan nemcsak a vízfordás volt az oka, hanem az, hogy — az elnevezés is erre utal inkább —

⁴⁸ Károlyi Á.—Wellmann I.: i. m. 170. — Veres E.: Gróf Marsigli Alajos Ferdinánd olasz hadi mérnök jelentései és térképei Buda vár 1684—1686-iki ostromairól, visszafoglalásáról és helyrajzáról. Bud. Rég. IX. (1905) 164.

⁴⁹ Bánrévy Gy.: i. m. 7.

⁵⁰ OL.—KA. Hofberichte, 1686. nov. 20.

⁵¹ Gewölb alatt a Greischer által készített Zaigerekben nem boltot, hanem boltozatos helyiséget kell érteni. v.ö. Nagy L.: i. m. Adattár.

⁵² Horler M.: i. m. I. 638—640. Közli az épület alaprajzait és hosszmetését is.

⁵³ Rupp J.: Buda-Pest és környékének helyrajzi története. Pest, 1868. 190.

Wasser Thor kötötte össze a Wasser Gässel a Dunával — fontos forgalmi út volt, s az itteni forgalom a pesti átkelőhely felé irányult. S ez magyarázhatja a Fő utca itteni szakaszának erős beépítését is.

A Víziváros alsó fertályának településrendje a Vár vízikapujához igazodik. Ugyanis nemcsak a Wasser Gässel kapcsolódott ide, hanem a Schlangen Gasséről (Szalag utca) is azt jegyezte meg a Zaiger, hogy laufft bisz an das Wasser Thor, a név magyarázataként pedig azt, hogy wie eine Schlangen einen krumpfen laufft hat. A Vízikapun kijövő út mellett a település a mai Csónak utca és Szalag utca találkozásánál kezdődött, ahol a Szalag utca ma is kezdődik, s tart délkeleti irányban. A Szalag utca hirtelen északkeletre való kanyarodásakor az út kettéválik: a Wasser Gässel a meredek lejtőn egyenesen keletre, a Dunához vezet le, a Schlangen Gasse pedig a mai budai Vigadó helyén volt katonai szertár (Kays. Zeüghaus)⁵⁴ előtt a mai Szilágyi Dezső térhez, ahol az unterer Jahrmark, illetve a felszabadulás utáni piactér volt. Járművel s teherrel való közlekedésre kétségtelenül a Schlangen Gasse volt alkalmasabb, de bizonyára a közlekedés megkönnyítése céljából alakult ki a Schlangen Gasse és a Wasser Gässelt összekötő kis köz, a mai Szönyeg utca vonala. Mind a Schlangen Gasse, mind a Wasser Gässel jelentőségét mutatja az itt levő telkeken álló épület- vagy fundamentum-maradványok nagy száma.

A Schlangen Gasse, amellett, hogy a Várból a piactérre közvetlenül levezető út volt, a mai Corvin téren túl folytatódva a mai Iskola utcában a Szent Péter-templom körüli települést is összekötötte a Vár Vízikapujával, s így egyúttal a váriaknak a Vízikapun keresztül Felhévíz felé való közlekedésére is szolgált, mégpedig a Duna áradásainak kitett Fő utca helyett a Truckhene Gassén, a Horvát utcai kijáraton keresztül.

Az Iskola utcának egyébként nemcsak a Vár felé volt folytatása a Schlangen Gasséval, hanem egyenesen, a mai Fő utcával párhuzamosan is folytatódott dél felé a Kapuciner Gässellel. A Kapucinus utca (ma Farkas bíró utca) ma csak a Ponty utcánál kezdődik, de a XVII. század végén onnan indult, ahol ma a Szalag utca találkozik az Iskola utcával, így ekkor még volt egy a Vízivároson a Jégverem utcától a Kacska utcáig a Fő utcával párhuzamosan futó út is. Ennek az útnak a jelentőségét az adta meg, hogy mivel a Fő utcánál magasabban fekvő területen húzódott, a dunai áradások alkalmával ez volt a Víziváros fő északdéli közlekedési útja. Erre a vízivárosi lakosok a XVII. század végén hivatkoztak is, amikor tiltakoztak a Budai Kamarai Adminisztrációnál az ellen, hogy a kapucinusok az utca egyik szakaszát el akarták zárni.⁵⁵ Az utca fontosságát bizonyítja az is, hogy jó néhány telken talált a Zaiger készítője épületmaradványokat és fundamentumokat. A mai Kapucinus-templom helyén török dzsámi volt, melyet 1555-ben épített Tojgun pasa a középkori Ágoston rendi templom helyén⁵⁶, nyilvánvalóan a korábbi templom átalakításával. Mivel a középkori templom keletelt volt, háttal állott a mai Fő utcának, ez még inkább kiemeli a Kapuciner Gässel jelentőségét.

A kapucinusokat 1687. március 19-én kiadott alapító levelével Széchényi György érsek telepítette le Budán, 1688. június 9-én pedig a király nekik adományozta az ostromot megelőző épségben átvészelt vízivárosi Tojgun basa dzsámit a körülötte levő területtel, s a mellette levő Sóház épületét.⁵⁷ Az épületeket és a telkeket a Kamarai Adminisztráció azonban csak 1693-ban adta át a kapucinusoknak, mégpedig a Fő utca és a mai Farkas bíró utca meghosszabbítása között, a mai templom és a Corvin tér területét (1390 öl) és ezzel a telkek szemben a Kapuciner Gässel, Fischer Gässel (Ponty utca) és Szalag utca között egy 1275

⁵⁴ A vízivárosi katonai szertár helyét de la Vigne közreműködésével már 1687 nyarán kijelölték (OL.—KA. Expeditiones 1687. júl. 12.)

⁵⁵ Föv. Lt.—BL. Acta administrationis cameralis, 1698. ápr. 3.

⁵⁶ Fekete L.: i. m. 92.

⁵⁷ Horler M.: i. m. I. 644. — Schoen A.: A budai Szent Anna-templom. Budapest, 1930. 31—33. — Emlékkönyv a budai kapucinusrendi zárda és plébániatemplom renoválásának alkalmából. Szerk. P. Veremund, O. M. C. p. Budapest, 1927. 9. — OL. KA. Hofbefehle 1688. jún. 8. (Ez az adományozás helyes dátuma, s nem a Veremund által közölt 1689.)

öles területet.⁵⁸ A Vízivárosnak ezen a részén, az apró telkek mellett feltűnően nagy az a terület, amit a kapucinusok kaptak. Valószínű azonban, hogy nem korábbi település pusztulására kell gondolnunk ezen a részen, hanem arra, hogy az Ágoston rendiek által a középkorban birtokolt területet (kertet, temetőt) kapták a kapucinusok a török uralom alól való felszabadulás után.

A Sóház (Kays. Salzhaus) épülete és telke, melyet egy kis — ma már eltűnt — utcácska, a Salzgässel választotta el a kapucinusok Fő utcai telkétől, csak 1702-ben került a rend birtokába. A Sóház megszerzése után került sor a kápolnának használt dzsámi kibővítésére 1716-ban, majd a Salzgässel megszüntetésére és a két kapucinus telek között az utca elzárására.⁵⁹

A vízivárosi alsó fertály nyugati határa a mai Donáti utca vonala volt. Idáig értek ki a Schlangengasse és Schantzgasse (Iskola utca) telkei. A Donáti utca a Vízikapu előtt a Szalag utcából ágazik ki, s vele párhuzamosan kanyarodva tart észak felé, majd a mai Mária térnél nyugatra fordulva a Battyhány utcában folytatódik. Ez volt a XVII. század végi Víziváros legmagasabban fekvő utcája. A belőle kiágazó utcáknak és lépcsőknek a Vár felé folytatása nem volt. Ilyen kiágazások voltak: a Prünnel Steig (a mai Ponty utcának a Szalag utca és Donáti utca közti szakasza; egy kutacskához — Prünnel — vezetett le), s folytatása a Fischer Gässel (ma Ponty utca; a Halpiacra — Fischmarckh — vezetett egyenesen), a Schlosser Steig (a Szalag utca és Donáti utca között, ma már nincs meg; Thuman Kristóf lakatosmester lakott a sarkán), a Mauth Gässel (ma Vám utca; a Fő utca sarkán álló vámházhoz vezetett le).⁶⁰

A mai Donáti utca, melyet a későbbi években obere Zeilenek neveztek⁶¹ (a XVII. század végén elnevezésével nem találkozunk), szerepe egyrészt az volt, hogy a Vár Vízikapuja és a vízivárosi városfalnak a török korban a mai Széna térnél volt Újkapuja közti közvetlen — a Várat elkerülő — legrövidebb összeköttetést biztosítsa, másrészt pedig, mint a mai Vám utca felső szakaszának 1696-ból való elnevezése: die marckhgassen von Wiener Thor,⁶² utal rá, a Bécsi-kaputól a vízivárosi piacteret, az unterer Jahrmarkot ezen az úton lehetett legkönnyebben elérni.

A Víziváros alsó fertályának telekrendje és utcahálózata a Szent Péter-templom körüli településhez hasonlóan egységes településre mutat. Csakhogy míg ott az utcahálózat egy központhoz, a Szent Péter-templomhoz igazodik, ilyen központi magot a vízivárosi alsó fertálynál nem lehet megállapítani. A vízivárosi alsó városrész templomának, mai kapucinus templomnak nem volt központi fekvése. A Fő utca a háta mögött húzódtott el, a Várból lejjövő két legfontosabb útvonal, a Wasser Gässel és a Schlangen Gasse pedig elkerülte. A vízivárosi alsó fertály településrendje a Vár Vízikapujához és a Dunához igazodott.

* * *

Az 1695. évi vízivárosi Zaigert Greischer Mátyás a 284. telek leírása után lepecsételte és aláírta. Ő Víziváros alatt a Vár, a városfal, a Duna és a vízmű biztosítására épített fal által határolt területet értette, ezért a ma is Halászvárosnak nevezett település összeírását nem végezte el.

⁵⁸ A kapucinusok telkeiről két korai alaprajzot is közöl *Schoen* (i. m. 32—33) a kapucinusok budai levéltárából, ezek közül az egyiket 1692—1697-re teszi, a másikat pedig, amelyen a tervezett rendház és a bővítendő templom is szerepel (ezt közli Veremund is, i. m. 13), 1777. körülre. Ez utóbbin szereplő alaprajz azonban csak másolata az előbbi alaprajznak, amely szintén másolat. A Veremund által 1682. téves dátummal közölt alaprajz szintén másolat, de nem egyzik meg a Schoen által közölttel.

⁵⁹ Az 1740-es évekből való térképeken már a Salzgasse nem szerepel, a Capuciner Gässelt pedig megszakított állapotában ábrázolják.

⁶⁰ A mai Franklin utcát „ein Gässel”-ként 1716-ban említik először (Föv. Lt. BL. Gewöhrprotocoll Wasserstadt 1716. szept. 6.), korábban az itt levő két épület nem volt sarokház.

⁶¹ Föv. Lt.—BL. Gewöhrprotocoll Wasserstadt 1737. december 31.

⁶² Föv. Lt.—BL. Zaiger über die Stadt Ofen und Wasserstadt anno 1696. — fol. 171. b.

A Zaiger elkészülése után néhány hónappal Greischer meghalt. A Budai Kamarai Adminisztráció telekkönyvi hivatala még 1696-ban új Zaigert készített, amely tulajdonképpen másolata és folytatása volt a Greischer-féle kötetnek. Ennek a Zaigernek a bejegyzései az 1—284. telekig általában azonosak a Greischer-féle leírásokkal, de elmaradtak belőle a telkek (házak) állapotára vonatkozó megjelölések, s a telkek birtokosainál nem mindig szerepel a foglalkozás megjelölése. A vízivárosi telkek összeírását azonban 1696-ban a 284. számnál tovább folytatták 296-ig, s felvettek 22 számozás nélküli telket is.⁶³ A 285—296. számú telkek (a 288. és 289. kivételével) s négy számozás nélküli telek unter dem Proviand Haus, tehát a mai Halászbányosban volt. A Fischer Stadt elnevezés csak 1710-től kezdve fordul elő a Gewöhrprotokollokban (a XVIII. század folyamán Fischer Städtlnek és Fischer Gassennek is nevezik). A Proviand Haus alatt levő számozott telkek csak 1697. őszén, amikorra a birtokosok a teleklevelüket kiváltották (bár ezeket a telkeket már 1692-től kezdve assignálták), kerültek be a Zaigerbe. A számozatlan telkeket csak 1698-tól kezdve kezdték kiosztani (1701. évi az utolsó bejegyzés), s leírásuk is ez időből való csak.

A XVII. század végén tehát a Halászbányosban — a vízfordást fedező fal és a keleti nagy Zwinger közötti területen — 14 telket osztottak ki. A Zaigerben azonban a meghatározáson kívül, hogy auszer vagy unter dem Proviand Haus, utcanév nem szerepel, legfeljebb néhány teleknél jegyezték meg, hogy vor vagy an dem Giesshaus található.

A Proviand Haus hatalmas, elnyúló raktárpépület, a mai Alagút előtti területen volt,⁶⁴ a Gieszhaus pedig, amelyről 1686-ban azt írták, hogy régi nagyon jó 250 lépés hosszú és 15 lépés széles épület,⁶⁵ a mai Öntőház utca elején. A XVII. század végén kiosztott telkek sora ott kezdődött, ahol ma is a lakóházak tömbje kezdődik: a Lánchíd köznél. A telkek egyrészt a mai Lánchíd utca (a XVIII. században Landstrassénak is nevezték) másrészt a mai Öntőház utca (1715-ben fordul elő először a Gieszhaus gässel elnevezés)⁶⁶ mindkét oldalán helyezkedtek el. A telkek feltűnően kicsinyek, 40—50 négyszögölesek voltak, csak egy-két száz négyszögölon felüli akadt közöttük. A telkek birtokosai halászok, kőművesek, ácsok és olyan iparosok voltak, akik a Proviand Hausban dolgoztak.

A Zaigerben a telkeken álló épületekre vonatkozó adatok nincsenek, s a Gewöhrprotokollban is csak egy esetben található ilyen adat: 1688-ban Kalcher Márton pesti kőművesmester oberhalb dem Proviand Haus levő telkén a ház in alten gemeirn sich befindet.⁶⁷ Adatok hiányában a Halászbányos törökkori vagy korábbi telekhálózatára, utcarendszerére következtetni nem lehet. A Giesshaus régi épülete, a Proviand Haus, a Kalcher telkére vonatkozó adat csak annak a feltételezését engedi, hogy az ostrom ezen a területen, ha végzett is pusztítást, a régi élet nyomait nem semmisítette meg maradéktalanul, s ezért az is feltételezhető, hogy az Országút (ma Lánchíd utca) vonalán kívül az Öntőház utca vonala is régi, s meghosszabbításában a Vár Vízikapunához vezetett.

A török idők alatt külön városrész volt a Halászbányos: itt volt az Ahorluk-bölmeszi, s a Zwinger közelében dzsámi is volt, melyet Hadzsi Szefer épített.⁶⁸ Hogy a középkorban ez lett volna a Taschental nevű település,⁶⁹ erősen kétséges, hiszen ennek a résznek semmi völgy jellege nincs.

⁶³ Föv. Lt.—BL. Zaiger über die Stadt Ofen und Wasserstadt anno 1696. — a kötet tartalmazza előbb a vári telkeket 1—290-ig, s utána az 1.a.—176. a. folion a vízivárosi telkeket 1—296-ig, majd a számozás nélküli telkeket.

⁶⁴ Károlyi Á.—Wellmann I.: i. m. I. térkép. Buda vára 1686—87-ben (a Rabatta hagyatékban talált Plan de la ville et chateuv de Bude c. térkép alapján).

⁶⁵ OL. KA. Hofbefehle 1686. december 20.

⁶⁶ Föv. Lt.—BL. Gewöhrprotocoll Wasserstadt 1715. jún. 3.

⁶⁷ Föv. Lt.—BL. Gewöhrprotocoll Wasserstadt 1697. máj. 17.—okt. 18. között (1688. máj. 15-i teleklevel).

⁶⁸ Fekete L.: i. m. 91, 93.

⁶⁹ Horler M.: i. m. I. 593. — Salamon F.: Budapest története, Budapest, 1885. II. 412.

A Halászárvost délről a keleti nagy Zwinger kartinája határolta. Ehhez a kartinához csatlakozott egy bástyaszerű épület, Víztorony, amelybe 1414 és 1416 között Zsigmond király vízművet épített, a királyi vár vízellátásának biztosítására. Ez a vízmű a budai polgár város dunai vízszivattyújához hasonlóan nyomó-szivattyús rendszerű volt.⁷⁰ A Zwinger északi zárófala mellett 1700-ban Wassersteiget emlitenek.⁷¹ 1687—1702 között a felszabadító ostrom következtében elpusztult vízművet helyreállították.

A XVII. század végén kiosztott halászárvosi telkek között még igen sok üres terület maradt. Ezeket a XVIII. század folyamán — szintén apró telkekre — kiosztották, sőt a század közepén a Halászárvos területi bővülésére is sor kerül, amikor az 1750-es években a katonai parancsnokság engedélyével a keleti nagy Zwinger északi és déli zárófalait összekötő dunai bástyafal előtti területet is kiosztották, és megengedték itt a házak felépítését.⁷²

Greischer az 1695. évi Zaiger bevezetőjében utalt arra, hogy a Vízivárosban a házak további növelésére alkalmas terület (zue weiterer vermehrung der Heüser tauglichen Raum) is van. Ezzel valószínűleg az erődítési területre és a Víziváros területének a mai Kapás utcától nyugatra levő részére utalt. Az erődítési területből — mint már említettük — a Donáti és Iskola utca közötti telkeket a katonaság 1696-ban átengedte a Kamarai Adminisztrációnak, és ezeknek a telkeknek a kiosztása, a Zaigerbe való bevezetése még ugyanebben az évben meg is történt.

A Kapás utcától nyugatra levő terület szórványos igénybevétele kezdetben Gewöhrbrief (teleklevel), tehát az Adminisztráció, majd a városi tanács tudta nélkül, 1695 után megkezdődött. Erről a területről az első írásos adat 1695-ből van, amikor Hänschl Antal kamarai számtiszt a Bécsi-kapu alatt az Oelberg Gassétól balra, a karmeliták majorja és a temető mellett vezető utca között kerterületet kapott a Budai Kamarai Adminisztrációtól.

A temető a Horvátvárostól nyugatra, a mai Szász Károly utca két oldalán terült el, s a felszabadulás után ez volt nemcsak a Víziváros, hanem az egész budai település temetője. Abból az adatból azonban, hogy 1707-ben a sírásók egy sírrablási váddal szemben azzal védekeznek, hogy az új sírok ásásánál véletlenül régi sírokra akadnak,⁷³ felmerül annak a feltetelezésnek a lehetősége, hogy ezen a területen a felszabadulás előtt is temető volt.

A temető és a Horvátváros közötti területet, a mai Kapás utca vonalát közvetlenül 1696 után kezdték betelepíteni. A mai utca páratlan oldalán levő telkek még nem szerepelnek az 1695. vagy 1696. évi Zaigerben, 1705-től kezdve fordulnak elő a vízivárosi Gewöhrprotokollokban, mégpedig az előző (engedély nélküli) birtokosok neveinek említésével. 1714-ben már 14 telket írtak itt össze, s ezeket a telkeket a Horvátvárosához tartozóknak tekintették.⁷⁴ A mai Kapás utca páratlan oldalának (an dem Burger Freydhof) a telkeit a városi tanács 1725-től kezdve osztotta ki ingyen, szegény embereknek.⁷⁵ Míg a Kapás utca páratlan oldalán az 1714-ben létező telkek területe kb. 1000, a telkek területének átlaga 83 négyszögöl, addig a páros oldalon, a temető fala mellett (Freydhofmaur; mit mauren zuschliessen) 1714—1754 között kiosztott 18 telek területe csak 440 öl, átlag 25—30 öles telkek voltak itt.

A mai Kapás utca e szakaszának kezdetben nem volt neve, az itteni telkek a Gewöhrprotocoll meghatározásai szerint bey dem Rothen Kreuz (1702), neben dem Freydhof (1711) voltak. 1730-ból van egy adat, hogy az utcát St. Floriani Gassennak nevezték, de ez

⁷⁰ *Zolnay L.*: i. m. 18, 34, 36—37.

⁷¹ *Főv. Lt.—BL.* Gewöhrprotocoll Wasserstadt 1700. szept. 19.

⁷² *Főv. Lt.—BL.* Gewöhrprotocoll Wasserstadt 1751. febr. 10., 1752. febr. II., 12., 1758. aug. 1., 1767. júl. 31.

⁷³ *Kovács L.*: A budai pestistemető és kápolnája. *Historia* 1932. Pestbudai emléklapok V: (1932) 1—4. füzet, 57.

⁷⁴ *Főv. Lt.—BL.* Possessionatae Domus. Extract aller Häuser in der Croathen Statt Ofen 1714. aug. 20. — No 1—14.

⁷⁵ *Főv. Lt.—BL.* Gewöhrprotocoll, Horvátváros, 1725. aug. 14., 1733. dec. 31.

az elnevezés nem ment át a köztudatba, 1731-től kezdve az utca elnevezése Freydhof Gasse.⁷⁶

A Kapás utca és a Széna tér közötti, tehát a mai Varsányi Irén utca két oldalán levő terület kiosztására az első adat 1694-ből való, amikor a Kamarai Adminisztráció két utca — a Csalogány és a Varsányi Irén utca — között undter dem so genanten wiener Thor, bey der ersten Passionsstation fekvő hatalmas területet a budai karmelitáknak adományozta majorság céljára.⁷⁷ A terület fokozatos kiosztása, betelepülése is nyilvánvalóan megindul ekkor, s 1714-ben a horvátvárosi összeírás végén (nun folgen die Hauser bey dem Freüdhof undt Schiesz-Statt) már 31 telkek szerepel ezen a területen.⁷⁸ A telkek száma 1716 után kezdett szaporodni, amikor a karmeliták nagy területének egy részét (a mai Csalogány utca 35—41. számú telkeket) apró telkeknek eladták, s a telkek számának a szaporodása az 1720-as években kapott nagyobb lendületet, egyrészt a mai Varsányi Irén utca 2—18. számú telkek kettéosztásaival, aminek következtében alakult ki a mai Csapláros utca vonala, másrészt pedig ennek az utcának a kialakulása után a karmeliták itteni területének további felosztásával.

Utcahálózatról ezen a területen alig beszélhetünk. A Csapláros utca kialakulása előtt, 1714-ben említenek az összeírásban egy közt (gässel) a temető mellett (1 1/2 öl széles), s ez azonos azzal a közzel, mely 1720-ban a Gewöhrprotocollban is szerepel (ein gässel neben der Freydhofmaur),⁷⁹ mely a mai Erőd utca vonalának felel meg. Ez a köz a Szent Péter-templom körüli település tárgyalása során említett vízfolyás mentén alakult ki, s a mai Csapláros utcáig tartott csak.⁸⁰

E településrész legkorábbi, s kezdetben egyetlen utcája a mai Varsányi Irén utca vonala, amelynek Johans Gassen elnevezése 1718-ban fordul elő először, s 1720-tól kezdve vált általánossá. Az itt levő telkek fekvését 1716—1719 között általában vor vagy unter dem Wiener Thor határozták meg. A János utca elnevezés eredete a volt Szent János-kórház helyén 1710-ben létesített veszteglő ház (Contumaz-Haus), majd szegényház (1714: das arme Haus) előtt ekkortájt felállított Nepomuki Szent János szoborral kapcsolatos.⁸¹

A Szent János utca vonala a mai Mártírok útja és a Batthyányi utca közötti völgynek nagyjából a középvonalában halad. A XVIII. századi térképeken jól látható, hogy a Bécsi-kaputól levezető mai Ostrom utca természetes folytatása volt kelet felé, s közlekedési szempontból ez a legalkalmasabb útvonal egyrészt — s főleg — a Vár és a Duna között, másrészt a vízivárosi városfalnak a mai Széna térnél állott Újkapuja és a Duna között. A körülötte levő település, amely a felszabadító ostromok alatt, a Víziváros egyéb részeihez viszonyítva a legnagyobb mértékben elpusztult, a XVII. század végi, XVIII. század eleji felújítása után is egységes jelleget mutat.

Felmerül tehát annak a feltételezésnek a lehetősége, hogy ez a terület korábban is egységes település volt, s a Halászfővárosnál sokkal inkább azonosíthatónak látszik a középkori Taschentallal. A Szent János utca vonala valóban völgy, s ha a Taschen szónak nem a mai zseb, hanem a középkori bajor formáját és jelentését: dascha = marhatrágya,⁸² vesszük figyelembe, szinte természetesen kínálkozik erre az útvonalra, mely völgy is, marhahajtó útnak is alkalmas, a Taschentall elnevezés.

* * *

⁷⁶ Föv. Lt.—BL. Gewöhrprotocoll, Horvátváros, 1711. máj. 2., 1730. nov. 13., 1731. jan. 18.

⁷⁷ Föv. Lt.—BL. Gewöhrprotocoll, Wasserstadt, 1703. nov. 1.

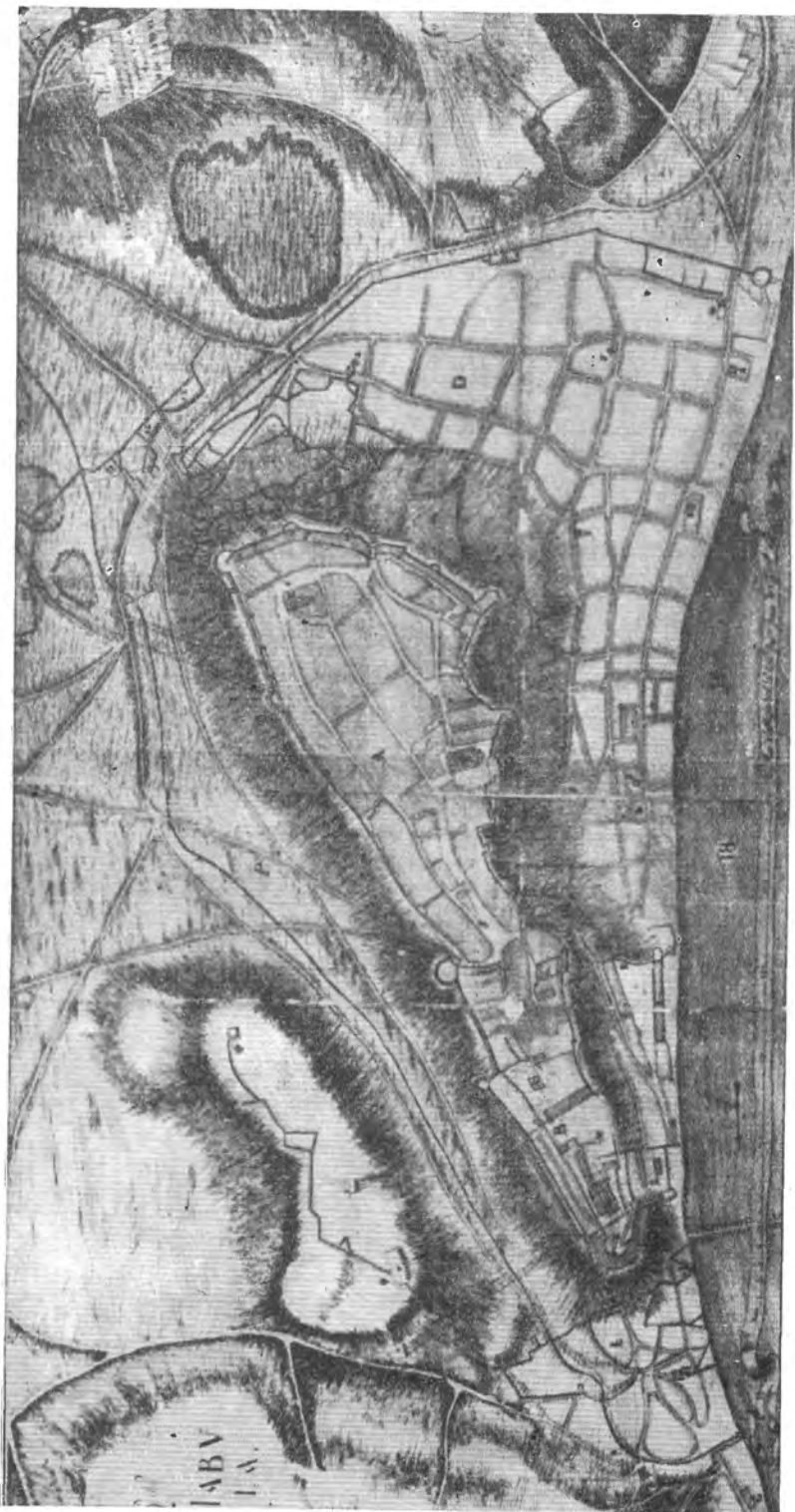
⁷⁸ Ld. 72. jegyzet. — No 89—119-ig. — Kovács Lajosnak (i. m. 63.) arra az állítására, hogy csak 1712 után épült volna be a temetőtől a Széna tér felé eső terület, bizonyíték nincs.

⁷⁹ Föv. Lt.—BL. Gewöhrprotocoll Wasserstadt, 1720. szept. 8.

⁸⁰ Ezt a vízfolyást a Gewöhrprotocollokban is említik. 1767. márc. 17.: a telkek „so dem Wasser unterworfen.” — 1767. ápr. 19.: „Wassergraben”.

⁸¹ Föv. Lt.—BL. Gewöhrprotocoll Wasserstadt, 1716. dec. 30. 1718. nov. 30., 1719. máj. 17., 1720. jún. 19. — Gárdonyi Albert: A hajdani Szent János-kórház Budán. — Bud. Rég. XV (1950) 567.

⁸² Andreas Schmeller: Bayrisches Wörterbuch. München, 1872. I. 555.



4. De la Vigne 1686. évi ostromterképének vízivárosi részlete
Teilstück der Wasserstadt auf der Belagerungskarte von De la Vigne aus dem Jahre 1686

A Víziváros XVII. század végi topográfiájának levéltári forrásokon — elsősorban a felszabadulás utáni első telekkönyveken — alapuló rekonstrukciója során felmerül az a kérdés, hogy vajon az ily módon megrajzolt kép teljes mértékben helyes-e, nem szorul-e javításra, esetleg kiegészítésre, ha az egykorú térképekkel vagy metszetekkel vetjük össze.

A Buda felszabadító ostromaival kapcsolatos, s nemcsak az ostromműveleteket, hanem a vízivárosi utcahálózatot is ábrázoló térképek közül, részletességében különösen a de la Vigne által 1686-ban készített térkép (4. kép) emelkedik ki.⁸³ Horler Ferenc és Farkas Pál 1961-ben kísérletet tettek arra, hogy ennek a lábméretben készített térképnek a vízivárosi részét a mai 1:1000 léptékű térképre áttegyék. Munkájuk során⁸⁴ megállapították, hogy „de la Vigne Vízivárosa mind É—D-i, mind K—Ny-i irányban rövidebb, tehát kisebb a mai Vízivárosnál”, s a két térkép egybevételkor szögeltérések is mutatkoztak. Nagy rövidülés látható az Erőd utca és Jurányi utca között kelet—nyugati irányban s a Batthyány utca és Vám utca között észak—déli irányban. A kelet—nyugati rövidülést 12 fokos szögeltérés magyarázza, mely a Fő utcát a Király fürdőtől dél felé haladva a Vár felé nyomja.

A „helytelen arányú de la Vigne térképet” nem vetítették tehát fel a mai térképre, mert az eltérések teljes értelmetlenséget okoztak volna, hanem — feltételezve a de la Vigne-térképen szereplő háztömbök azonosságát a maiakkal — az 1686-os háztömböket az 1:1000-es térképen eredeti helyükön ábrázolták. Annak ellenére, hogy a hosszúsági és szögeltérések még így is jócskán mutatkoznak, állítható, hogy a de la Vigne-térkép legnagyobb jelentősége abban rejlik, hogy a Víziváros háztömbjeinek nagy részét, s így az utcák vonalait is, meglehetősen pontossággal ábrázolja.

Horler Ferenc és Farkas Pál 52 háztömböt határozott meg a Vízivárosban a de la Vigne-térkép alapján. Zaiger alapján meghatározható háztömbök száma 44, de ebből 13 nem szerepel a de la Vigne-térképen, amelyen viszont 19 olyan háztömb van, amelyik nincs a Zaigerben. Ezeknek a háztömböknek a legnagyobb része arra a területre esik, amelyet a XVII. század végén nem osztottak ki a lakosságnak, hanem erődítési területnek tartottak fenn (a mai Donáti utca, Csalogány utca, Hattyú utca és a Várfal közötti terület). Ennek a területnek a mai utcahálózata és telekbeosztása csak a XVIII—XX. század folyamán alakult ki, amikor a katonai parancsnokság az erődítési telkeket fokozatosan a polgári lakosság rendelkezésére bocsátotta.

Ebből a területből először 1743-ban Styrum generális osztott ki házhelyeket, de főleg kerteket, s bocsátotta ezek területét polgári joghatóság alá. Az itt kiosztott 15 nagy telek (vor dem Wiener Thor, unter dem Vestungsberg) a mai Könyök utca, Donáti utca és Mária tér valamint a Málna utca, Csalogány utca, Batthyány utca, Hattyú utca között volt.⁸⁵

Az erődítési telkek (in der Glacis) újabb kiosztása 1770-ben történt. Ekkor 25 telket osztottak ki a Donáti utca, Batthyány utca, Hattyú utca, Széna tér és a Toldy Ferenc utca közötti területen.⁸⁶ 1786 körül pedig sor került a Ponty utca, Toldy Ferenc utca, Fiáth János utca és Szabó Ilonka utca közötti telkek kiosztására⁸⁷ (5. kép). A Szabó Ilonka utcán túli részek kiosztása csak a XIX—XX. században történt.

Ezeknek a telkeknek a kiosztása, az utcavonalak és telekhatárok megállapítása során nem voltak, s települési nyomok hiányában nem is lehettek a korábbi állapotokra figyelemmel. A kiosztást a terepviszonyok és a célszerűségi szempontok határozták meg. Felmerül tehát annak a feltételezésnek a lehetősége, hogy de la Vigne ezt a területet még eredeti állapotában ábrázolta, s az az utca- illetve úthálózat, amely térképén szerepel a Víziváros e

⁸³ Budae ac Pesti ichnographica descriptio, etc. BTM középkori osztály.

⁸⁴ BTM középkori osztályának tervtára, 4508 ltsz.

⁸⁵ Föv. Lt.—BL. Grundbuch-Conscription, 1754. — Föv. Lt. térképtár B. II. 23.

⁸⁶ Föv. Lt. térképtár B. II. 23.

⁸⁷ Föv. Lt. térképtár B. II. 67. — Föv. Lt.—BL. Grundbuch-Conscription, 1786. Wasserstadt 630—649. telek.

részének régi úthálózata. Megerősíteni látszanak e feltételezést az egykorú metszetek is,⁸⁸ amelyek ezen a területen szintén ábrázolnak utakat, sőt kőépületeket, illetve azok romjait is,⁸⁹ ezt látszik igazolni a Garády Sándor által 1941-ben a Hunfalvy utca 8. számú telken feltárt középkori útszakasz is.⁹⁰ Azonban a Víziváros kiosztatlan részének az a bonyolult úthálózata, amely a de la Vigne-térképen szerepel, a mai utcavonalakkal egyáltalán nem vetethető össze, de még a XVIII. században létezettekkel való azonosítása is csak részben és feltételezve lehetséges. Horler Ferenc és Farkas Pál megkísérelték a de la Vigne-térképnek ezeket az útvonalait is mai térképen ábrázolni, de az eredmény éppen az útvonal kialakulásnak ezen a területen leginkább érvényesülő tényezőjével, a terepviszonyokkal van a legteljesebb ellentmondásban. Mivel a Víziváros lakott területein, tehát a Zaiger adataival ellenőrizhető részen, megállapítható, hogy de la Vigne a valósághoz igyekezett ragaszkodni, és „helytelen arányú” térképen a valóságos háztömböket ábrázolta, a Víziváros lakatlan része kusza utcahálózatának értékelésénél sem lehet teljes mértékben mellőzni térképének adatait.

De la Vigne térképe ezen a területen a következő útvonalakat ábrázolja. A Bécsi-kaputól indul ki a mai Ostrom utca és Linzi-lépcső vonala, ez utóbbiból a Szabó Ilonka utca táján kiágazik egy út, az Erőd utca irányába. A Linzi-lépcső a Kapás utcában folytatódik (Ölberg Gasse). Az Erdélyi bástyától vezet egy út, közvetlenül a várfal mellett (tehát a Hunfalvy utcán felül) a Bécsi-kapuhoz. Egy másik innen kiinduló út a Szabó Ilonka és Toldy Ferenc utca között a Linzi-lépcsőhöz kapcsolódik, egy harmadik út pedig a Szabó Ilonka utca és a várfal között — meglehetősen kanyarogva — halad a Vízikapu felé, s ebből a Mátyás-templom alatt, kb. a mai Szeder utca vonalában ágazik le egy út a Donáti utcába, s egy másik út az Erdélyi bástya alatt a Franklin utca vonalába. Ebből viszont a Toldy Ferenc utca vonalában ágazik ki út, egyrészt a Mária tér felé, másrészt a várfal alatt húzódó út felé, s ebből ágazik ki a Toldy Ferenc utca és Donáti utca között a Vám utca meghosszabbítása.

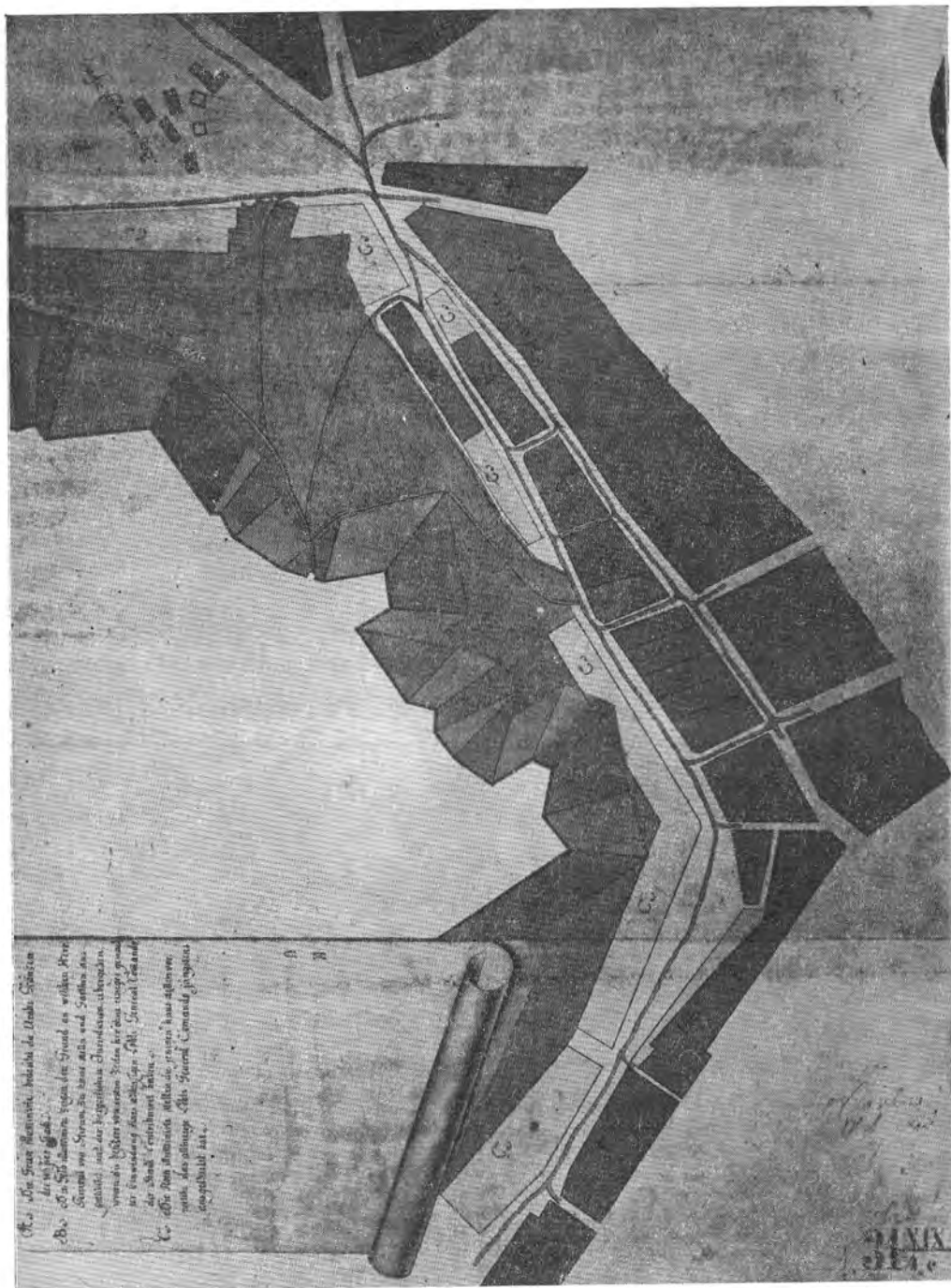
Ezeknek az útvonalaknak a létezését, illetve ábrázolásuk helyességét XVII. század végi térképekkel és metszetekkel valamint XVIII. századi térképekkel való összevetésük révén lehet ellenőrizni. A Buda felszabadítása körüli években (1684—1689) készített metszetek és térképek⁹¹ ezen a területen a következő utakat ábrázolják: a Bécsi-kaputól kiindulva két-három út, amelyek kb. a mai Várfok utcának, Ostrom utcának és a Linzi-lépcsőnek (vagy a Kagyló utcának) felelnek meg. A Vízikaputól kiinduló utak ezeken a térképeken és metszeteken általában megfelelnek a Zaigerrel is igazolható utaknak, s ettől csupán a Fontana-Nessenthaler-metszet (amely a Vízikaputól a Bécsi-kapuig ábrázol egy utat, kb. a mai Szabó Ilonka utca vonalában), s az 1689. évi térkép (amely a Vízikapu és a Mátyás-templom mögötti bástyaszakasz között ábrázol egy utat) tér el. Hallart 1684. évi térképén szerepel két út, amelyek az Erdélyi bástyától indulnak ki, s az egyik az Ostrom utcába torkollik, a másik pedig a Salétromos mecset előtt éri el a Fő utcát. Ez az utóbbi út, legalábbis kiindulásában és

⁸⁸ Hallart rajza után készült Wening-féle rézmetszetek Budáról északi, keleti és déli nézetben (1684), valamint Elias Nessenthaler nagyméretű rézmetszete Domenico Fontana hadmérnök rajzáról, amely Budát ábrázolja (1687). Kiscelli Múzeum.

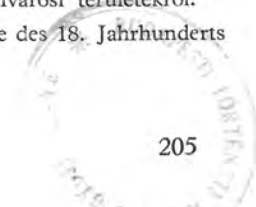
⁸⁹ Fekete L.: i. m. 90., 115. Az összes távlati képekre, leírásokra és Buda erődjellegére hivatkozva azt állítja, hogy „a budai »város« nem tapadt közvetlenül a Vár falaihoz, mert a várhegy lejtője a török korban vízszintes vagy gyengén lejtő terraszok és kigyózó utak nélkül megszakítatlanul szakadt le a hegy tövébe”.

⁹⁰ Garády S.: i. m. Bud. Rég. XIII (1943). 418—421.

⁹¹ Metszetre l. 88. jegyzet. — Térképek: Wahrhaftter Grundriss der Stadt Ofen ... 1684, Hallart rajza után metszette M. Wening. — Attacco di Buda proposto col dettaglio ... Marsigli színes kézi rajza Anguissola rajza után. — Attacco di Buda sino al 7 di giugno 1686. Marsigli színes kézi rajza (l. Károlyi Á.—Wellmann I.: i. m. 224—225, 227, 255.). — Plan de la ville de chateau de Buda. — Wien HKA 1689. febr. 16. Raports Plan von der Festung Ofen pro anno 1774 über die daselbst gemachte, und anno 1775 zu machende Fortifications Reparations Arbeiten. H. Puxbaum, Haptmann-Ingenieur.



5. 1780-as években készült térkép a XVIII. sz. második felében kiosztott vízivárosi területekről.
 Plan aus den 80er Jahren des 18. Jahrhunderts über die in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts
 ausgeteilten Gebiete der Wasserstadt



irányában szerepel a Fontana-metszeten is. Ugyancsak egyezik a Fontana-metszet a Hallart-térképpel a Mátyás-templom mögötti kiskaputól kiinduló út ábrázolásában is.

A XVIII. századi térképeken⁹² a Bécsi-kaputól kiinduló utak mind szerepelnek, sőt hozzájuk a mai Fiáth János utca is csatlakozik, amely minden valószínűség szerint egy, a Bécsi-kapu és a Széna tér között húzott, nyílegyenes sánc nyomán alakult ki. A Mátyás-templom és a Bécsi-kapu közötti útvonal csak egy 1753. évi térképen szerepel, az Erdélyi-bástyától kiinduló utak és a Fontana-Nessenthaler-metszeten szereplő út (a mai Szabó Ilonka utca vonala) azonban egyik XVIII. századi térképen sem található.

A XVII. századi térképeken és metszeteken szereplő utak — a Várfoke utca és az Erdélyi-bástyától a Salétromos mecsethez vezető uton kívül — mind megtalálhatók a de la Vigne-térképen. Ezeket az utakat tehát a felszabadulás idején létezőknek kell feltételeznünk, annak ellenére is, hogy de la Vigne ábrázolásának a pontossága ezen a területen a legbizonytalanabb. Az útvonalak fokozatos eltűnését elfogadható módon magyarázhatja az, hogy a lakatlan erődítési területen keresztül a közlekedés csak a két vári kapu és a Duna melletti terület közötti legközvetlenebb útvonalakon bonyolódott le, s hogy az Erdélyi bástyánál levő kijáratot a XVIII. században nem használták.

⁹² 1., 12., 25., 29., 38., 86. jegyzetekben említett térképeket és Plan de Bude, 1751. (Sparr-Atlas) Wien Kriegsarchiv, térképtár L. B. IX. h. 113. (fényképmásolata: Főv. Lt. Borbély Andor-féle gyűjtemény).

A Viziváros XVII. század végi állapotának meghatározásához szükséges adatokat az adattárban közöljük, az 1695. évi Zaiger számainak sorrendjében haladva telekről telekre. Minden teleknél a következő adatok szerepelnek: az első sorban a telek számváltozásai az 1695. évi Zaiger, az (1709. évi összeírást pótló) 1714. évi, valamint az 1754., 1771., 1786. évi telekösszeírások szerint, s ez után a mai utcanév és házszám. Az egyes időpontokban érvényben volt számokat kötőjellel választjuk el egymástól. Ha időközben telekosztódás történt, ezt vesszővel jelöljük, ha pedig valamelyik összeírás telekszámadatát pontosan nem lehetett meghatározni, azt □-val jelöljük. Pl. No 180-□-52-48, 49-313, Horvát utca 34.

A telek számváltozásai után betű szerinti hűséggel közöljük az 1695. évi Zaigernek a telekre és a telek birtokosára vonatkozó leírását. A Zaigerben szereplő rövidítések nagy részét feloldottuk, s új rövidítéseket csak a rendszeresen, minden teleknél előforduló mértékegységek megnevezésénél (Kl = Klafter, sch = Schuh), valamint a telek értékét meghatározó összeg után álló forint (f.) és a telek területének nagyságát feltüntető szám után álló Grundinhalt (g.i.) szavak esetében alkalmaztunk.

A XVII. század végéről az egész országból csak három — csak budai (Vár, Viziváros) és pesti — ilyen jellegű telekkönyv maradt meg. Hogy az 1695. évi vizivárosi Zaiger teljes szövege nyomtatásban is hozzáférhető legyen, az egyes telkek leírásainak közlése előtt, itt az adattár bevezetőjében közöljük a Zaiger belső címlapja utáni lapon levő Greischer Mátyás sajtókezűleg írt jelentését a Budai Kamarai Adminisztrációhoz:

Loebliche Kay: Camerall Administration, Genediger und Hochgebütender Herr etc.

Die in genaden mir anbefohlene Beschreibung uber die Ofnerische Wasserstatt ist der den 23. des jüngst verflossenen Monats 9bris gehorsamblich eingereichten von der Oberen Statt auf gleiche weisz eingericht worden, was aber den ubrigen zue weiterervermehrung der Heiser tauglichen Raum anbelangt, hat derselbige der ursachen halber, waillen man dato nicht wissen kenne; wie vill eine, oder die andere zuekünftige famili nach ihrer Condition und Notturft brauchen oder annehmen werde, nicht kenne in dise beschreibung gebracht werden.

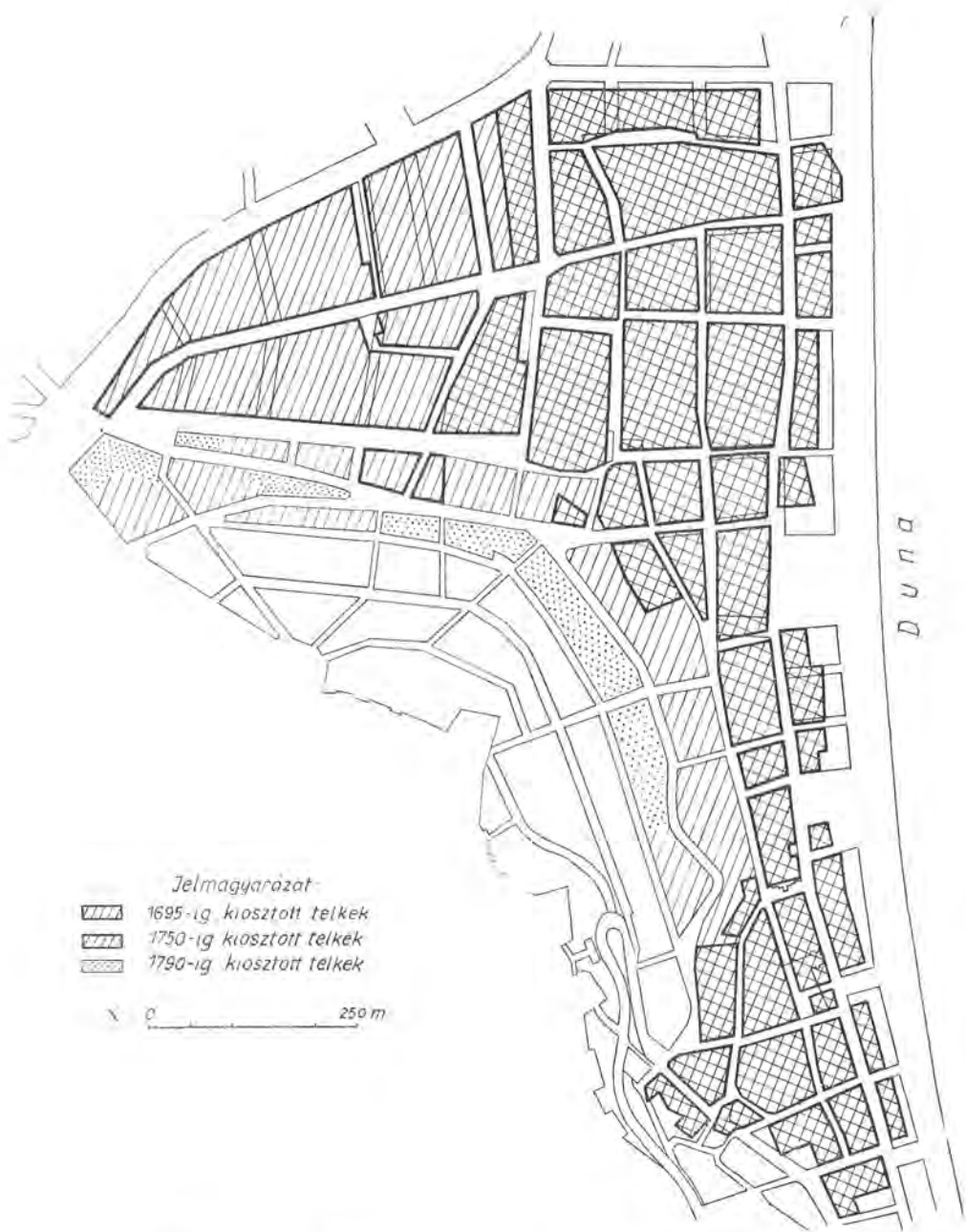
Als hab ich die bisz auf etliche wenig Hausstellen besezten Wasserstatt in obbemelter ordnung beschreibene Eitr genaden gehorsamblich uberreichen sollen. Mich dar mit zu dero beharlichen genaden undtertäüg-gehorsamblich embselend

Meines genedigen und hochgebütenden Herrn Herrn undterthänig-gehorsamber

Matthias Greischer mp.

Az adattárhoz csatolt első függelék tartalmazza az 1696-ban készített Zaigerből azoknak a telkeknek a leírását, amelyek az 1695. évi Zaigerben még nem szerepelnek. A közlés módja ezeknél a telkeknel azonos az adattár közlési módjával. A második függelékben pedig az adattár sorrendjének megfelelően közöljük az 1695. évi Zaigerben található későbbi — Greischer halála utáni — bejegyzéseket (Z I), valamint az 1696. évi Zaigerből (Z II) azokat az adatokat, amelyek az 1695. évben nem szerepeltek, vagy pedig (megkülönböztetve) azokat a szövetségéseket, amelyek az 1695. évi Zager szövétől eltérnek.

A tanulmányhoz mellékelt térképek ábrázolják az 1695. évi Zaiger alapján a Viziváros telekhálózatát, tartalmazzák az 1695. évi Zaiger számozását, s feltüntetik az egyes telkeken álló épületek minőségére és állapotára, valamint az építési módra vonatkozó adatokat.



9. A Víziváros betelepülésének üteme a XVIII. század végéig (1 : 5000).
 Besiedlungsgang der Wasserstadt bis Ende des 18. Jahrhunderts (1 : 5000)

No 1—2—5—3—4, Fö utca 77—81.

Ist ein öder Platz an dem Wasser Rondell und der alten Stattmaur bey dem alten Wasserstatt Thor, so vom feind nach seiner Sprach Oros Capi, auf teütsch Hanen Thor genamset, ist ein orth bequem zur anledning, deswegen vor 3. Jahren mit Polisadten versetzt, und zum Kay. Bauholz-Stadl applicirt, hernach aber von der milicz mit gewaltt zerrissen und vorbrenndt worden, ist also bishero öd gebliben. Hat in der länge so an der rechten seyten 24. und an der linckhen 30. Kl. wegen des Rondels und der alten Maur ist geschätzt 150 f., g.i. 1700

Landt-Strassen

Hie vorbey laufft die Land Strassen, wegen ihrer geradten landt continuation also genamset.

No 2—3, 4—8, 8½—6, 7—6, Fö utca 75.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen, ligt an dem Baad gässel, hat im gesicht wie im Ruckhen 10. Kl. 4 sch., und ist an beeden seyten 30 Kl. gleich lang, ist öd. f. —, g.i. 320

Baadgässel

Hier endiget sich das bey der ölberg gassen angefangene Baad gässel, von dem daran ligenden Baad also genamset.

No 3 Soliter Moschea—5—8 ¾—□—7, Fö utca 73.

Eine Türckhische Kirch oder Moschea, iezo die Soliter Moschea genandt, weillen derzeit Soliter darinnen geleütert wirdt. Hat im gesicht wie im Ruckhen 22 und an beeden seyten 23. kl. gleich lang. f. —, g.i. 517

No 4—6—9—8—8, Fö utca 71.

*Ein Haus an der Landstrassen bey der Soliter Moschea, hat im gesicht 5 kl. 5 sch., und im Ruckhen 9 kl., ist an beeden seyten 23 kl. gleich lang, ist öd. f. —, g.i. 170
des Jeremias grumelmaÿr*

No 5—7—9½, Fö utca 71.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen bey der Soliter Moschea, hat im gesicht wie im Ruckhen 9 kl., an der rechten seyten ist 23. und an der linckhen 22. kl. 3. sch. lang, ist öd. f. —, g.i. 204
der Stephan Karner ein Millner hats anno 1692. angenohmmen.*

No 6—8—10, 11—10, 11—10, 11 Fö utca 67—69.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen, bey der Soliter Moschea, hat im gesicht 10. kl. 4. sch., und im Ruckhen 11. Kl., an der rechten seyten ist 22 kl. 3. sch., und an der linckhen 21. kl. lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 234
des Franz Zillich*

No 7—9, 10—12, 13, 14—12, 13—12, 13, Fö utca 63—65.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen, ligt an dem Koth gassel, hat im gesicht 11. kl. 3. sch., und im Ruckhen 12. kl., ist an beeden seyten 10. kl. gleich lang, ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 117
des Matthias Maÿrs eines alten Marquetanters*

No 8, Vitéz u. 1/a.

*Ein Eckhausz in der Kothgassen an der Danaw, hat in der länge 12. und in der breite 11. Kl., ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 132
der gregor Schmieger ein Millner hats anno 1694. von der Frawen Maria Elisabetha Kapergerin pr 45 f. erkhaufft*

Koth gassen

Hier endiget sich die bey dem gartner gässel, angefangene Koth gassen, von dem allweilligen Koth darinen also genamset.

No 9—12—15, Fö utca 61.

Ein Eckhausz an der Landt-Strassen, ligt an der Koth gassen bey der Danaw, hat im gesicht wie im Ruckhen 9. Kl., und ist an beeden seyten 14. kl. gleich lang. ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 126

der Paul Zehetmaÿr burgerl. Maurmeÿster hats angenohmmen 1693. den 16. 7bris

No 10—13—□—15—15, Fö utca 59.

*Ein Hausz an der Landtstrassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl., 4. sch., und ist an beeden seyten 14. kl. gleich lang. ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 107
der Sebastian Bösenbacher ein Maurergesell hats angenohmmen anno 1693. den 16. 7bris*

No 11—14—17—16—16, Fö utca 57.

*Ein Hausz an der Landtstrasz hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl. 2. sch., und ist an beeden seyten 14. kl. gleich lang. ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 121
der Joannes Fiesser burg. Lederer hats angenohmmen anno 1693. den 4. martii*

No 12—15—18—17—17, Fö utca 55.

*Ein Hausz an der Landt Strasz hat im gesicht wie im Ruckhen 10. kl., an der rechten seyten ist 14. und an der linckhen 14. kl. 4. sch. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 146
der Simon Renner Burg. Maurmaÿster hats angenohmmen anno 1692.*

No 13—16, Fö utca 53.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl. 4½. sch., an der rechten seyten ist 14. kl. 4. sch., und an der linckhen 15. kl. 1. sch. lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i.129
der Simon Vaku ein fuhrmann hats angenohmmen anno 1692.*

No 14—17—□—19—19, Fö utca 51.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist 15. kl. 1. sch., und an der linckhen 15. kl. 3. sch. lang, ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i.107
der gregor Scherautzitz ein krawat. schneider hats anno 1694 von einem Rätzen pr: 30 f. erkhaufft.
der Rätz aber hats angenohmmen anno 1692.*

No 15—18—22—20—20, Fö utca 49.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 15 kl. 3. sch., und an der linckhen 16. kl. lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 86
der Frantz Petrouitz ein Rätzischer goldtschmidt hats angenohmmen anno 1692*

No 16—□—23, Fö u. 49.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 4.sch., an der rechten ist 16. und an der linckhen 17 kl. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 93
der Martin Lucatz ein Rätzischer goldtschmidt hats angenohmmen anno 1692.*

No 17—20—24—21—21, Fö utca 47.

*Ein Hausz an der Landt-Strassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. und ist an beeden seyten 17 kl. gleich lang. ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 119
der Ferdinand Sätzingler ein millner hats anno 1695. den 10. Martý von einem Rätzen abgelöst.*

No 18—21—25—22—22, Fö utca 45.

*Ein Eckhausz an der Land-Strassen, ligt an dem ober Rätzengässl, hat im gesicht wie im Ruckhen 7 kl., und ist an beeden seyten 17. kl. gleich lang. ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 119
der Matthias Jöhr ein Fuhrmann hats angenohmmen anno 1695. den 17. Martý*

Ober Rätzen gassen

Hiert ist die ober-Rätzen-gassen, also genandt, weilen an dem Rätzischen Francischkainer Kloster gelegen, und vill Rätzische innwohner hat.

No 19. Rätzische Franciscäner—22—26—□—23, Fö u. 41/43.

Dasz Rätzische Franciscaner Kloster, hat im gesicht 37. kl. 2. sch., und im Ruckhen 38. kl. an der rechten seyten ist 12. kl. 3. sch., und an der linckhen 16. kl. 1. sch. lang. f. —, g. i. 539

No 20. der obere Markh—23—□—24, Batthyány tér.

Ein grosser platz der Obere Marckh zum undterscheýd des undtern genamset, ist ein grosser für die Jahrmarchh bequemer Platz, ist 67. kl. lang, und 30. braith. f. —, g. i. 2010

No 21—24—28—□—25, Fö utca 39.

*Ein Eckhausz auff dem oberen Marckh, ligt an der Landt-Strassen, hat in der länge 24. kl. 2. sch., und in der breite 20. kl., hat noch gute fundament. f. 70, g. i. 186
der H. Elias Zipser burg. oxsenhandler, und fleischhacker zu Raab hats angenohmmen anno 1695. den 2. 9bris.*

No 22—25—29—23—26, Aranyhal u. 2—6, Fö u. 37.

Ein Hausz an der Landt-Strassen, zum goldenen Schöff genandt, an der Landtstrassen hat in der länge 42. kl., an der Danaw aber von dem oberen biss zu dem umb 3. kl. eingebogenen Eckh 32. kl. 2. sch., und von selbigen winckl biss zum gässl 6. kl. 2 ½ sch., an der oberen seÿten ist 24 kl. 2. sch., und an der undteren 19. kl. 4 ½ sch. breith, ist wohlgebauth. f. 200. g. i. 887
deren Werlainischen Erben.

Schöff gässel

Hier ist dasz Schöff-Gässel also genamset, weillen an dem so genandten goldenen schöff gelegen, und allezeit darvor, in der Danaw sich Schöff befündten.

No 23—26—31—24—28, Fö utca 33—35.

Ein Eckhausz an der Landt-Strassen ligt an dem Schöff-gässel, hat im gesicht wie im Ruckhen 15. kl., an der rechten seÿten ist 19. kl. 4. sch., und an der linckhen 19. kl. 3 sch. lang, hat gute fundament mauren, ist nichts gebauth. f. 100, g. i. 294

Ist anno 1695. von der Löbl. Camneral Administration zu der gemeinen Statt pr. 100 f. erkaufft worden.

No 24—27—32—25—29, Fö utca 31.

Ein Eckhausz auff dem untheren Marckh ligt an der Landt-Strassen, hat im gesicht 19. kl. 2. sch., und im Ruckhen 19. kl. 3. sch., an der rechten seÿten ist 11. und an der lickhen 11. kl. 3. sch. breith, ist von schlechten zeüg gebauth, hat sonsten noch gute fundament. f. 600, g. i. 118

Ist anno 1695. von der Löbl. Administration zu der gemeinen Statt pr. 600 f. erkaufft worden.

No 25. der Untere Marckh-28—□—□—□, Szilágyi Dezsó tér.

Ein Platz darauff der tägliche und der Wochen marckh gehalten wirdt, wirdt zum undterschüdt des oberen der undtere Marckh genamset, ist beÿ 30. kl. lang, und so vill breith.

No 26—29—34, 35—27, 28—32, 33, Szilágyi Dezsó tér.

Ein ganz freÿstehendes Haus auff dem undteren Marckh ligt an der Landstrassen, hat an dem Marckh 12. kl. 4. sch., und an der undteren seÿten 14. kl. 2. sch., gegen der Danaw ist 17. kl. 4. sch., und an der Landtstrassen 16. kl. lang, ist halber theill wohl gebauth. f. 300, g. i. 229

des H. Franz Ignaci Böisinger apoteckhers, und Rathsverwanthen.

beÿ den Fleischbäncken

Hier ist ein kurtzes gässel laufft von den fleischbänckhen gegen der Danaw, beÿ den fleischbänckhen genandt.

No 27—30—36—29—35, 36, Corvin tér 7.

Eckhausz an der Landstrasz beÿ den fleischbänckhen, hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl. 1. sch., an der rechten seÿten ist 20. kl. 1. sch., und an der linckhen 19. kl. 2. sch. lang, ist theill mit gueten, und theill mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 160

des H. Johann Baptistae Menegati Preümaysters.

No 28—31—37—32—37, Corvin tér 6.

Ein Hausz an der Landt-Strassen beÿ den fleischbänckhen, hat im gesicht wie im Ruckhen 3. kl. 5. sch., an der rechten seÿten ist 19. kl. 2. sch., und an der linckhen 18. kl. 5. sch. lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 73

des Paul Filtz burg. leüthgeb.

No 29—32—38—33—38, Corvin tér 6.

Ein Hausz an der Land-Strassen beÿ den Fleischbänckhen, hat im gesicht 6. kl. 2 ½ sch., und im Ruckhen 5. kl. 5 ½ sch., an der rechten seÿten ist 18. kl. 5. sch., und an der linckhen 18. kl. 1. sch. lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 114

des gregor Schneider burg. fleischhackhers.

No 30—33—39—34—39, Corvin tér 5.

Ein Hausz an der Land-Strassen beÿ denen fleischbänckhen, hat im gesicht wie im Rucken 5. kl. 5. sch. an der rechten seÿten ist 18. kl. 1. sch., und an der linckhen 17. kl. 2. sch. lang, ist theill von guten, theill von schlechten zeüg gebauth. f. 10, g. i. 103

des Baltasar Koch burg. gast und leüthgeb.

No 31—34—40—35—40, Corvin tér 4.

Ein Hausz an der Land-Strassen beÿ dem Capucineren, hat im gesicht 6. kl. 1. sch., und im Ruckhen 8. kl. 4. sch., an der rechten seÿten ist 17. kl. 2. sch., und an der linckhen 16. kl. 3. sch. lang, hat

noch etwas von alten mauren, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 60, g. i. 125
des Joseph Gilman burg. Leüthgeb und Kromer.

Beÿ den Capucinern

Hier heÿst es wegendes nechst daran ligenden Capuciner Kloster, beÿ denen Capucineren.

No 32—35—41—36—41, Corvin tér 3.

Ein Hausz an der Land-Strassen beÿ den Capucinern hat im gesicht 9. und im Ruckhen 7. kl. 1. sch. an der rechten seyten ist 16 kl. 3. sch., und an der linckhen 15. kl. 3. sch. lang, ist zimlich reparirt. f. —, g. i. 129

des H. Johann Ecker burg. Baader.

No 33—36—42—37—42, Corvin tér 2.

Ein Hausz an der Land-Strassen beÿ den Capucineren hat im gesicht 6. kl. 2 ½ sch., und im Ruckhen 7. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 15. kl. 3. sch., und and der linckhen 14. kl. 4. sch. lang, hat noch etwas von alten gemeür. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 70, g. i. 101.

der Jacob Spacier burg. waagner hats anno 1693. den 14. 9bris gekhaufft von schmidt Zacharias Beckh pr. 531 f. und 12 ducaten leütkauff.

No 34—37—43—38—43, Corvin tér 1.

Ein Hausz an der Land-Strassen beÿ den Capucineren, hat im gesicht 7. kl. 1. sch., und im Ruckhen 6. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 14. kl. 4. sch., und an der linckhen 13. kl. 5. sch. lang, ist ein guter anfang gemacht zum bauen. f. 15, g. i. 95

der Hans Adam Tholl Burg. Baader seel. hats erkhaufft von dem so genandten Tÿroler Mihel, hernach ist durch Erbschafft auff die wittfraw gefahlen. anno 1695. den 16. Julii hats die fraw anna Martha Hainin Burg. Kromerin pr. 500 f. und 2 Ducaten leüthkhaufft gekaufft.

No 35—38—44—39—44, Fö utca 29.

Ein Hausz an der Landt-Strassen beÿ den Capucineren, hat im gesicht 7. kl. 3 sch., und im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist 13. kl. 5. sch., und an der linckhen 12. kl. 5. sch. lang, ist von guten zeüg gebauth. f. —, g. i. 97

des Hans Adam Tholl gewesten Burg. Baader seel. Erben

No 36—39—46—41—45, Fö utca 27.

Ein Eckhausz an der Land Strassen auff dem Fischmarckh, hat im gesicht 10. kl. ½ sch., und im Ruckhen 10. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 12. kl. 5. sch., und an der linckhen 11. kl. 4. sch. lang, es ist schon vill und wohl daran gebauth. f. —, g. i. 125

des H. Matthias Prauns Eÿsz gewesten Eÿsenhandler seel. Erben.

No 37. der Fisch Markch—40—47—□—□, Halász utca.

Hier ist ein kleiner Platz darauff man ieziger Zeith die fisch pflegt zu verkauffen, wirdt deswegen fischmarckh genamset.

No 38—41—48—42—46, Fö utca 23—25.

Ein Eckhausz an der Landtstrassen, ligt auf dem fischmarckh hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. und ist an beeden seyten 12. kl. gleich lang, ist öd. f. —, g. i. 84

der H. Urban Dominicus Burg. Handelsmann hats angenohmmen anno 1695. den 20. Junÿ.

No 39—42—49—43—47, Fö utca 21—23.

Ein Hausz an der Land-Strassen beÿ dem fischmarckh, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. 3. sch., und ist an beeden seyten 12. kl. gleich lang. ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 90

der georg Neuheüser Burg. Saÿler hats anno 1695 den 10. Aprilis angenohmmen.

No 40—43—50—44—48, Fö utca 19—21.

Ein Hausz an der Landt-Strassen beÿ dem fischmarckh, hat im gesicht 8. und im Ruckhen 7. kl., ist an beeden seyten 12. kl. gleich lang. ist von schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 90

der Stephan Todt Burg. zischmenmacher hats anno 1695. von H. Hausruckher pr. 40 f. abgekhaufft.

No 41—44—51—45—49, Fö utca 19.

Ein Hausz an der Land-Strassen, hat in der breitheit 6. und in der länge 12. kl. hat noch etwas von alten fundamenten. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 72

der Johann Aibl Burg. Pixenmacher hats angenohmmen anno 1691.

No 42—45—52, 53, 54—46—50, 51, Fö utca 17.

*Ein Hausz an der Land-Strassen, hat in der breite 7. kl. 1. sch., und in der länge 12. kl. hat etwas wenig von fundamenten. fangt an zu bauen. f. 10, g. i. 86
der Thomas Karner ein Millner hats angenohmmen anno 1692.*

No 43—46—55—48—52, Fö utca 17.

*Ein Hausz an der Land Strassen, ligt an dem wasser gassel, hat in der breite 10. kl. 3 ½ sch. und in der länge 12. kl. hat noch etwas wenig von alten fundamenten, fangt an zu bauen. f. 10, g. i. 127
der Adam Mathai Burg. lederer hats angenohmmen anno 1692.*

Wasser-gässel

Hier ist das wasser gässel, laufft von dem wasserthor bisz zu der Danaw, also genandt, weillen die leüth aus der Vöstung nach diser gassen das wasser aus der Danaw pflegt zu hohlen.

No 44—47—56—49—53, 54, 55, Fö utca 15.

Ein Eckhaus an der Landtstrassen, ligt an dem wasser gässel, hat in der breite 11. und in der länge 12. kl. ist noch öd. f. —, g. i. 132

No 45—48, 49—58—52, 53—56, 57, Fö utca 11—13.

Ein Hausz an der Land-Strassen zum weissen Lämpel genant, hat in der länge 25. und in der breite 11. kl., hat ein alts gewölb, und von alten gemeür etwas gehabt, iezo ist zimlich gebauth. f. 80, g. i. 275

der Wollff Faszmaýr gewester Ratsdiener seel. hats anno 1695. den 16. Febr. gekhaufft von georg Schor gewesten burg. leüthgeb, pr. 406 f. der Schor hats erkaufft gehabt von Johann Hauer kays. Pekhenmeýster anno 1693. pr. 230 f. der hats angenohmmen anno 1692.

No 46—50—60—54—58, Fö utca 9.

Ein Eckhausz an der Landt Strassen bey der Wasserkunst, hat in der braithe 6. und in der länge 10. kl. ist öd. f. —, g. i. 60

der Stephan Maýr wässerer in dem Prouiandthaus hats angenohmmen anno 1695. den 16. Maý.

No 47 bey der Wasserkunst—52—62—55—59, Jégverem utca.

Ein kleines Plätzl bey der Wasser kunst genandt, weill das wasser gebeü daran ligt. f. —, g. i. —

No 48—53—64—57—102, Fö utca 10.

Ein haus an der Landstrassen ligt an dem Roszstaig, hat im gesicht wie im Ruckhen 19. kl., und ist an beeden seyten 21. kl. gleich lang. ist öd. f. —, g. i. 399

der Roszsteig

Hier ist ein hohes gässl der Roszstaig genamset, weillen man hierdurch aus der Vöstung die Pferdt pflegt ins wasser zu reiten.

No 49—54—64—57—102, Jégverem utca 8—10.

Ein Haus an dem Roszstaig, hat im gesicht wie im Rucken 15. kl., und ist an beeden seyten 29. kl. gleich lang, hats etwas von alten fundamenten. f. 10, g. i. 285

No 50—55—65—59—110, Fö utca 12.

Ein Eckhaus an der Landtstrassen ligt an dem Roszstaig, und gelangt bisz an das Capuciner gässel, hat im gesicht 10. kl. 2. sch., und im Ruckhen 8. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 19. kl. 1. sch. gleich lang, hat noch zum theill guts alts gemeür, und gewölb. ist wohl gebauth. f. 80, g. i. 182

des H. venerý Cerisola Kay's. Baumaýsters

No 51—56—66—60—111, Fö utca 14.

Ein Haus an der Landtstrassen gelangt bisz an das Capuciner gassel, hat im gesicht 11. kl. 1. sch., und im Ruckhen 13. kl., an der rechten seyten ist 19. kl. 1. sch., und an der linckhen 19. kl. 3. sch. lang. hat noch etwas von alten mauren. ist wenig bauth. f. 40, g. i. 228

des H. Venerý Cerisola Kays. Baumaýsters

No 52—57—67—61—112, Fö utca 16.

Ein Hausz an der Land-Strassen, gelangt bisz an das Capuciner gassel, hat im gesicht 8. kl. 1 ½ sch., und im Ruckhen 9. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 19. kl. 3. sch., und an der linckhen 21. kl. lang, hat noch ein theil alts gemeür, gewölber und keller, ist zimlich bauth. f. 90, g. i. 184

deren Salgarischen Erben

No 53—58—68—62—113, Fö utca 18.

Ein Eckhaus an der Landstrassen, ligt an dem wasser und gelangt bisz an das Capuciner gässel, hat

im gesicht 12. kl. 4. sch., und im Ruckhen 10. kl. 3. sch., an der rechten seÿten ist 21. und an der linckhen 23. kl. lang, am Ruckhen hat ein umb 7. sch. eingebogenes Eckh, hat zum theill gute alte Mauren und Keller ist ein guter theill auffgebauth. f. 120, g. i. 254

des Johann Baptista Wurm Burg. Beckhen

No 54—59—69—63—121, Fö utca 20.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem Wasser gässel, hat im gesicht wie im Ruckhen 12. kl. 3 ½ sch., an der rechten seÿten ist 14. und der an linckhen 13. kl. 4. sch. lang, hat noch will alts gemeür, ist zimlich reparirt. f. 100, g. i. 173

der Adam Mathai Burg. lederer hats angenohmmen anno 1687.

No 55—60—70—64—126, Pala utca 5.

Ein Eckhaus an dem Capuciner gässl ligt an dem wasser gässel, hat im gesicht 22. kl. 4. sch., und im Ruckhen 21. kl. 1. sch., an der rechten seÿten ist 7. kl. 5. sch., und an der linckhen 10. kl. 1. sch. braith, hat etwas wenigs von alten mauren, ist wohl gebauth. f. 20, g. i. 196

der Hans Rodl Burg. Fleischhaker hats angenohmmen anno 1687.

No 56—61—71—65—126, Fö utca 22.

Ein Haus an der Land-Strassen hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl. 3. sch., in der länge aber 13. kl. 4. sch., hat noch etwas von alten gemeür, ist wohl gebauth. f. 40, g. i. 116

der Martin Kneüssl Burg. Zimmermeyster hats angenohmmen anno 1687.

No 57—62—72—66—123, Fö utca 24.

Ein Haus an der Land-Strassen gelangt bisz an das Capuciner gässl, hat im gesicht 4. kl. 2. sch. f. —, g. i. —

des H. Johann Hausruckers burg. leütgeben

No 58—63—73—67—124, Fö utca 26.

Ein Haus an der Landt-Strassen gelangt bisz an das Capuciner gässel, hat im gesicht 5. kl. 3. sch. f. —, g. i. —

No 59—64—74—68—125, Fö utca 28.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem fischer gässel, und gelangt bisz an das Capuciner gässl, hat im gesicht 10. kl. 1 ½ sch., und im Ruckhen 9. kl. 4. sch., an der rechten seÿten ist 20. kl. 4. sch., und an der linckhen 20. kl. lang, hat etwas von alten fundamenten, ist wohl gebauth. f. 15, g. i. 202

der georg Klinglmaÿr Burg. Begckh hats angenohmmen anno 1690.

das Fischer gässel

Hier ist das Fischer-gässel, also genamset, weillen gegen dem Fischmarckh gerad hinlaufft.

No 60—65—75—69—134, Ponty utca 1.

Ein Eckhaus an der Landtstrassen ligt an dem Fischer gässl, hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl. 2 ½ sch., und ist an beeden seÿten 11. kl. 3 ½ sch. gleich lang, hat etwas von alten gemeür, ist von schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 96

des H. Johann Sprenger Burg. Baaders

No 61—66—76—□—□, Fö utca 30.

Ein Eckhaus an der Landtstrassen ligt an dem salzgässl gelangt bisz an das Capuciner, und fischer gässl, hat im gesicht 7. kl. 3. sch., und im Ruckhen 15. kl. 1. sch., an der rechten seÿten hat bist ins winckl 11. kl. 3. sch., und von dan bisz ins fischer gässl 8. kl. 2 ½ sch., in dem Fischer gässl aber 10. kl. 5. sch., an der linckhen seÿten aber ist 23. kl. 2. sch. lang. f. —, g. i. 260

Kaÿs. Salzhaus

Saltz gässel

Hier ist ein kleines gässel von dem daran ligenden Salzhaus, Salzgässl genamset.

No 62-Capuciner Kloster—□—76—□—□, Fö utca 32.

Das Capuciner Kloster sambt der Kürchen ligt an der Landt-Strassen, hat im gesicht 59. und im Ruckhen 58. kl., an der rechten seÿten ist 24 und an der linckhen 25. kl. 3. sch. breith. f. —, g. i. 1390 — ist anno 1693. von denen P. P. Capucineren in Posses genohmmen worden.

Schlangen gassen

Hier fangt sich die Schlangen gassen an, und laufft bisz an das wasser Thor hinauf, ist deswegen also genamset, weillen sie, wie eine schlangen einen krumpen lauff hat.

No 63—67—77—70—139, Szalag utca 21.

Ein Eckhaus an der Schlangen gassen ligt an dem Capuciner gässl, hat im gesicht 15. kl. 2. sch., und im Ruckhen 11. kl. 3. sch., an der obern seyten ist 6. kl. 1. sch., und an der undteren 11. kl. 4 ½ sch. breith, hat etwas wenigs von alten gemeür, ist von schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 118
der Peter Tampo Burg. zischmenmacher hats angenohmmen anno 1689.

Capuciner gässl

Hier fangt sich das Capuciner gässl an, und laufft bisz an den Roszstaig, von dem anligenden Capuciner Kloster also genamset.

No 64—68—78—71—140, Szalag utca 19.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht 2 flache Eckh, so zusammen 14. kl. 1 ½ sch. lang, an der rechten seyten ist 12. und an der linckhen 10. kl. 4. sch. breith, hat wenig alts gemeür ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 15, g. i. 55.

der Jacob Jalowski Burg. Pixenmacher hats angenohmmen anno 1690.

No 65—69—79, 80—72—141, Szalag utca 17.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht 9. kl. 5. sch., und im Ruckhen 12. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 12. kl. 3. sch., und an der linckhen 14. kl. 4. sch. lang, hat etwas wenigs von alten gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 30, g. i. 165

der Hans georg Miltum Burg. Kromer hats angenohmmen anno 1690.

No 66—70—81—73—138, Corvin tér 11.

Ein Haus in dem Capuciner gässl hat im gesicht 8. kl. 4 ½ sch., und im Ruckhen 12. kl., an der rechten seyten ist 10. und an der linckhen 10. kl. 2. sch., breith, hat wenig alts gemeür ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 15, g. i. 108

der andreas Schmidt Burg. Kromer hat anno 1690. von Jacob Jalowski pr. 120 f. und 3 taller leüth kauff erkaufft.

No 67—71—82—74—137, Corvin tér 12.

Ein Haus in dem Capuciner gässl, hat im gesicht 5. kl. 1. sch. und im Ruckhen 4. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 9. und an der linckhen 8. kl. 4. sch. lang, hat wenig alts gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 15, g. i. 42

der Hans Habisch hats angenohmmen anno 1690.

No 68—72—83—75—136, Corvin tér 13.

Ein Haus in der Capuciner gassen, hat im gesicht 7. kl. 1. sch. und im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist 9. kl. 3. sch. und an der linckhen 9. kl. lang, hat wenig alts gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 15, g. i. 64.

der Wolfgang Happacher Burg. Saýller hats angenohmmen anno 1691.

No 69—□—□—□—□, Ponty utca 3.

Hier ist der obere theill von dem Capuciner Kloster, hat im Capuciner gässel 38. in der schlangen gassen 43. in dem fischgässl 38. und neben den heüser 25. kl. f. —, g. i. 1275
ist anno 1693. von denen P. P. Capucinern in Posses genohmmen worden.

No 70—73—84—76—131, Ponty utca 4. és Farkas bíró utca 20.

Ein Eckhaus in dem Capuciner gässl, ligt an dem Fischgässl hat im gesicht 17. und mit Ruckhen 15. kl. 2. sch., an den rechten seyten ist 10. und an der linckhen 13. kl. 2. sch. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 188

der Franz Hauswiz Burg. Tischler hats angenohmmen anno 1692.

No 71—74—85—77—130, Farkas bíró utca 18.

Ein Haus in dem Capuciner gässl hat im gesicht 8. kl. 1. sch., und im Ruckhen 7. kl. 2. sch., ist an beeden seyten 25. kl. 3. sch. gleich, ist noch öd. f. —, g. i. 197

No 72—75—87—78, 79—129, Farkas bíró utca 16.

Ein Haus in dem Capuciner gässl, hat im gesicht 8. kl. 4 ½ sch., und im Ruckhen 10. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 16. kl. 4. sch., und an der linckhen 18. kl. 3. sch. lang. hat was wenigs von alten gemeür. f. 18, g. i. 168

der Athanasi Paulovicz hats angenohmmen anno 1693.

No 73—76—88, 89—80, 81, ½—127, 128, Farkas bíró utca 14.

Ein Eckhaus in dem Capuciner gässl, ligt ab dem wasser gässl, hat im gesicht 8. kl. 3. sch., und im

Jelmagyarázat -

- Mai telekhatár
- 1895-ös telekhatár
- - - 1895 után kiosztott telkek határai
- ▬ Rosszul felépített ház
- ▬ Jól felépített ház
- ▬ Félíg felépített ház
- ▬ Építési (javítási) kezdték
- ▬ Sok régi fal
- ▬ Kévs régi fal
- ▬ Sárfa
- Jól alapfalak
- Kévs alapfal





6. A Víziváros északi részének betelepülése a XVII. század végén (térképrekonstrukció, 1 : 1000).
 Besiedlung des nördlichen Teils der Wasserstadt zu Ende des 17. Jahrhunderts (Kartenrekonstruktion,
 1 : 1000)

Ruckhen 9. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 15. kl. 3. sch., und an der linckhen 16. kl. 4. sch. lang, hat etwas wenig von alten gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 144

der Hans Pribele hats angenohmmen anno 1693. den 16. April.

No 74—77—90, 91—82, 83—119, 120, Pala utca 9—11.

Ein Haus in dem Wasser gässel hat im gesicht 9. und im Ruckhen 6. kl. 5. sch., ist an beeden seyten 20. kl. gleich lang. ist noch öd. f. —, g. i. 156

No 75—78—92—84—146, 118, Szönyeg utca 1—3.

Ein Haus in dem Wasser-gässel ist ganz Spiesz egget, an dem wasser gässl hat 7. kl. 1. sch., von dem wasser gässel bisz an dem schlangen weeg hat 20. und an dem schlangen weeg hat 2. kl. 1. sch., von denen ist die eingebogene lini hinabwärts 20. kl. 5. sch., und dan die undtere oder ruckhen lini 20. kl. lang, hat noch vill alts gemeür, gewölber und verschüte keller. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 130, g. i. 297

der Matthias Preschern Burg. schuster hats angenohmmen anno 1687.

No 76—□—93—85—145, Szalag utca 7.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht 11. kl. 2 ½ sch., und im Ruckhen 5. kl. an der rechten seyten ist 20 und an der linckhen 20. kl. 5. sch. lang, hat noch ein guten theill alts gemeür, und gewölber. ist schlecht reparirt. f. 60, g. i. 168

der georg Wolff ein Ungarischer schneider hats anno 1691. gekhaufft von Thomas Rathmýr Ratsdiener pr. 50 f. diser hats erkaufft von einem waagenmaýster pr. 20 f.

No 77—80—□—□—□, Szalag utca 9.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht 6. kl. 5. sch. und im Ruckhen 3. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 18. und an der linckhen 20. kl. lang. hat noch etwas wenig von fundament mauren. ist öd, f. 5, g. i. 98

der Stephan Lang Burg. deckenmacher hats angenohmmen anno 1695. den 20 Juný

No 78—81—95—87—143, Szalag utca 11.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht 6. kl. 3. sch., und im Ruckhen 8. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 19. und an der linckhen 21. kl. lang, ist öd. f. —, g. i. 150

der Thomas Arvai Burg. Säblmacher hats angenohmmen 1694. den Ersten Julý

No 79—82—96—88—142, Szalag utca 13.

Ein Eckhaus in der Schlangen gassen ligt an dem Fischer gässl, hat im gesicht 7. und im Ruckhen 8. kl. an der rechten seyten ist 17. kl. 4. sch., und an der linckhen 19. kl. lang. ist öd. f. —, g. i. 137

der Hans grubanovitz Burg. zischmenmacher hat angenohmmen anno 1695. den 30 Maý.

No 80—83—97, 98—89, 90—133, 142, Ponty utca 6—8.

Ein Haus in dem Fischer gässl hat im gesicht 12. und im Ruckhen 15. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 15. kl. 2. sch., und an der linckhen 16. kl. 3. sch., lang, ist öd. f. —, g. i. 217

der Matthias Schekhulin hats angenohmmen anno 1695. den 1. Juný.

No 81—84—99—91—108, Farkas bíró utca 2.

Ein Eckhaus in dem Capuciner gässl, ligt an dem Roszstaig, hat im gesicht wie im Ruckhen 9. kl., und ist an beeden seyten 14. kl. 2. sch. gleich lang. hat etwas von fundament mauren, ist von schlechten zeüg gebauth. f. 5.—, g. i. 129

der georg Matuskhovitz hats angenohmmen anno 1694. den 20. Aprilis.

No 82—85, 85½—100, 101—92, 93—106, Farkas bíró utca 4.

Ein Haus in dem Capuciner gässl hat im gesicht 10. und im Rucken 9. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 16. kl. gleich lang, hat wenig fundamenten, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 5, g. i. 156

der Bernhard Langendorffer hats angenohmmen anno 1694. den 20. Aprilis.

No 83—86, 86½—□—□—□, Farkas bíró utca 6—12.

Ein Eckhaus in dem Wasser gässel, ligt an dem Capuciner gässl, hat im gesicht 14. und im Ruckhen 14. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 22. kl. 4. sch. gleich lang. hat noch ein theill alts gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 50, g. i. 320

der Hans Christian Maýr hats angenohmmen anno 1691.

No 84—87—106—98—118, Pala utca 8.

Ein Haus in dem Wasser gässl hat im gesicht 19. kl. 3. sch., und im Ruckhen 20. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 22. kl. 4. sch., und an der linckhen 20. kl. 3. sch. lang, hat noch ein guthen theill von

alten gemeür, ist zimlich gebauth. f. 60, g. i. 429

Herr Friderich Sautermaßyster hats angenohmmen anno 1690.

No 85—88—□—□—□, Szönyeg utca 2.

Ein Eckhaus in der Schlangen gassen, ligt an dem wasser gässl, hat im gesicht 5. kl. 1. sch., und im Ruckhen 15. kl., an der rechten seyten ist 20. und an der linckhen 18. kl. 2. sch. lang. hat noch ein theill von alten gemeür. f. 40, g. i. 193

der Nicolaus Sileuitz Burg. Pixenmacher hats angenohmmen anno 1687. pr. 15. f. lauth des Haus brieffs.

No 86—89—110—102—148, Szalag utca 5.

Ein Haus in der Schlangen gassen, gelangt bisz an das wasser gässl, hat im gesicht 6. kl. 1. sch., und im Ruckhen 5. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 18. kl. 2. sch., und an der linckhen 19. kl. lang. hat etwas wenigs von fundament mauren, ist öd. f. 5, g. i. 112

No 87—90—111—□—□, Pala utca 17.

Ein Haus in der Schlangen gassen gelangt bisz an das wasser gässl, hat im gesicht 15. kl. 4. sch., und im Ruckhen 10. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 19. und an der linckhen 20. kl. 3. sch. lang. hat was wenigs von fundament mauren. ist öd. f. 10, g. i. 262

No 88—□—□—□—□, Magas utca 6.

Ein Eckhaus unter dem Wasser Thor, hat in der breith 9. und in der länge 18. kl., ist etwas reparirt. f. 25, g. i. 162

der Matthias Karner hats angenohmmen anno 1693. den 7. Martý.

No 89—□—□—□—□, Hunyadi János út 12.

Ein Eckhaus in der Schlangen gassen undter dem wasser thor, hat im gesicht wie im Ruckhen 13. kl. an der rechten seyten ist 9. und an der linckhen 7. kl. 3. sch. breith, hat noch die fundament mauren ist öd. f. 15, g. i. 110

der Martin Eckher ein Maurergesell hats angenohmmen anno 1695. den 10. Máj.

No 90—□—□—□—□, Hunyadi János út 14—16.

Ein Eckhaus in der Schlangen gassen undter dem Wasser Thor, hat im gesicht wie im Ruckhen 9. kl., an der rechten seyten ist 8. kl. 2. sch., und an der linckhen 10. kl. lang, hat wenig fundamentmauren, ist öd. f. 5, g. i. 82

No 91—93—117—108—155, Hunyadi János út 18.

Ein Haus in der Schlangen gassen undter dem Wasser Thor hat im gesicht 8. kl. 1. sch., und im Ruckhen 5. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 12. kl. 4. sch., und an der linckhen 11. kl. 4. sch. lang, hat noch fundament mauren, ist öd. f. 12, g. i. 85

No 92—94—□—□—□, Hunyadi János út 20.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht 5. kl. 4. sch., und im Ruckhen 5. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 9. kl. 4. sch., und an der linckhen 8. kl. 4. sch. lang. hat noch ein theill alts gemeür ist öd. f. 20, g. i. 56

No 93—95¹/₂—119, 120—109, 110—156, 157, Hunyadi János út 22.

Ein Eckhaus in der Schlangen gassen undter dem Wasser Thor, hat an der oberen seyten in der gassen von einem Eckh bisz anderenzum erstlich 7. kl. 3. sch., hernach 6. kl. 3. sch., weiter hin 11. kl. 4. sch., und dann 10. kl. 1. sch., die lini an der neben ligenden Hausstellen ist von undten bisz oben 22. kl. lang, ist schlecht gebauth, hat noch zum Theill guts alts gemeür. f. 30, g. i. 172

der Matthias Häslmaßyr Burg. Zimmermaßyster hat angenohmmen anno 1690.

No 94—□—□—□—□, Donati utca 1—3/a.

Ein Haus unter dem Wasser Thor, hat im gesicht 5. kl. 4. sch., und im Ruckhen 7. kl. 3. sch., an der rechten seyten an dem Staigweeg ist lang 9. und an der linkchen nach der Krummen lini, 13. kl. 3. sch. hat etwas von fundamenten. ist öd. f. 8, g. i. 75

No 95—□—□—□—□, Hunyadi János út 19.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht noch der Krummen lini 9. und im Ruckhen 5. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist nach der Krummen lini 11. kl. 2. sch., und an der linckhen eben so vill lang, hat noch etwas wenige von fundament mauren. ist öd. f. 18, g. i. 86

No 96—97—123—114—162, Hunyadi János út 17.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht 8. kl. 5. sch. und im Ruckhen 6. kl. 5. sch., lang,

hat noch etwas von alten gemeür, ist schlecht gebauth. f. 12, g. i. 54

der georg Nacesta ein ungarischer Knapfelmacher hats angenohmmen anno 1692.

No 97—98, 98½—124, 125, 126—115, 116, 117—164, 165, 166, Hunyadi János út 15.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat an der gassen von einem Eckh zum anderen von oben anzurechnen erstlich 15. kl. 1. sch., hernach 5. kl. 3. sch., und dan 7. kl. 3. sch., an der seyten ist 8. kl. 3. sch., und an Ruckhen 22. kl. 4. sch., lang. hat noch zum Theill alts gemeür, ist schlecht gebauth. f. 70, g. i. 162

der Jacob Kayser hat angenohmmen anno 1687.

No 98—99—126—117—166, Szalag utca 4.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht in der Krummen lini 8. kl., und im Ruckhen 8. kl. 5. sch., an der seyten aber ist 5. kl. 3. sch. breith, hat etwas von schlechten alten gemeür, ist schlecht gebauth. f. 5, g. i. 23

der Mihael Bobowitz ein ungarischer schneider hats angenohmmen anno 1689.

No 99—100—127—118—167, Szalag utca 4.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht 5. kl. 4. sch. und im Ruckhen 6. kl. 1. sch., ist an beeden seyten 22. kl. gleich lang. hat wenig fundament mauren. ist schlecht gebauth. f. 8, g. i. 132

der Nachtwachter hats angenohmmen anno 1694.

No 100—101—128—119—168, Szalag utca 4.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht 8. und im Ruckhen 5. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 22. kl., und an der linckhen 22. kl. 3. sch. lang. hat wenig alts gemeür. f. 10, g. i. 152

der Jacob Saÿer Burg. Tischler hats angenohmmen anno 1694.

No 101—102, 103—130—121—159, Szalag utca 6.

Ein Haus in der Schlangen gassen ligt an dem Staigweeg beÿm Prünel, hat im gesicht 10. kl. 5. sch., und im Ruckhen 7. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 21. und an der linckhen 26. kl. lang, hat im theill alts gemeür, ist schlecht gebauth. f. 60, g. i. 215

der Johann Noth Burg. Tischler hats anno 694. gekhaufft von H. Eÿcher ein faszbinter pr. . . .
der hats gekhaufft von David Ruff seel. zimer Pallÿr der hats erheirath.

Prünnel Steig

Hier ist ein Steigweeg von dem daselbstigen Prünel Prünel-staig genamset.

No 102—104—131—122—170, Szalag utca 8—10.

Ein Haus in der Schlangen gassen, ligt an dem Prünelstaig, hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl., an der rechten seyten ist 26. und an der linckhen 23. kl. lang, hat etwas wenigens von fundament mauren. ist öd. f. 20, g. i. 196

der Nicolaus Tunesi Burg. Pixermacher hat angenohmmen anno 1694. den 1. Julÿ.

No 103—105—132, 133—123, 124—171, 172, Szalag utca 10—12.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 23., und an der linckhen 20. kl. lang ist öd. f. —, g. i. 151

der Borosch Istuan Kay's. Waagenmaÿster seines handtwerchs ein schneider hats angenohmmen anno 1695. den 20. 9bris.

No 104—106—134—125—173, Szalag utca 12.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 20. und an der linckhen 21. kl. 4. sch. lang. ist öd. f. —, g. i. 159

No 105—107—135—126—174, Szalag utca 14.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl., an der rechten seyten ist 21. kl. 4. sch., und an der linckhen 23. kl. 4. sch. lang. ist öd. f. —, g. i. 181

No 106—108—136—127—175, Szalag utca 16.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 10. kl., an der rechten seyten ist 23. kl. 4. sch., und an der linckhen 27. kl. 3. sch. lang. ist öd. f. —, g. i. 255

No 107—109—137—128—176, Szalag utca 18.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist 27. kl. 3. sch., und an der linckhen 29. kl. lang. ist öd. f. —, g. i. 197

der Hans Georg Rätl Burg. Saÿler hats angenohmmen anno 1695. den 20. Aprilis.

No 108—110—138, 138½—130, 129—177, 178, Szalag utca 20—22.

Ein Haus in der Schlangen gassen ligt an dem schlosser gassel, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist 29. und an der linckhen 31. kl. lang. ist öd. f. —, g. i. 210

der Christoph Thuman Burg. schlosser hats angenohmmen anno 695. den. 20. Aprilis.

Schlosser Steig

Hier ist ein Steigweeg, von den daran ligenden Schlossers haus, schlosser staig genamset.

No 109—112—139—131—132—179, 180, Szalag utca 24.

Ein Haus in der Schlangen gassen ligt an dem schlosser staig, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. und in der länge 8. kl. ist öd. f. —, g. i. 56

der Hans Joseph Stadler burg. schnürmacher hats angenohmmen anno 1694. den 15. 7bris.

No 110—113—140—133—181, Szalag utca 26.

Ein Haus in der Schlangen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 6 und in der länge 7. kl., hat etwas von einer alten maur, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 5, g. i. 42

der Hans georg Negele Burg. schneider hats angenohmmen anno 1694. den 15. 7bris

No 111—□—141—134—182, Szalag utca 28.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl 4. sch., an der rechten seyten ist 7. und an der linckhen 9. kl. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 45

No 112—□—142—135—183, Szalag utca 30.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat im gesicht über das Stumpfe Egkh 11. und im Ruchen 4. kl., an der rechten seyten ist 9. und an der linckhen 6. kl. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 59

der Melchior Hueber Burg. dräxler hats angenohmmen anno 1693. den 18. augusti.

No 113—□—142—135—183, Iskola utca 4.

Ein Haus in der Schlangen gassen, ligt an der schantz gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 12. und an ieder seyten 6. kl. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 72

der Adam Waägner Burg. Kupferschmid hats angenohmmen anno 1692. der Anton Papft auch Kupferschmid hats hernach erheürath.

Schantz gassen

Hier fangt sich die Schantzgassen an, und laufft bisz an die baad gassen, also genandt, weil es gleich under der schantz ligt.

No 114—49—146—140—187, Iskola utca 1.

Ein Eckhaus in der Schlangen gassen ligt an der schantz gassen, hat im gesicht 12. kl. 2. sch., und im Ruckhen 11. kl. 4. sch., in der länge aber 18. kl. 1 1/2 sch., hat noch ein theill alts gemeür, ist zimlich gebauth. f. —, g. i. 219 f. —, g. i. 219

der Peter Stekel Burg. Zimmermaÿster hats angenohmmen anno 1688.

No 115—□—□—□—□, Iskola utca 3.

Ein Haus in der Schantz gassen hat im gesicht 9. kl. 4. sch. und im Ruckhen 9. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 11. kl. 3. sch. gleich, hat noch etwas wenig von alten fundament mauren. ist öd. f. 8, g. i. 101

No 116—120—147—□—188, Corvin tér.

Ein Haus in der Schlangen gassen, hat die Einfarth von der Landstrassen, ist an der undteren seyten 24. kl. 4. sch., und an der obern 27. kl. 3. sch. lang, f. —, g. i. 247

das Kay's. Zeüghaus

No 117—□—□—□—□, Szilágyi Dezsö tér 5.

Die Burgerlichen Fleisch-Bänckh an dem Kay's. Zeüghaus und gelangen bisz zu des selbigen einfarth, 10. kl. 4. sch. lang, und 3. kl. breith, haben noch etwas von alten gemeür. f. 6, g. i. 32

gemeiner Statt

No 118—□—□—□—□, Szilágyi Dezsö tér 5.

Ein orth in der Landt-Strassen an dem Zeüghaus, ist bequem fleischbänckh, Brodt läden, und dergleichen darauff zu bauen, hat in der länge 10. kl. 3. sch., und in der breithe 3. kl. hat etwas wenig von fundamentmauren ist öd. f. 5, g. i. 31

No 119—121—148—141—189, Szilágyi Dezsö tér 4.

Ein Haus an der Land-Strassen hat im gesicht 4. kl. 3. sch., und im Ruckhen 4. kl. 4. sch., ist an beeden seyten 24. kl. gleich lang. hat noch die fundament mauren. ist öd. f. 30, g. i. 20

No 120—122—149—142—190, Szilágyi Dezső tér 4.

Ein Haus an der Land-Strassen nechst dem undteren Marckh, hat im gesicht 11. kl. 1. sch. und im Ruckhen 11. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 27. kl. gleich lang. hat vill guts alts gemeür. ist zimlich gebauth. f. 120, g. i. 306

des H. Franzen von Buching, Kay's. zeügleith:

No 121—123—150, 150½—145, 146—193, 194, Szilágyi Dezső tér 3.

Ein Haus an der Landt-Strassen bey dem undteren Marckh, hat im gesicht 11. kl. 2. sch., und im Ruckhen 11. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 27. und an der linckhen 27. kl. 4. sch. lang, hat noch zum theill alts gemeür, war anfangs zimlich auffgebauth, hernach aber anno 1690 von den Ingenieurn wegen der Fortification abgebrochen, izeo aber ist auff's neü widerumb zimlich auffgebauth. f. —, g. i. 301

der Simon Lucaczoviczh Burg. goldtschmidt hats angenommen anno 1687.

No 122—□—151—146—194, Szilágyi Dezső tér 2.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen bey dem undteren Marckh ligt an dem feldtscherer gässl, hat im gesicht 8. kl. 3. sch., und im Ruckhen 4. kl., an der rechten seyten ist 27. kl. 4. sch., und an der linckhen 28. kl. 4. sch. lang. hat noch etwas von alten gemeür, war anfangs zimlich auffgebauth, hernach aber anno 1690. von denen Ing. wegen der Fortification bisz auf die mauren abgebrochen, izeo ist widerumb auffe neüe wie vorhero auffgebauth. f. —, g. i. 174

der H. Johann Friderich seelig Burg. feldtscherer hats gekhaufft anno 1689. von Christian Theisz einem baader pr. 800 f. selbiger hats angenommen anno 1687.

Feldtscherer gässel

Hier ist ein kleines gässl, von dem daran ligenden feldtscherers haus, feldtscherer gässl genamset.

No 123—125—152—147—195, Fö utca 34—36.

Ein gantz frey stehendes Eckhaus an der landstrassen, ligt an denen feldtscherer und mauthgässl, hat im gesicht 24. kl. 1. sch., und im Ruckhen 28. kl., an der rechten ist 28. kl. 1. sch., und an der linckhen 33. kl. 3. sch. lang. ist wohl angelegt und halben theill ausgebauth. f. —, g. i. 821

der H. Michael Hohenwarth Kay's. 30ger hats angenommen, und anno 1694 der Löbl. Administration pr. 4000 f. verkhaufft.

Mauth gässel

Hier ist ein kleines gässel von dem daran ligenden Mauthaus das Mauth gässl genamset.

No 124—126—153, 154, 155—148, 149, 150—196, 197, 198, Fö utca 38.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem Mauthgässl, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. 2. sch., ist an beeden 34. kl. gleich lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 5, g. i. 249

der Matthias Kondorf Burg. schmidt hats angenommen anno 1692.

No 125—127—156—151—199, Fö utca 40.

Ein Haus an der Landt Strassen hat im gesicht wie im Ruckhen 6. kl. 2 1/2 sch., ist an beeden seyten 34. kl. gleich lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 5, g. i. 214

der Leopoldt Neüholdt Burg. Waagner hats angenommen anno 1692. von dem hats sambt einem wäingarten in Paulus Thall der georg Kletner Burg. Saýffensieder gekhaufft pr. 525 f. und 15 f. leüth Kauff, den 31. Augusti 1695.

No 126—128—157—152—200, Fö utca 40.

Ein Haus an der Landt-Strassen hat im gesicht wie im Ruckhen 3. kl. 2. sch., ist an beeden seyten 34. kl. gleich lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 3, g. i. 113

der Leopoldt Neüholdt Burg. Waagner hats angenommen anno 1692. von dem hats der Mihael Waisz ein faszzieher in dem Proviandthaus gekhaufft pr. 65 f. anno 1694.

No 127—129—158—153—201, Fö utca 42.

Ein Haus an der Land-Strassen hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl. 1/2 sch., ist an beeden seyten 34. kl. gleich lang. Item ist von dem neben ligendem als dionisi Kondorff seiner haus stellen durch ordentl. vergleich den 26. 7bris 1693. eine Stuckh so 2. kl. 3. sch. breith und 10. kl. lang darzu gefahlen. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 12, g. i. 305

der georg Aurisch Burg. faszbinter hats angenommen anno 1692.

No 128—130—159—154—202, Fö utca 44.

Ein Haus an der Land-Strassen hat im gesicht erstlich 5. kl. 3 1/2 sch. und nach der zehenten kl.

an der rechten seÿten, hat umb 2. kl. 3. sch. mehr, am Ruckhen aber hat 8. kl. 1/2 sch., ist an beeden seÿten 34. kl. gleich lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 10, g. i. 249

der Dionisius Kondorff Burg. Waagner hats angenohmmen anno 1692.

No 129—131—160—155—203, Fö utca 46.

Ein Haus an der Landtstrassen hat im gesicht wie im Ruckhen 8. kl., und ist an beeden seÿten 34. kl. gleich lang. hat etwas wenig von alten Kothmaur. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 6, g. i. 272

der Nicolaus Schweighardt seel. hat angenohmmen anno 1691. nach dessen todt hats der Wollffgang Fechter Burg. schuster erheürath.

No 130—132—161—156—204, Fö utca 48.

Ein Haus an der Landt-Strassen hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. 1 1/2 sch., ist an beeden seÿten 34. kl. gleich lang. hat etwas wenig von alten mæurn und einen Prunn ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 246

der Mihel Bösenbacher burgerl. dräxler hats angenohmmen anno 1692.

No 131—133—162—157—205, Fö utca 50.

Ein Haus an der Landstrassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 1/2 sch., ist an beeden seÿten 34. kl. gleich lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 3, g. i. 172

der Jacob Saÿr Burg. Tischler hats angenohmmen anno 1692.

No 132—134—163—158—206, Fö utca 52.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem Juden gässl, hat im gesicht wie im Ruckhen 3 kl. 5. sch., ist an beeden 34. kl. gleich lang. ist öd. f. 2, g.i. 130

der Daniel Irackh Burg. Tischler hats angenohmmen anno 1692.

Juden gässel

Hier ist ein kleines gässel wegen des daran ligenden gethauften Judens haus, Juden gässl genamset.

No 133—135—164, 165, 165 1/2, 166—159, 160, 161, 162—207, 208, 209, 210, Batthyány tér 6.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem Juden gässl, auff dem obern Marckh, hat im gesicht 22. kl. 2. sch., und im Ruckhen 24 kl. 1 1/2 sch., ist an beeden seÿten 34. kl. gleich lang. ist ein schönes gebeü angelegt. hat noch etwas von fundament mæurn und Keller. f. 90, g.i. 789

der Gottfrid Welis, und Matthias Winkler cammarathen habens angenohmmen anno 1692.

No 134—136—167, 167 1/2—163, 164—211, Batthyány tér 5—6.

Ein Haus an der Landt-Strassen auff dem oberen Marckh, hat im gesicht 14. kl. 5 1/2 sch. und im Ruckhen 15. kl. 2 1/2 sch., an der rechten seÿten ist 34. und an der linckhen 37. kl. 3. sch. lang. hat etwas von alten fundamenten, ist schlecht gebauth. f. 20, g.i. 543

der Matthias Paur Burg. fleischackher hat angenohmmen anno 1692.

No 135—137, 138—168, 169—165, 166—212, Batthyány tér 4.

Ein Haus an der Landt-Strassen auff dem hohen Marckh, hat im gesicht wie im Ruckhen 12. kl. 4 1/2 sch., und ist an beeden seÿten 37. kl. 3. sch. gleich lang, hat etwas von alten fundamenten. f. 12, g.i. 471

der Frantz Städler hats angenohmmen anno 1692.

No 136—139—170—167—213, Batthyány tér 4.

Ein Haus an der Landt-Strassen auff dem hohen Marckh hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 4. sch., ist an beeden seÿten 37. kl. 3. sch. gleich lang. hat etwas wenig von fundamenten, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 8, g.i. 197

der Sebastian Kreützer seel. hats angenohmmen anno 1692.

No 137—140—171—168—214, Batthyány tér 3.

Ein Haus an der Landt-Strassen auff dem obern Marckh, hat im gesicht wie im Ruckhen 4. kl. 3 1/2 sch., an der rechten seÿten ist 37. kl. 3. sch., und an der linckhen 36. kl. 2. sch. lang. ist öd. f. —, g.i. 168

der Sebastian Kreützer hat anno 1692. angenohmmen, und anno 1694 dem Marco Demikiecz pr. 105 f. verkhaufft.

No 138—141—172—169—218, Batthyány tér 2.

Ein Eckhaus an der Landtstrassen ligt an dem oberen Marckh und an der undteren Rätzen gassen, hat im gesicht 9. und im Ruckhen 8. kl. 5. sch. an der rechten seÿten 36. kl. 2. sch., und an der linckhen 35. kl. 2. sch. lang, hat noch etwas von alten gemeür. ist schlecht gebauth. f. 25, g.i. 319

der Johannes Kreppitz hats angenohmmen anno 1690.

Unter Rätzen gassen

Hier ist die untere Rätzen gassen, also genamset, weillen mehres theills von denen Rätzen bewohnt.

No 139—142—173—170—216, Gyorskocsi utca 9.

Ein Eckhaus in der untern Rätzen gassen ligt an der schantz gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 18. kl. 4½ sch., an der rechten seyten ist 9. kl. 4. sch., und an der linckhen 10. kl. 4. sch. breith, hat noch etwas von alten mauren, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 50, g.i. 190
des Bartlme Spät gewesten zimmergeselen seel. Erben.

No 140—143, 144—175, 176—172, 173—217, Fö utca 54.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem undern Rätzen gässl, hat im gesicht 11. kl. 1. sch. und im Ruckhen 10. kl. 4. sch., ist an beeden seyten 16. kl. 5. sch. gleich lang, hat noch vill guts alts gemeür, ist zimlich bauth. f. 200, g.i. 183
der Stippan Glavoda hats angenohmmen anno 1690.

No 141—145—174, 177, 178—171, 174, 175—218, 219, 536, Fö utca 56.

Ein Haus an der Landt-Strassen bey den Franciscaineren hat im gesicht 10. kl. 2½ sch., und im Ruckhen 12. kl. 2½ sch., ist an beeden seyten 36. kl. 3. sch. gleich lang. ist zum Theill wohl gebauth, hat noch vill alts gemeür. f. 140, g.i. 413
des Wollff Lampeckh gewesten Marquetanter seel. Erben.

No 142—146—179—176—220, Fö utca 58.

Ein Haus an der Landtstrassen hat im gesicht an der gassen 6. kl., und umb 8. kl. 1. sch. weiter hinein ist 7. kl. 3½ sch. breith, am Ruckhen aber hat 8. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 36. kl. 3. sch., und an der linckhen 37. kl. lang. hat noch etwas von alten gemeür. ist schlecht gebauth. f. 40, g.i. 283
der Boso Marinoviczh hats angenohmmen anno 1690.

No 143—147—179—176—220, Fö utca 58.

Ein Haus an der Landstrasz hat im gesicht an der gassen 4. kl. 4. sch., undt umb 8. kl. 1. sch. weiter hinein ist nur 2. kl. 5. sch. breith, am Ruckhen aber hat 3. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 37. und an der linckhen 38. kl. 3. sch. lang, hat noch alts gemeür, ist zimlich reparirt. f. 40, g.i. 131
der Feirvari Thomas hats angenohmmen anno 689. vor dem hat der Augustin Lucacz anno 691. pr. 300 f. gekhaufft.

No 144—148—180—177—221, Fö utca 60, Csalogány utca 2—4.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen, ligt an dem ober Rätzen gässl, hat im gesicht wie im Ruckhen 9. kl., ist an beeden seyten 38. kl. 3. sch. gleich lang, hat noch tum theill alts gemeür, ist zimlich gebauth. f. 40, g.i. 346

der Albrecht Samelne Kays. Zimmermeyster seel. hats angenohmmen anno 688. nach dessen todt hats anno 1690. der Mayster Hans Georg Götz Erheürath.

No 145—149—189—178—222, a Csalogány utca vonalában a Fö utca sarkán.

Ein Eckhaus an der Landt-Strassen ligt an dem ober Rätzen gässl, hat im gesicht 4. kl. 2. sch., und im Ruckhen 6. kl. 1. sch., in der mitten aber ist umb einen schuh weiter, an der rechten seyten ist 39. kl. 4. sch., und an der linckhen 42. kl. 3. sch. lang. hat noch zum theill guts gemeür, ist zimlich gebauth. f. 60, g.i. 233

der Stephan Francisc Cziprovicz ein Rätzischer kramer hats gekhaufft von den Lorachischen Erben pr.

No 146—150—182—179—223, Fö utca 63—64.

Ein Haus an der Landt-Strassen hat im gesicht 12. kl. 3. sch., und im Ruckhen 10. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 42. kl. 3. sch., und an der linckhen 45. kl. lang. hat noch vill alts guts gemeür, ist nichts gebauth. f. 70, g.i. 506

der hans Rodl Burg. Fleischakher

No 147—151—183—180—224, Fö utca 66—68.

Ein Haus an der Landt-Strassen, hat im gesicht 16. und im Ruckhen 17. kl. 1½ sch., an der rechten seyten ist 45. und an der rechten 46. kl. lang, hat noch vill guts gemeür, ist wenig reparirt. f. 110, g.i. 756

des Herren Bischoven Barnabee (titl.)

No 148—□—183½,—181—225, Fö utca 66—68.

Ein Haus an der Land-Strassen hat im gesicht 20. und im Ruckhen 20. kl. 1. sch., and er rechten

seyten ist 46. und an der linckhen 47. kl. lang, hat noch vill alts gemeür, ist zimlich gebauth. f. 100, g.i. 934

des H. georg Unger Ratsverwanthen und handelsman.

No 149—153—184—182, 182½—226, 226½, Fö utca 66—68.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem Kothgässl, hat im gesicht 22. kl. 5. sch., und im Ruckhen 25. kl., an der rechten seyten ist 47. an der linckhen 47. kl. 1. sch. lang, hat noch etwas von alten fundamenten ist ein anfang zum bauen gemacht. f. 50, g.i. 1127

des Matthias Prauns Eýssz seel. Erben

No 150—154—185—183—227, Fö utca 70—78.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem Kothgässel, hat im gesicht 16. kl. 4. sch., und im Ruckhen 16. kl. 1. sch., ist an beeden seyten 34. kl. gleich lang, hat noch zum theill altes gemeür, ist zimlich bauth. f. 80, g.i. 558

deren Salgarischen Erben

No 151—155—186—184—228, Fö utca 70—78.

Ein Haus an der Landtstrassen hat im gesicht 16. und im Ruckhen 15. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 34. und an der linckhen 35. kl. 5. sch. lang, hat was wenig von alten gemeür, ist zu einem garten gemacht. f. 20, g.i. 550

deren Salgarischen Erben.

No 152—□—□—□—□, Gyorskocsi utca 25.

Ein Eckhaus in der Schantz gassen ligt an dem Kothgässl, hat im gesicht 14. kl. 1. sch., und im Ruckhen 16. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 23. kl. 3. sch., und an der linckhen 23. kl. 2. sch. lang, hat einen guten theill von alten gemeür, und gewölber, ist gar wenig gebauth. f. 70, g.i. 365

des Christoph graff Burg. Fleischakers

No 153—□—□—□—□, Gyorskocsi utca 25.

Ein Haus in der Schantz-gassen hat im gesicht 9. kl. ½. sch., und im Ruckhen 13. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist, so etwas ausgebogen, 24. kl. 1½. sch., und an der linckhen 23. kl. 3. sch. lang, hat wenig von alten gemeür, ist öd. f. 20, g.i. 271

No 154—157—188, 189, 189½, 190—185, 186, 187, 188—480, 233, 232, Fö utca 70—78.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an dem Baad gässl, und gelangt bisz an die schantz gassen, hat im gesicht 26. und im Ruckhen 29. kl., an der rechten seyten ist die lini bisz auff ein Eckh 25. kl. 4. sch. lang der winckl geht umb 13. sch. hinaus, von dannen laufft widerumb die seyten lini 24. kl. 2. sch. bisz an die schantz gassen, an der linckhen seyten aber ist 48. kl. lang. hat wenig fundamenten mehr ist öd. f. 15, g.i. 1347

H. Georg Christoph Zennekh titl. hats angenommen anno 1692.

No 155—159—191½—190—232, Fö utca 80.

Ein Eckhaus an der Landt-Strassen ligt an dem bodtgässel, hat im gesicht 16. kl. 3. sch., und im Ruckhen 18. kl., an der rechten seyten ist 32. kl. 4. sch., und an der linckhen 30. kl. 4. sch. lang. hat wenig fundamenten. ist öd. f. 25, g.i. 548

No 156—160—191 2/4—191—233, Fö utca 82—86.

Ein warmes Baad an der Landtstrassen, ligt an der Krowathen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 25. kl. 1. sch., und ist an beeden seyten 11. kl. 2. sch. gleich breith, besteht im guten gebeü und ist bisz zum gebrauch reparirt. f. —, g.i. 293

des herrn Doctor Illmers Kayß. leib medici

No 157—□—□—□—□, Ganz utca 4.

Ein Haus in der Krawathen gassen, hat im gesicht 16. kl. 2. sch., und im Ruckhen 17. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 25. kl. gleich lang. ist öd. f. 8, g.i. 423

Krawaten gassen

Hier fangt sich an die Krawathen-, und laufft bisz an die Ölberckh gassen, also genamset, weillen mehres theils Krawathische innwohner hat.

No 158—162—192—□—□, Fö utca 90—92.

Ein Eckhaus an der Land-Strassen ligt an der Krawathen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 29. kl. 3. sch., und ist an beeden seyten 9. kl. 3. sch. gleich breith, hat gute fundament mauren. ist

geschätzt sambt was darein gebauth. f. 300, g.i. 285

Kays. interims holzstadl, und Hospitall

No 159—55—75—75—234, Ganz utca 3—9.

Ein Haus in der Krawathen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 29. kl. 3. sch. an der rechten seyten ist 25. kl. 5. sch., und an der linckhen 29. kl. 3. sch. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 816

der Matthias greischer hats angenohmmen anno 693.

No 160—□—72—72—240, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawathen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl., und ist an beeden seyten 24. kl. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 120

der Matthias Janischitz hats erkhaufft anno 693. von einem Rätzen pr. 5 f.

No 161—□—71, 71—241, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 4. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 24. und an der linckhen 23. kl. 3. sch. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 99.

der Rätz Lucas ossekle hats angenohmmen anno 1693. von dem hats gekhaufft der Rätz Michael Matthiavitiz pr. 20 f. den 15. Martý 1695.

No 162—52—70—70—242, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 3. kl. 4½ sch., an der rechten seyten ist 23. kl. 3. sch., und an der linckhen 23. kl. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 85

der Stephan Copio hats angenohmmen anno 1693.

No 163—51—69—69—243, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 23. und an der linckhen 22. kl. 2. sch. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 3, g.i. 128

der Bartl furtzitz hat angenohmmen anno 1692.

No 164—50—68—68—244, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist 22. kl. 2. sch., an der linckhen 21. kl. 5. sch. lang. ist öd. f. —, g.i. 154

der Rätz Misco Perckowitz hats angenohmmen anno 1692.

No 165—48—67—66½—66, 67—245, 246, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawathen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 10. kl. 2. sch., und ist an beeden seyten 21. kl. 5. sch. gleich lang. hat etwas wenig von alten mauren ist schlecht gebauth. f. 10, g.i. 226

der Matthias Wajatz hats angenohmmen anno 1692.

No 166—47—66—65—247, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 6. kl. ½ sch., an der rechten seyten ist 21. kl. 5. sch., und an der linckhen 21. kl. 2. sch. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 131

der Rätz Palko Nicolitz hats angenohmmen anno 1692.

No 167—46—65—64—248, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 4. kl. 4½ sch., an der rechten seyten ist 21. kl. 2. sch., und an der linckhen 21. kl. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100

der Joan Jarzinovicz hats angenohmmen anno 1692.

No 168—45—64—63—249, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 4. sch., ist an beeden seyten 21. kl. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 119

der Nicolaus Braczuloviz hats angenohmmen anno 1692.

No 169—^A4—64—63—249, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 2½ sch., an der rechten seyten ist 21. und an der linckhen 21. kl. 3. sch. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 115.

der Rätz Martin Katiz ahts angenohmmen anno 1692.

No 170—43—63—62—250, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 6. kl., an der rechten seyten ist 21. kl. 3. sch., und an der linckhen 23. kl. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 133

der Stephan Luci hats angenohmmen anno 1962.

No 171—42—62—61—251, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 3. sch., an der rechten seÿten ist 23. und an der linckhen 25. kl. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 132

der Misco Bohicz hats angenohmmen anno 1692.

No 172—□—61—60—252, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 6. kl. 3. sch., an der rechten seÿten ist 25. und an der linckhen 27. kl. lang, ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 169

der Elias Dolgatzki ein Ratzischer Kürschner hats angenohmmen anno 1695.

No 173—40—60—59—253, Ganz utca 13—15.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 4. sch., an der rechten seÿten ist 27. und an der linckhen 29. kl. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 158

der Matthias Binter hats angenohmmen anno 1692.

No 174—39—59—58—254, Ganz utca 17.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 2. sch., an der rechten ist 29. und an der linckhen 31. kl. lang und 3. sch. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 160

der Andreas Babitz hats angenohmmen anno 1692.

No 175—□—58—57—255, Horvát utca 21.

Ein Eckhaus in der Oelberg gassen ligt an der Krawathen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. ist an beeden seÿten 21. kl. 3. sch. gleich lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 3, g.i. 150

der Andreas Martintzitz und Frantz Kratockwilla habens angenohmmen anno 694. den 4. Martý darnach hat der Frantz Kratockwilla seÿn theill dem Thomas Floritz pr. 18. f. verkhaufft.

Oelberg gassen

Hier ist die Oelberg gassen also genandt weil man von der Statt nach derselben auff den ölberckh pflegt wohlfahrten zu gehen und die stationes darinen aufgericht seÿndt.

No 176—□—57—56—304, Horvát utca 23.

Ein Haus in der Oelberg gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 6. kl., ist an beeden seÿten 21. kl. gleich lang, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 126

der georg Barilitz hats angenohmmen anno 1694. den 4. Martý.

No 177—35, 35½—55, 56, 56½—53, 54, 55—305, 306, 307 Horvát u. 25—29.

Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht 18. kl. 3. sch. und im Ruckhen 17. kl. 5. sch., ist an beeden seÿten 21. kl. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. 6, g.i. 381

der andreas Boitke Burg. schneider hats angenohmmen anno 1694.

No 178—34—54—51—311, Horvát utca 38.

Ein Eckhaus in der Oelberg gassen, hat im gesicht 13. und im Ruckhen 3. kl., ist 20. kl. lang. ist öd. f. 4, g.i. 160

der Mihel Kentzel hats angenohmmen anno 695.

No 179—□—53—50—312, Horvát utca 36.

Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. 3. sch., ist an beeden seÿten 20. kl. gleich lang. ist öd. f. —, g.i. 144

der Jacob Jacksitz hats angenohmmen anno 1695.

No 180—□—52—48, 49—313, Horvát utca 34.

Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100

der Rätz Nicola Stippanovitz hats angenohmmen anno 1695. den 4. Martý.

No 181—□—□—□—□, Horvát utca 32.

Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der läng 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100

der Rätz Marco Desnyei hats angenohmmen anno 695. den ersten Martý.

No 182—30—49—46—315, Horvát utca 30.

Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100

der Peter Sýram hat angenohmmen anno 694. den 15. Apprilis.

- No 183**—29—57—56—304, Horvát utca 28.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl., ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100
der georgius Hagnitzckh hat angenohmmen anno 1695. den ersten augusti.
- No 184**—28—47—44—317, Horvát utca 26.
Ein Haus in der Olberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist öd. f. —, g.i. 100
der Hans Perger ein hauer hats angenohmmen anno 1695. den 24. 9bris.
- No 185**—37, 38—□—57—255, Horvát utca 24.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist öd. f. —, g.i. 100
der Rätz Misco hats angenohmmen anno 695. den 10. 9bris.
- No 186**—26—45—42—319, Horvát utca 22.
Ein Haus in der Oelberg gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 5. kl. 1. sch., und in der länge 20. kl. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 103.
der Frantz Kratockuilla ein maruer gesell hats angenohmmen anno 1694. den 20. Aprilis.
- No 187**—□—44—41—320, Horvát utca 20.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und. in der länge 20. kl., ist schlecht gebauth. f. —, g.i.
der Caspar Zisser hats angenohmmen anno 695. den 3. martý.
- No 188**—24—43—40—320, Horvát utca 18.
Ein Haus in der Oelberckh gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100
der Janko Stippanovitz hats angenohmmen anno 1695. den 18. Martý.
- No 189**—23—42—39—322, Horvát utca 16.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 4. kl. 5. sch., und in der länge 20. kl. ist öd. f. —, g.i. 96
der Paul Stiphicz hats angenohmmen anno 695. den 18. Martý.
- No 190**—22—40, 41—38—323, Horvát utca 14.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100
der Marco Daiditz, hats angenohmmen anno 1695. den 18. Martý.
- No 191**—21—40, 41—38—323, Horvát utca 14.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht, wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100
der Jovan Stritzitz hats angenohmmen anno 1695. den 30. Martý.
- No 192**—20—39—37—324, Horvát utca 12.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, .g.i. 100
der Jenes Istuan hats angenohmmen anno 1695. den 20. Martý.
- No 193**—19—38—36—□, Horvát utca 10.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100
der Lucas Osseklie hats angenohmmen anno 1695. den 18. Martý.
- No 194**—18—37—35—□, Horvát utca 8.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100
der Stephan Bratzulovitz hats angenohmmen anno 1695. den 18. Martý.
- No 195**—17—35, 36—34—□, Horvát utca 6.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 100
der Horvat Mihal hats angenohmmen anno 1695. den 18. Martý.

- No 196**—16—34—33—328, Horvát utca 4.
Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 5. und in der länge 20. kl. ist öd. f. —, g.i. 100
- No 197**—15—32, 33—32, 32½—329, 330, Horvát utca 2.
Ein Eckhaus in der Oelberg gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 20. kl., an der rechten seyten ist 13. und an der linckhen 14. kl. 4. sch. breith. ist öd. f. —, g.i. 276
- No 198**—88—116, 117—122, 123—296, 297, Horvát utca 1—13, Kacsá utca 29—31.
*Ein Eckhaus in der Baad- ligt an der ölberg-gassen, hat im gesicht 27. kl. 4. sch., und im Ruckhen 23. kl. 2½ sch., an der rechten seyten ist bey der mitten umb 2. kl. auf der gassen hinaus gebogen, und 53. kl. 1. sch., an der linckhen aber 45. kl. 4. sch. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 25, g.i. 1311
 der H. Frantz Kokal burg. Mautner und Marchrichter hats angenohmmen anno 691.*
- No 199**—87—112—118—304, Horvát utca 15.
*Ein Haus in der Olberg gassen hat im gesicht 7. kl. 1. sch., und im Ruckhen 6. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 23. kl. 2½ sch., und an der linckhen 22. kl. 2. sch. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 153
 der georg Hartman hats angenohmmen anno 1694. den 20. Apprilis*
- No 200**—□—□—□—□, Horvát utca 17.
*Ein Haus in der Oelberg gassen hat im gesicht 7. kl. 1. sch., und im Ruckhen 6. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 22. kl. 2. sch., und an der linckhen 21. kl. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 144
 der georg Mitrovitz hats angenohmmen anno 1694. den 20. Aprilis.*
- No 201**—85—110—116—303, Horvát utca 19.
*Ein Eckhaus in der Oelberg gassen ligt an der Krawaten gassen, hat im gesicht 6. kl. 2. sch., und im Ruckhen 6. kl., an der rechten seyten ist 21. und an der linckhen 20. kl. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g.i. 127
 der Lucas Stoinitz hats angenohmmen anno 1694. den 20. Aprilis*
- No 202**—84—108, 109, 109½—113, 114, 115—256, 257, 258, Medve utca 42—46.
*Ein Eckhaus in der Krawaten gassen ligt an dem Truckhenen gässl, hat im gesicht 4. kl. 4. sch., und im Ruckhen 12. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 21. kl. 4. sch., und an der linckhen 20. kl. 3½ sch. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g.i. 179
 der Schinko Peter hats angenohmmen anno 694. ein Caluiner*
- Truckene gassen**
Hier ist die Truckene gassen, also genamset, weillen anno 1694. das grosse Eÿszwasser bisz hieher glanget, dise gassen aber gleich wohlen noch truckhen darvor gebliben ist.
- No 203**—□—105, 105¼, 105²⁄₃, 106, 107—108, 109, 110, 111, 112—259, 260, 261, 262, 263, Medve utca 32—40.
*Ein Eckhaus in der Baad gassen ligt an dem Truckhenen gässl hat im gesicht 15. kl. 4 ½ sch., und im Ruckhen 12. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 43. kl. 5. sch., und an der linckhen, alwo auff ein kl. in der mitte ausgebogen, 42. kl. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 584
 der Andreas Fölkel hats angenohmmen anno 1689.*
- No 204**—74—95, 97—98, 100—264, 292, Medve utca 21.
*Ein Haus in der Truckhenen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 7. kl. 1. sch., ist an beeden seyten 17. kl. gleich lang, ist schlecht gebauth. f. 10, g. i. 122
 der Marx Klauberer ein Weinzedl hate anno 1692 von Lucas Stoinitz einem Ricciardischen Krawaten pr. 18 f. gekhaufft.*
- No 205**—73—93—96, 97—265, 266, Medve utca 23—25.
*Ein Haus in der Truckenen gassen, hat im gesicht 12. kl. und im Ruckhen 11. kl. 2. sch. ist an beeden seyten 17. kl. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. 8, g. i. 192
 der Paul Barilitz hats anno 690. Erkhaufft von einem unger Nahmens Forkhäsch pr. 20. f.*
- No 206**—71—91, 92, 92½—93, 94—268, 269, Medve utca 27—29.
*Ein Haus in der Truckenen gassen, hat im gesicht 9. und im Ruckhen 8. kl. 2. sch., ist an beeden seyten 20. kl. 5. sch. gleich lang. hat was wenig von Kothmaur, ist schlecht gebauth. f. 5, g. i. 181
 der Rätz Radovan hats anno 1691. von Paul Barilitz gekhaufft pr. 15. f.*

No 207—□—90—92—270, Medve utca 31.

Ein Haus in der Truckenen gassen, hat im gesicht 5. kl. 1 ½ sch., und im Ruckhen 4. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 21. und an der linckhen 23. kl. lang. hat etwas wenig von alten mauren. f. 5, g. i. 109

der Rätz Peya hats von andrash einem Ricciardischen Corporallen anno 1692. gekhaufft pr. 26 f.

No 208—68—89—90, 91—271, Medve utca 33—35.

Ein Eckhaus in der Truckenen gassen ligt in der Krawaten gassen, hat im gesicht 8. kl. 4 ½ sch., und im Ruckhen 7. kl., an rechten seyten ist 10. kl. 2 ½ sch., und an der linckhen 11. kl. lang. hat noch etwas wenig von alten Kothmauren, ist schlecht gebauth. f. 3, g. i. 83

der Makadi iance ein caluiner hats anno 692. gekhaufft von Imre Istuan pr. 10. f.

No 209—□—87, 88—89—272, Ganz utca 20.

Ein Haus in der Krawaten gassen, hat im gesicht 6. kl. 5. sch., und im Ruckhen 5. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 10. kl. 2 ½ sch. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 66

der Joseph Christian Hoffbütler hats anno 1695. gekhaufft von Nicolao Magelodi pr. 30. f. 37 ½ xr. der hat angenommen anno 692.

No 210—66—□—□—□, Ganz utca 20.

Ein Haus in der Krawaten gassen, hat im gesicht 6. kl. 1 ½ sch., und im Ruckhen 5. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 10. kl. 2. sch., und an der linckhen 9. kl. 3. sch. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 57.

der Zani andrasch hats angenommen anno 1687.

No 211—□—86—88—273, Ganz utca 18.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 6. kl. 1. sch., und im Ruckhen 5. kl. 2. sch., ist an beeden seyten 9. kl. 3. sch. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 54

der Czigliedi Matthias ein caluiner hats gekhaufft anno 691. von Furulias Pär pr. 17 f.

No 212—64—□—□—□, Ganz utca 18.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 6. kl. 2. sch., und im Ruckhen 5. kl. 2. sch., ist an beeden seyten 24. kl. 4. sch. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. 3, g. i. 143

der daniel Scander hats anno 695. den 4. Martý gekhaufft von denen Rätzen lazko Milovan, und adamovitz Milovan pr.

No 213—63—85—87—274, Ganz utca 16.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 8. kl. 1 ½ sch., und im Ruckhen 8. kl. 4 ½ sch., ist an beeden seyten 24. kl. 4. sch. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. 4, g. i. 209

des Paul Czerubczie

No 214—62—83—85—276, Ganz utca 16.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 7. kl. ½ sch., und im Ruckhen 6. kl., ist an beeden seyten 26. kl. 4 ½ sch. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 174

des Rätzen Matthias

No 215—61—81—□—□, Ganz utca 14.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 7. kl. 4. sch. und im Ruckhen 7. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 24. und an der linckhen 26. kl. lang. an der rechten seyten laufft die lini von der gassen bis 3. kl. 4. sch. gerad, hernach auff die 2. kl. überschreims herein und wirdt alda dise hausstelle enger. hat etwas wenig von Kothmauren, ist schlecht gebauth. f. 8, g. i. 175

der Stephan Platner ein zimergesell hats anno 693. von Matthias Janischitz pr. 68 f. gekhaufft.

No 216—60—80—82—279, Ganz utca 14.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 3. kl. 2. sch., und im Ruckhen 5. kl. 1. sch. an der rechten seyten ist 22. und an der linckhen 24. kl. lang, an der rechten seyten laufft die lini bisz 3. kl. 4. sch. von der gassen gerad hinein, darnach laufft einem alten fundament nach überschreims bisz 2. kl. hinaus, alwo dise hausstellen 5. kl. 2. sch. breith wirdt, ist schleht gebauth. f. 3, g. i. 98

der Lucas Sofer ein maurer gesell hats anno 1694. von Matthias Janischitz gekhaufft pr. 32. f.

No 217—□—78, 79, 79½, 79, 80, 81—280, 281, Ganz utca 12—14.

Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 12. kl. 1. sch. und im Ruckhen 10. kl., an der rechten

- seyten ist 20. und an der linckhen 22. kl. lang. ist schlecht gebauth. f. 4, g. i. 232
 der Kartali Jurco hats anno 1692. von Matthias Galaditz gekhaufft pr. 26. f.
- No 218**—58—77—78—282, Ganz utca 10.
 Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 7. kl. 2. sch., und im Ruckhen 5. kl. 3. sch., ist an beiden seyten 24. kl. 3. sch. gleich lang. ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 153
 der Imre Istuan hats angenohmmen anno 1692. den 1. Xbris.
- No 219**—57—76½—77—283, Ganz utca 8.
 Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 5. kl. ½ sch., und im Ruckhen 5. kl., an der rechten seyten ist 23. und an der linckhen 21. kl. 3. sch. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 111
 der Orossy Jance hats angenohmmen anno 693. den 4. martÿ.
- No 220**—□—76—76—284, Ganz utca 6.
 Ein Haus in der Krawaten gassen hat im gesicht 5. kl. 1. sch. und im Ruckhen 5. kl., an der rechten seyten ist 20. und an der linckhen 21. kl. 3. sch. lang. ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 105
 der Jurco Lucatz hats angenohmmen anno 1693. den 13. Aprilis
- No 221**—82—104—107—288, Kacsá utca 9.
 Ein Haus in der Baadgassen hat im gesicht 6. kl. ½ sch., und im Ruckhen 8. kl. 4. sch., in der länge aber 23. kl. 2. sch., ist mit schlechten zeüg gebauth. f. —, g. i. 171
 der Matthias Juhos hats angenohmmen anno 1693. den 4. Martÿ.
- No 222**—81—103—106—286, Kacsá utca 11.
 Ein Haus in der Baadgassen hat im gesicht 4. kl. 5. sch., und im Ruckhen 5. kl. 3 ½ sch., in der länge aber 23. kl. 1. sch., ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 120
 der Estergallus ein Caluiner hats angenohmmen anno 1693. den 10. Martÿ
- No 223**—78—102, 103—103, 104, 105—287, 288, 289, Kacsá utca 13—17.
 Ein Haus in der Baadgassen hat im gesicht 26. kl. 1. sch., und im Ruckhen 28. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 28. kl. 3. sch., und an der linckhen 30. kl. 3. sch. lang. hat etwas von alten fundamenten, ist wenig und schlecht gebauth. f. 10, g. i. 815
 der Peter Stekkel hats als ein kleines heüsl von einem Ricciardischen Krawaten pr. 6. f. gekhaufft, das ubrige hat er selber mit einem zaun eingefangen.
- No 224**—77½, 77½—99—102—290, Kacsá utca 19—21.
 Ein Haus in der Baadgassen hat im gesicht 11. kl. 5. sch., und im Ruckhen 13. kl. 5. sch., an der rechten seyten ist 37. und an der linckhen 32. kl. 2. sch. lang. hat was wenig von alten schlechten mauren, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 10, g. i. 444
 der Hans Lätzäritz hats anno 1692. von dem Paul Barilitz einem Ricciardischen Krawaten corporallen gekhaufft pr. 300 f.
- No 225**—□—□—□—□, Kacsá utca 23.
 Ein Haus in der Baadgassen hat im gesicht 9. kl. 4. sch., und im Ruckhen 8. kl. 2 ½ sch., ist an beiden seyten 18. kl. 2. sch. gleich lang. ist öd. f. —, g. i. 165
- No 226**—75—96—99—293, Kacsá utca 25.
 Ein Eckhaus in der Baadgassen ligt an der Truckhenen gassen, hat im gesicht 10 kl. 2. sch., und im Ruckhen 8. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 18. und an der linckhen 18. kl. 2. sch. lang, ist schlecht gebauth. f. —, g. i. 169
 des Rätzen Cusman Lil
 NB. Soll den zaun aus der gassen in die lini hinein ruckhen.
- No 227**—172—204, 204½, 205, 206, 207, 208, 209, 210—203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210—446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, Kacsá utca 20—26, Medve utca 24—30.
 Ein Eckhaus in der Truckenen gassen, ligt an der Baad gassen, hat im gesicht 24. und im Ruckhen 3. kl., an der rechten seyten ist 46. kl. 1. sch., an der linckhen ist gantz hinaus gebogen. hat noch etwas von alten schlechten mauren, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 25. g. i. 702
 der H. gregorius Saÿtz hats anno 1689. gekhaufft von Loracho pr. 100 f.
- No 228**—173—210½, 211—211, 212—444, 445, Fazekas utca 29, Medve utca 22.
 Ein Haus in der Truckenen gassen gelangt bis an das gartner gässl hat im gesicht 6. und im Ruckhen 7. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 46. kl. 1. sch., und an der linckhen 47. kl. lang. hat noch etwas von alten schlechten mauren. f. 16, g. i. 306.

der Matthias Koger ein gartner hats anno 694. gekhaufft von Michl Gabriel Raßer.

- No 229**—174—212, 212½—213, 214—453, 454, Vitéz u. 13—15., Medve u. 20., Fazekas u. 27.
Ein Eckhaus in der Truckenen ligt an der Koth-ung gelangt bisz an das gartner-gässl, hat im gesicht 14. und im Ruckhen 14. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 46. kl. 4. sch., und an der linckhen 47. kl. lang, hat etwas von alten schlechten mauren ist mit einem zaun eingefangen. f. 16, g. i. 664
der Mafyster Veith Hueber burg. schmidt hats angenohmmen anno 1692.
- No 230**—166—198—197—475, Medve utca 17, Kacsá utca 18.
Ein Eckhaus in der Truckenen- ligt an der Baadtgassen, hat im gesicht 22. kl., im Ruckhen aber von der gassen zu bisz auff einen umb 9. sch. eingebogenen winckl 14. kl. 2. sch., und von dan bisz zum Egckh 9. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 13. kl. 5. sch., und an der linckhen 14. kl. 2. sch. breith, hat noch etwas von alten Kothmaur, ist mit einer Kothmaur eingefangen. f. 12, g. i. 323
der Simon Lucatsovitz Burg. goldschmidt hats angenohmmen anno 692.
- No 231**—165, 164—196, 197—195, 196—476, 477, Kacsá utca 14—16.
Ein Haus in der Baad gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 15. kl. an der rechten seyten ist 16, und an der linckhen 14. kl. 2. sch. lang. hat noch etwas von alten Kothmaurn, ist schlecht gebauth. f. 25, g. i. 227
der Thomas Wallter ein Krawatischer Marquetanter hats angenohmmen, anno 1692.
- No 232**—163, 163½—193, 195—192, 194—478, 479, Kacsá utca 10—12. Gyorskocsi u. 46—48.
Ein Eckhaus in der Baad gassen ligt an der schantz gassen, hat im gesicht 15. kl. 5. sch., und im Ruckhen 14. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 17. kl. 1. sch., und an der linckhen 16. kl. lang. Hat etwas wenig von alten Kothmaurn, ist schlecht gebauth. f. 15, g. i. 248
der Thomas Wallter ein Krawatischer Marquetanter hats angenohmmen anno 1692.
- No 233**—170—203—202—482, Gyorskocsi utca 42—44.
Ein Haus in der Schantz gassen hat im gesicht 12. und im Ruckhen 8. kl. 1. sch., ist an beeden seyten 30. kl. 4. sch. gleich lang. hat noch zimlich guts gemeür und einen Keller. ist zimlich gebauth. f. 50, g. i. 306
der Adam Matthai Burg. Lederer hats angenohmmen anno 1687
- No 234**—171—203—202—482, Gyorskocsi utca 42.
Ein Haus in der Schantz gassen hat im gesicht 6. kl. 2. sch., und im Ruckhen 5. kl. 3. sch., ist an beeden seyten 30. kl. 4. sch. gleich lang, hat noch etwas von guten mauren. f. 15, g. i. 160
der Adam Matthai Burg. Lederer hats angenohmmen anno 1687.
- No 235**—169—202—□—□, Gyorskocsi utca 40.
Ein Haus in der Schantz gassen hat im gesicht 7. kl. 4. sch., und im Ruckhen 5. kl., ist an beeden seyten 27. kl. 4. sch. gleich lang. hat was wenig von Kothmauren. ist schlecht gebauth. f. 8, g. i. 175
der Rätz andrasch Santou hats gekaufft
- No 236**—168—200, 201—198, 199—473, Gyorskocsi utca 38, Vitéz utca 5—9.
Ein Eckhaus in der Schantz gassen ligt an der Koth gassen, hat im gesicht 8. kl. 1. sch., und im Ruckhen 5. kl. 5. sch., ist an beeden seyten 27. kl. 3. sch. gleich lang. hat etwas von alten Kothmauren, ist schlecht gebauth. f. 8, g. i. 192 des Wentzel Krausz
- No 237**—167—199—198—474, Medve utca 15., Vitéz utca 11.
Ein Eckhaus in der Koth- und in der Truckhenen gassen, hat im gesicht 17. kl. 1 ½ sch., und im Ruckhen 14. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 16. kl. 2. sch. lang, an der linckhen aber ist bisz auff ein umb 3. kl. eingebogenen winckel 10. kl. 5. sch., und von danen bisz an den Ruckhen 4. kl. 5. sch. lang. hat etwas wenig von alten schlechten mauren, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 10, g. i. 259
der H. Johann Sprenger hats anno 1694. von den Hans Tholl gewesten baader alhier seel. Erben gekhaufft pr. 450. f.
- No 238**—196—239, 240—250, 251—455, 456, Vitéz utca 14—18. Medve utca 16.
Ein Eckhaus in der Koth und Truckhenen gassen, hat im gesicht 17. und im Ruckhen 16. kl., an der rechten seyten ist 33. und an der linckhen 31. kl. 1. sch. lang. hat noch zum theill alts gemeür, ist zimlich gebauth. f. 80, g. i. 529
der Vrbán Dominicus Burg. Leinwathandler hats Erheürath.
- No 239**—195—241, 241½, 241¾, 242, 242¼—252, 253, 254, 255, 256—457, 458, 459, 460, 461, Medve utca 14.

Ein Haus in der Truckenen gassen hat im gesicht 7. kl. 2 $\frac{1}{2}$ sch., und im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist 33. kl. 5. sch., und an der linckhen 33. kl. lang. hat noch ein theill von guten alten gemeür, ist zu einem gärtl eingefangen. f. 25, g. i. 238

der urban Dominicus Burg. Leinwathhandler hats Erheirath.

No 240—194—242 $\frac{3}{4}$, 241 $\frac{3}{4}$ —257, 258—462, 463, Fazekas utca 23—25., Vitéz utca 20—22.

Ein Eckhaus im gartner gässl, ligt an der Koth gassen, hat im gesicht 24. und im Ruckhen 23. kl. an der rechten seyten ist 15. und an der linckhen 14. kl. 2. sch. lang. ist zu einem garten eingefangen. f. 2, g. i. 337

der urban Dominicus Burg. leinwathhandler hats anno 695. zu seinem haus adiungirt.

Gartner gässel

Hier ist das gartner gässel also genamset, weillen fast lauter gärten darinen seyndt.

No 241—193—238, 238 $\frac{4}{4}$, 238 $\frac{3}{4}$ —243—437, Fazekas utca 15—19.

Ein Haus in dem gartner gässel hat im gesicht 23. und im Ruckhen 22. kl., ab der rechten seyten ist 14. kl. 2. sch., und an der linckhen 15. kl. 4. sch. lang. ist mit einem zaun eingefangen. f. 3, g. i. 337

der H. Tobias Krempf Ratsverwanter und Beeckh hats anno 1695. zu seinem haus adiungirt.

No 242—192—□—□—□, Medve utca 12.

Ein Haus in der Truckenen gassen hat im gesicht 9. kl. 3 $\frac{1}{2}$ sch., und im Ruckhen 10. kl., an der rechten seyten ist 35. kl. 3. sch., und an der linckhen 35. kl. lang. hat etwas von alten Fundamenten, ist schlecht gebauth. f. 10, g. i. 340

des H. Tobias Krempf Ratsverwanter, und becken.

No 243—191—237—□—□, Medve utca 8—10.

Ein Haus in der Truckenen gassen hat im gesicht 13. und im Ruckhen 12. kl., an der rechten seyten ist 34. kl. 4. sch., und an der linckhen 35. kl. 3. sch. lang. hat noch etwas von alten gemeür ist schlecht gebauth. f. 20, g. i. 438

des H. Tobias Krempf Ratsverwandten und Beckhen.

No 244—190—237—□—□, Medve utca 6.

Ein Haus in der Truckenen gassen hat im gesicht 16. kl. 4. sch., und im Ruckhen 17. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 33. kl. 4. sch., und an der linckhen 34. kl. 4. sch. lang hat noch etwas von alten schlechten gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 578

H. gabriel Krántzer, Titl. hats anno 1695 gekhauft von Johann Hausruckher pr. 300 f.

No 245—189—230—233, 236—465, 498, Fazekas u. 5—13, Csalogány u. 17—19.

Ein Eckhaus in dem gartner gässl, hat im gesicht 35. kl. 3. sch., und im Ruckhen 41. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 18. kl. 2. sch., und an der linckhen 15. kl. 4. sch. lang ist mit einer Kothmaur zu einem garten eingefangen. f. 5, g. i. 649

H. Gabriel Krántzer (titl.) hats anno 695. zu seinem Haus adiungirt.

No 246—188—□—□—□, Csalogány utca 13—15, Medve utca 2—4.

Ein Eckhaus in der Truckenen gassen ligt an der ober Rätzen gassen, hat im gesicht 18. kl. 1. sch., und im Ruckhen 24. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist nach der ausgebonen lini 37. und an der linckhen 33. kl. 4. sch. lang. hat noch vill guts alts gemeür, und einen Keller, ist zimlich gebauth. f. 100, g. i. 737

H. Gabriel Krántzer (Titl.) hats anno 694. sambt einem weingarten und acker von Johann Pauckhenheyder gekhauft pr. 1000 f.

No 247—175—223, 224—225—490, Vitéz utca 10—12., Medve utca 13.

Ein Eckhaus an der Truckenen und Koth gassen, hat im gesicht 16. und im Ruckhen 18. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist mit dem Stumpfen Eckh wie an der linckhen 27. kl. lang, hat etwas von alten und fundament mauren, ist öd. f. 15, g. i. 463 haben undterschüdliche sich darumb angemedt, aber die die frau gen Kuschlanin last niemandts bauen.

No 248—176—□—□—□, Vitéz utca 8.

Ein Haus in der Koth gassen hat im gesicht 10. kl. 5. sch., und im Ruckhen 7. kl., an der rechten seyten ist erstlich bisz auff einen umb 4. kl. eingebogenen winckhl 10. kl. 2. sch., und von danen bisz an den Ruckhen 8. kl. lang, an der linckhen aber ist 18. kl. 2. sch. lang, hat wenig fundament, ist ein anfang zum bauen gemacht. f. 2, g. i. 167

der Paul Lackitz ein burg. zischenmacher hats anno 1695. den 13. Aprilis angenohmmen, und

gebauth, von der frau gen. Kuschlanin aber vertriben worden.

No 249—177—□—□—□, Vitéz utca 6., Gyorskocsi utca 34—36.

Ein Eckhaus in der Schantz und Kothgassen hat im gesicht 8. und im Ruckhen 10. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 9. und an der linckhen 9. kl. 1. sch. lang, hat etwas wenig von alten schlechten mauren, ist schlecht gebauth. f. 3, g. i. 84

der Todt Istvan ein caluiner wohnt schon etliche Jahr darinen, nur aber treibt ihn die frau gen. Kuschlanin aus.

No 250—178—□—□—□, Gyorskocsi utca 32.

Ein Haus in der Schantz gassen hat im gesicht 9. kl. 1. sch., und im Ruckhen 8. kl., ist an beeden seyten 14. kl. gleich lang. ist öd. f. —, g. i. 120

die frau gen. Kuschlanin last niemandts darauff bauen

No 251—179—□—□—□, Gyorskocsi utca 30.

Ein Haus in der Schantz gassen hat im gesicht 8. und im Ruckhen 7. kl. 1. sch., an der rechten seyten ist 13. kl. 2. sch. und an der linckhen 14. kl. lang. ist öd. f. —, g. i. 103

die Frau gen. Kuschlanin last niemandten darauff bauen.

No 252—180—□—□—□, Gyorskocsi utca 28.

Ein Haus in der Schantz-gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 9. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 14. und an der linckhen 13. kl. 2. sch. lang. hat etwas von alten schlechten mauren, ist ein viehstall darauff. f. 30, g. i. 129

die frau gen. Kuschlanin hats zu ihren daran ligenden haus adiungirt.

No 253—181—□—□—□, Gyorskocsi utca 26.

Ein Haus in der Schantz-gassen hat im gesicht 12. kl. 5. sch., und im Ruckhen 12. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 15. kl. 3. sch., und an der linckhen 14. kl. lang. hat etwas wenig von alten schlechten gemeür ist zu einem Maÿrhoß eingefast. f. 15, g. i. 185

die frau gen. Kuschlanin hats zu ihrem haus adiungirt.

No 254—182—□—□—□, Gyorskocsi utca 24.

Ein Haus in der Schantz-gassen hat im gesicht 9. kl. 1. sch., und im Ruckhen 13. kl. 2. sch., ist an beeden seyten 22. kl. 4. sch. gleich lang, hat etwas von alten schlechten gemeür, ist darmit eingefangen. f. 20, g. i. 251

die frau gen. Kuschlanin hats zu ihrem Haus adiungirt.

No 255—183—□—□—□, Medve utca 5—7.

Ein Haus in der Truckenen gassen, hat in gesicht 27. kl. 1. sch., und in Ruckhen 29. kl., an der rechten seyten ist 34. kl. lang, an der linckhen aber laufft die lini 26. kl. 4. sch. lang bisz auff einen Stumpfen Eckh wellches umb 7. kl. 4. sch. überschreins hinlaufft, von danen geht widerumb die seyten lini 7. kl. 3. sch. lang bisz an den Ruckhen. hat noch guts alts gemeür und keller, ist ad interim mit einem schintl tach gedeckt. f. 200, g. i. 984

die frau gen. Kuschlanin hat von H. von Werlein gewesten Administrator seel. ged. eine handschrift auff ein oder dises haus gewisen, zu dem hat sie 4. andere hausstellen eingefangen und praetendirt noch 5. neben ligende Brandtstätt dartzue, und last niemandts darauff bauen.

No 256—184—□—□—□, Medve utca 9—11.

Ein Haus in der Truckenen gassen hat im gesicht 16. kl. 4. sch. und im Ruckhen 13. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 26. kl. 2. sch., und an der linckhen 26. kl. 3. sch. lang. item geht ein winckel gegen die gessen 3. kl. 3. sch. weith hinaus, an der linckhen seyten laufft die lini 26. kl. 4. sch. gerad hernach biegt sich gegen die ruckhen lini 7. kl. 4. sch. lang. ist zu einem garten eingefangen. f. 5, g. i. 420

die frau gen. Kuschlanin hats zu ihrem haus adiungirt.

No 257—187—228—231—466, Medve utca 1—3.

Ein Haus in der Truckenen gassen, hat im gesicht 14. kl. 5. sch., und im Ruckhen 11. kl. 4. sch., an der rechten seyten ist 16. kl. 3. sch., und an der linckhen 17. kl. lang. hat noch etwas von alten gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 221

der Lorenz Kneÿssel Burg. Zimmermeyster hats gekhaufft von Martin Kneÿssel seinem bruder.

No 258—186—227—230—495, Csalogány utca 9.

Ein Eckhaus in der Truckenen gassen ligt in der ober Rätzen gassen, hat im gesicht 10. und im Ruckhen

7. kl., an der rechten seÿten laufft die lini 17. kl. gerad, hernach uberschreins 3. kl. 4. sch., an der linckhen seÿten ist 24. kl. 2. sch. lang, hat noch etwas von alten gemeür, ist zimlich gebauth. f. 45, g. i. 206

der Nicolaus Morz Burg. Beeckh hats von einem Rätzen gekhaufft pr. 10. f.

No 259—185—□—□—□, Csalogány utca 5—7, Gyorskocsi utca 20—22.

Ein Eckhaus in der Schantz und in der oberen Rätzen gassen, hat im gesicht 22. kl. 2. sch., im Ruckhen nach der geradten lini zurechnen eben so vill, sonst ist selbige gantz verbogen, als erstlichen von der gassen anzurechnen hat 4. kl. 3. sch., hernach 2. kl. 4. sch., und weither 3. kl. 4. sch., und dan bisz an die andere seÿten 11. kl. 4. sch., an der rechten seÿten ist bisz an das eingebogene Egckh 23. kl. 4. sch., und von dean bisz an ruckhen 4. kl. 3. sch. lang, an der linckhen aber 32. kl. 3. sch., hat noch etwas von alten gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 50, g. i. 670

H. Nicolaus Belouti Kayß. Postverwallter seel. hats anno 1694. von H. Antonio Leckier gekhaufft pr. 400. f.

No 260—212—278—□—535, Csalogány utca 6—8, Iskola utca 45—47, Gyorskocsi utca 18.

Ein Eckhaus in der Truckenen gassen ligt an der schantz und ober Rätzen gassen, hat im gesicht 26. kl. 1 ½ sch., und im Ruckhen 23. kl. 5. sch., an der rechten seÿten ist 39. kl. 2. sch., und an der linckhen 35. kl. lang, hat noch was von alten guten gemeür, ist wenig gebauth. f. 70, g. i. 930
die Rätzsichen P. P. Franciscaner brausens für ihren garten.

No 261—214—283, 283½—320, 321—538, 537, Gyorskocsi utca 16., Batthyány utca 5—7.

Ein Eckhaus in der unter-Rätzen- und in der schantz gassen, hat im gesicht 11. kl. 5 ½ sch., und im Ruckhen 14. kl. 2 ½ sch., an der rechten seÿten ist 13. kl. 4. sch., und an der linckhen 13. kl. 4 ½ sch. breith. hat etwas von alten gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 180
der Rätz Philip Kürschner hats angenommen anno 1688.

No 262—215—279, 280, 281, 282—317, 318, 319—534, 540, 539, Batthyány utca 9—11, Iskola utca 41—43.

Ein Eckhaus in der unter Rätzen und in der Truckhen gassen, hat im gesicht 22. kl. 2 ½ schuch, und im Ruckhen 20. kl. 4. sch., an der rechten seÿten ist 15. kl. 1 ½ sch., und an der linckhen 13. kl. 3. sch. breith hat noch etwas von alten mauren, ist zimlich bauth. f. 30, g. i. 309
der Rätz Peter Kokitz hats angenommen anno 1688.

No 263—215—284, 285, 288—322, 323, 326—582, 583, 585, Batthyány utca 4., Gyorskocsi utca 14.

Ein Eckhaus in der Schantz und in der undter Rätzen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 12. kl. 5. sch., ist an beeden seÿten 14. kl. 4. sch. gleich lang, hat etwas von alten gemeür. f. 20, g. i. 188
der Matthias Busaccicz Burg. schneider hats angenommen anno 1692.

No 264—□—286, 287—324—584, Batthyány utca 6., Iskola utca 39.

Ein Eckhaus in der unter Rätzen und in der Truckhenen gassen, hat im gesicht 16. und im Ruckhen 13. kl. 2. sch., ist an beeden seÿten 12. kl. 5. sch. gleich breith, hat noch etwas von alten schlechten mauren, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 18, g. i. 187
der Rätz Elias Antonovitz hats angenommen anno 1692.

No 265—□—289—325—585, Gyorskocsi utca 12., Iskola utca 37.

Ein Haus in der Schantz gassen gelangt bisz an die Truckhene gassen, hat im gesicht 7. kl. 5. sch., und im Ruckhen 8. kl., an der rechten seÿten ist 23. kl. 2. sch., und an der linckhen 27. kl. 5. sch. lang, hat etwas von alten schlechten gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 20, g. i. 227
der Possesi Paul Burg. zischmenmacher hats angenommen anno 1692.

No 266—221—290, 291—328, 329—588, 589, Gyorskocsi u. 10., Iskola u. 35/b.

Ein Haus in der Schantz gassen, gelangt bisz an die Truckene gassen hat im gesicht 7. kl. 1. sch., und im Ruckhen 7. kl. 5. sch., an der rechten seÿten ist 19. kl. 1. sch., und an der linckhen 23. kl. 2. sch. lang. ist öd. f. 3, g. i. 159

No 267—292, 293—330, 331—591, 592, Gyorskocsi utca 8., Iskola utca 35/a.

Ein Haus in der Schantz gassen gelangt bisz an die Truckene gassen, hat im gesicht 7. kl. 1. sch., und im Ruckhen 9. kl., an der rechten seÿten ist 15. und an der linckhen 19. kl. 1. sch lang, ist wenig gebauth. f. 3, g. i. 138

der Joann Goldschmidt hats anno 693. den 7. Martý angenommen.

- No 268**—223—□—□—□, Gyorskocsi utca 6., Iskola utca 33.
Ein Haus in der Schantz gassen gelangt bisz an die Truckhene gassen, hat im gesicht 7. kl. 5. sch., und im Ruckhen 10. kl. 2. sch., an der rechten seyten ist 11. kl. 3. sch., und an der linckhen 15. kl. lang, ist öd. f. 4, g. i. 120
der Zischmaschi andrasch burg. Zischmenmacher hats angenohmmen anno 1693. den 9. Martý.
- No 269**—224, 225—296—334—595, Gyorskocsi utca 2—4.
Ein Eckhaus in der Schantz und in der Truckhenen gassen, hat im gesicht 4. und im Ruckhen 11. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 14. kl. 3. sch., und an der linckhen 14. cl. lang. hat wenig von fundament mauren ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 4, g. i. 110
der Pivo Paul hats angenohmmen anno 1693. den 9. Martý.
- No 270**—229—297, 300—337, 338, 341, 342—580, 597, 598, Iskola utca 44—48.
Ein Haus in der Truckenen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 20. kl., und ist an beeden seyten 20. kl. gleich lang. ist öd. f. —, g. i. 400
der georg Glatz Burg. fleischackher hats angenohmmen den 20. augusti 1695.
- No 271**—□—299—340—596, Iskola utca 48., Batthyány utca 8.
Ein Eckhaus in der Truckenen und in der undter Rätzen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 10. und ist an beeden seyten 20. kl. gleich lang. hat noch ein theil guts gemeür, ist wenig gebauth. f. 80, g. i. 200
der Frantz Wokouitz 30ist uberreiter hats angenohmmen anno 1693. den 27. Martý.
- No 272**—211—277—316—529, Iskola utca 54., Batthyány utca 13.
Ein Eckhaus an der Truckhenen undt in der undter Rätzen gassen, hat im gesicht 15. und im Ruckhen 12. kl., an der rechten seyten ist 11. und an der linckhen 14. kl. lang. ist öd. f. —, g. i. 168
der Elias Pautanovitz hats angenohmmen den 1. Julý 1695.
- No 273**—210, 210½—274, 273—309, 310, 311, 312—526, 533, 541, Batthyány utca 15., Málna utca 1—3.
Ein Haus in der unter Rätzen gassen hat im gesicht wie im Ruckhen 16. kl., an der rechten seyten ist 16. und an der linckhen 14. kl. lang. ist öd. f. 3, g. i. 240
der Rätz Martin Rädnitz hats angenohmmen anno 1693. den 1. Julý.
- No 274**—209, 209½—271, 272, 275, 276—307, 303, 313, 314, 315—527, 528, 531, 532, Iskola utca 54—56., Málna utca 5—7.
Ein Haus in der Truckenen gassen hat im gesicht 20. kl. 3. sch., und im Ruckhen 14. kl., an der rechten seyten ist 28. und an der linckhen 22. kl. lang. ist mit schlechten zeüg gebauth, hat nich etwas von alten gemeür. f. 30, g. i. 431
der Matthias Perckhouitz hats angenohmmen anno 1691.
- No 275**—208—270—306—530., Iskola utca 58., Csalogány utca 10., Málna utca 9.
Ein Eckhaus in der ober Rätzen und in der Truckhenen gassen, hat im gesicht nach der Krumpen lini 20. und im Ruckhen 21. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 10. und an der linckhen 5. kl. breith. ist öd. f. —, g. i. 165
der Horvath Ferenz hats angenohmmen anno 1694. den 1. Julý
- No 276**—206—265, 266, 267, 268—300, 301, 302, 303, 304—542, 543, 544, 545, 456, Mária tér 1—2.
Ein Haus in der unter Rätzen gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 20. kl. an der rechten seyten ist 23. und an der linckhen 14. kl. lang, ist öd. f. —, g. i. 370
der Matthias Hanauskh Ein Fuhrman hats angenohmmen anno 1695.
- No 277**—□—□—□—□, Fazekas utca 6—8, Csalogány utca 23—25.
Ein Eckhaus in dem gartner gössl ligt an der oberen Rätzen gassen, hat im gesicht 28. kl. 3 ½ sch., und im Ruckhen 29. kl., an der rechten seyten ist 25. kl. 2 ½ sch., und an der linckhen 23. kl. 2. sch. lang. hat noch zum Theill schlecht alts gemeür, ist mit schlechten zeüg gebauth. f. 30, g. i. 701
H. Sigmund Zacharias Roiter (titl.) hats anno 1695. von Wenzel Fürschl Burg. Rierner gekhaufft pr. 200. f. und 20 f. leüth khaufft.
- No 278**—□—□—□—□, Csalogány utca 27—23, Kapás utca 5—9.
Ein Eckhaus in der Oelberckh gassen, ligt an der Rätzen-gassen, hat im gesicht wie im Ruckhen 29. kl. an der rechten seyten ist 26. kl. 4. sch., und an der linckhen 25. kl. lang, ist mit einem zaun sambt einem Theill von der gassen eingefangen. f. —, g. i. 749.

H. Sigismund Zacharias Roiter hats zu seinem haus adiungirt.

No 279—200—254, 255, 256—270, 271, 272—417, Fazekas utca 10—12.

Ein Haus in dem gartner gässel hat im gesicht 24. kl. 1/2 sch. und im Ruckhen 23. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 23. kl. 2. sch., und an der linckhen 19. kl. lang. ist schlecht gabauth. f. 25, g. i. 503. der andreas Hueber Burg. gartner hats angenohmmen anno 1690.

No 280—199—□—□—□, Kapás utca 11—15.

Ein Haus in der oelberg gassen hat im gesicht 23. und im Ruckhen 23. kl. 3. sch., an der rechten seyten ist 20. kl. 2. sch., und an der linckhen 25. kl. 3. sch. lang. ist mit einer Kothmaur zu einem garten umbfangen. f. —, g. i. 529

der andreas Hueber burg. gartner hats zu seinem Haus adiungirt.

No 281—201, 202—258—274, 275, 276, 277—423, 424, 425, 426, 427, Fazekas utca 12—14., Kapás utca 17—19.

Ein Haus in der oelberg-gassen gelangt bisz an das gartner gässl, hat im gesicht wie im Ruckhen 15. kl. an der rechten seyten ist 34. kl. 3. sch., und an der linckhen 39. kl. 3. sch. lang, ist öd. f. —, g. i. 555

der Nicolaus Merz Burg. Beegckh hats angenohmmen anno 1694. den 1. Julÿ.

No 282—□—259—260, 261—279, 280, 281—429, 429½, 430, Kapás utca 21—23., Fazekas utca 16—18.

Ein Haus in der oelberg-gassen, gelangt bisz an das gartner gässl, hat im gesicht wie im Ruckhen 15. kl., an der rechten seyten ist 30. und an der linckhen 34. kl. 3. sch. lang. ist öd. f. —, g. i. 483 der David Brätl hats angenohmmen anno 694. den 1. Julÿ.

No 283—203, 203½—262, 263—282, 283—□, Kapás utca 25—31., Kacsá utca 28—30., Fazekas utca 20—26.

Ein Eckhaus in der oelberg gassen gelangt bisz an das gartner gässl, hat im gesicht gegen dem Prückl 7. und an der oelberg gassen bisz an das Egg 20. von dan bisz zu dem gartner gässl 12. am gartner gässl 19. kl. 5. sch., und im Ruckhen 30. kl. ist öd. f. —, g. i. 480

der Christoph gartner hats angenohmmen anno 1695. den 1. Junÿ.

No 284—□—□—□—□

Ain Haus stöhl in der Vorstatt alda hat im gesicht 35. im Ruckhen 36. gl. 3. sch. an der Rechten seithen 45. und an der linckhen 55. cl. 5. sch. f. —, g. i. —

I. FÜGGELÉK AZ ADATTÁRHOZ

No 285—25—26—30—92, Halászváros

Ain Haus, ausser dem proviant Haus negst dem güeshaus, hat im gesicht wie im Ruckhen 5 cl. 2 sch. und an beeden seithen 13 cl. 2 sch. gleich lang, und ligt gegen der Tonau.

Caspar Fux burg. fischer

No 286, Halászváros

Ain Haus ausser dem Proviant Haus, hat im gesicht, wie im Ruckhen 5 : und an beeden seithen 6 cl. gleich lang, ligt an der Thonau.

Thoma Lasitz burg. fischer — pro nunc Andreas Frelich burg. Fischer.

No 287—27—27—31—93, Halászváros

Ain Haus ausser dem Proviant Haus hat im gesicht, wie im Ruckhen 6 : und an beeden seithen 7 cl. 2 sch., ligt gegen der Thonau seithen.

Lorenz Schermaÿr burg. fischer.

No 288, Halászváros

Ain Haus und gartten stöhl in der Wasser Statt Ofen ausser halb der maur gegen H. Administrator's blatz, so in der fronte 16 cl. 3 sch. im Ruckhen 20 : an der rechten seithen 42 cl. 1 sch. und an der linckhen 31 cl. hat.

H. Graff Johann Brankoviz

No 289, Halászváros

Ain Haus und gartten stöhl in der Wasser Statt Ofen ausserhalb der maur gegen H. Administratori.

blatz hat in der fronte 17 : im Ruckhen 20. an der rechten seithen 42 : und an der linckhen 31 cl.

H. Thomas Bebiz Kay's. Tholmetz

No 290—29—29—33—95, Halászváros

Ain Haus auszer dem Proviant Haus hat in der braithe wie in der lenge 7 cl. 3 sch.

Christoph Gartner et Judit uxor

No 291—23,24—□—29—91 Halászváros

Ain Haus, auszer dem Proviant Haus vor dem giesz haus neben Caspar Fux hat im gesicht wie im Ruckhen 14 cl. 1 sch. und an beeden seithen 13 cl. 2 sch. gleich lang.

Michael Empbacher Burger und maurer gesöhl

No 292—18—19, 20, 21—23, 23½—84, 85, Halászváros

Ain Haus, auszer dem Proviant Haus hat im gesicht 5 : im Ruckhen 4 : an der Rechten seithen 9 : und an der linckhen 8 cl.

Peter Reichmann burger und maurergesöhl

No 293, Halászváros

Ain Haus stöhl unter dem Proviant Haus an dem gieszhaus hat im gesicht 7 cl. 4 sch. im Ruckhen 8 cl. 3 sch. an der rechten seithen 19 : und an der linckhen 17 cl.

Mathias Funckh ein Schlosser

No 294—13—15—19—80, Halászváros

Ain Haus unter dem Proviant Haus, hat im gesicht wie im Ruckhen 7 : und in der lenge 10 cl.

Johann Füesser ein leederer

No 295—□—16—20—81, Halászváros

Ain Haus unter dem Proviant Haus hat im gesicht, wie im Ruckhen 6 cl. 3 sch. und in der lenge 8 cl.

Gregorius Millner ein Fäilhauer

No 296—1—1—1—100, Halászváros

Ain Haus unter dem Proviant Haus, ligt zwischen 2 : wegen hat in gesicht gegen der Thonau 7 cl. im Ruckhen 7 cl. 4 sch. hat an der Rechten seithen 2 cl. 1 sch. und an der linckhen gegen dem Provianthaussambt dem Egg von ein weg zu dem anderen 5 cl. 4 sch.

Andreas Fölckhl Erkhaufft von Ihm Fölckhel Peter Stöckhel umb 245 f.

No □

Ain Haus unter dem proviant Haus ganz einschichtig an berg hat im gesicht wie im Ruckhen 19 cl. 2 sch. und an beeden seithen 8 cl.

Martin Kalcher maurermaister in Peest.

No □—22—23—25—87

Ain Haus unter dem proviant Haus, hat im gesicht wie im Ruckhen 10, an der rechten seithen 4 : und an der linckhen 1 ½ cl.

Adam Hebenstein pro nunc Johann Wegmann

No □—21—22—24, 24½—86

Ain Haus unter dem Proviant Haus, ist 6 cl. braith und 5 cl. lang.

Paul Schelhorn pro nunc Franz Buday

No □

Ain Haus unter dem proviant haus, ist 7 : cl. braith und 8 cl. lang.

Martin Rüett — pro nunc Mathias Perschmann

Nachfolgende Heüszler ligen in der Wasser Statt Ofen in der Truckhenen und Schanzgassen, zwischen No 270 : und No 113.

No □

Ain Haus in der Truckhenen gassen neben No 270 ist 20 : cl. braith und 30 lang

Gregor Schneider burg. fleischhacker

No □—231—302, 303—344, 345

Ain Haus in der Truckhenen gassen, hat in der braithe 16 et 17 und in der lenge 32 cl.

H : Johann georg Sigerist. — pro nunc H : Franz Ferdinand Todtenwolff. — Stephan Land - schin.

No □—□—304—347—□

Ain Haus in der Truckhenen gassen haltet in der breite 10 cl. 4 sch. und in der lenge an der Rechten

30 und an der linckhen 32 cl.

Hanns mayr Fleischhacker

No —233—305—348—603

Ain Haus in der Truckhenen gassen an Schanzgässl, ist 10 cl. breith und 30 cl. lang.

Mathias Hanaus

Hier ist die **Schanz gassen**

No

Ain Haus in der Schanz : unt Truckhenen gassen, haltet in der breitheit 10 : und in der lenge 30 cl.
michael Sadroviz burg. Kürschner

No —235—307—351—605

Ain Haus in der Schanz und Truckhenen gassen ist breith 10 : und 30 cl. lang

Johann Conrardt Stumpf

No —236—309, 311, 312—354, 355—608, 609

Ain Haus in der Schanz, undt Truckhenen gassen, haltet in der breitheit 18. und in der lenge 30 cl.

H : Michael Beckhler. — pro nunc Christoph Rost

No —237———

Ain Haus in der Schanz und Truckhenen gassen, haltet in der breitheit 13 ½ : und in der lenge 30 cl.
haltet

H : Johann Sprenger

No

Ain Haus in der Schanz, und Truckhenen gassen, ist 10 cl. und 30 cl. lang.

das Schuelhaus

Hier ist die **marckgassen** von Wiener Thor, und ligt ob an der Schanz, und unten an der Truckhenen gassen.

No —239—318, 319, 320—360, 361, 362—616

Ain Haus an der Schanz und in der Truckhenen gassen halt in der breitheit,..... und in der lenge 33 cl.

H : Adam Lang — pro nunc Hr Stephan Baitaj. et Conthoralis ejus. Elisabetha.

No ——321—363—617

Ain Haus an der Truckhenen und in der Schanzgassen, halt im gesicht 11 cl. 1 ½ sch., im Ruckhen 9 cl. 4 sch. und der lenge 33 cl.

Mathias Goger burg. gartner und Kramer — pro nunc Matthias Naderman et uxor ejus Eva

No —241———

Ein Haus in der Truckhenen gassen an der Schanz gassen, hat im gesicht 8 : cl. 2 sch. im Ruckhen 9 cl. 4 sch. an der Rechten seithen 32 : cl. und an der linckhen 33 cl.

Stephan Pistolly

No —242—323, 324—365, 366—

Ain Haus an der Schanzgassen und in der Truckhenen gassen an brunstaig, halt im gesicht 19 cl. 3 sch. im Ruckhen 7 cl. an der rechten seithen sambt der ausgebogenen lini 34 : und an der linckhen 32 cl.

Reverendus P : Tan Tamaso

No —118—145—139—186

Ain Haus in der Schanz gassen und in der Truckhenen gassen lauft an den gehstaig, und haltet in der breitheit 10 cl.

Hanibaldus Pentl burg. Rierner

No

Ain Haus an der Schanz gassen, und in der Truckhenen gassen, laufft an gehstaig und halt in der braithe 12 : cl., dan ligt rechter handt an No : 113

Nicolaus Raab

No ——265, 265 ¼—298, 299—548

Ain Haus in der berg oder obern Rätzen Strassen neben No : 276. hat im gesicht 21 :, im Ruckhen 17 cl. 3 sch. und an den beeden seithen 33 gleich lang.

mathias Radicz

No □

Ain Haus unter dem Wiener Thor in der obern Razen gassen, hat im gesicht 14 cl. 4 sch., im Ruckhen 20: an der rechten seithen 47 cl. 3 sch. und an der linckhen 52 cl. 4 sch.

P: P: Franciscaner in der Vöstung

No □—205—□—□—□

Ain Haus unter dem Wiener Thor in der obern Rätzen gassen, halt in fronte 37 cl. 4 sch., im Ruckhen 45: an der rechten 52 cl. 4 sch. und an der linkchen 67 cl. 2 sch.

Hanns Ulrich Holdermann burg. schneidermeister

II. Fügélék az adattárhoz

- No 1 — Z II. hat in der lenge 60: an der Rechten seithen 24. und an der linckhen 30 cl.
hieruon ist dem Johann Georg Grindacher in der braithe 18: und in der lenge 24: cl. assignirt worden.
Ingleichen dem Simon Bussin in der braithe 7: und in der lenge 24 cl.
- No 2 — Z II. — *Mathias Janosiz Administrations Cammer bodt.*
- No 4 — Z II. — *pro nunc Johann Eckher.*
- No 6 — Z II. — *Franz Zillig. — Heinrich Wenzel pro nunc. — pro nunc Peter Nusbäumer.*
- No 7 — Z II. — *disses Haus ist ut gewöhr prothocoll lib: 1: fol: 100 et 101. zertheilt.*
- No 8 — Z II. — *Gregor Hofer. — pro nunc zertheilt. Jacob Trobnaj, et: Maria Hoferin.*
- No 9 — Z II. — *P. Nunc Joh: Constantin ein Müllner.*
- No 11 — Z I. — *den 10. April 1696. von diser dem Johann Hatuaný, pr. 300 f. käuffl., gegen ordentlicher Gewöhr ýberlassen worden.*
Z II. — *Johann Hatuaný. — pro nunc Johann Schickh.*
- No 12 — Z II. — *und Catharina uxor.*
- No 13 — Z II. — *Elias Lang pro nunc.*
- No 14 — Z II. — *Gregor Schorautziz ein Krowath. schneider.*
- No 16 — Z I. — *dem. 7 Mártý 1696: dises Hausz dem Wilhelmb Mátý, ein Rothgärber. pr: 240. f. kauff., gegen ein Gewöhr: auszzug, ýberlassen worden.*
Z II — *Wilhelmb Mátý ein Rothgärber. — pro nunc Nicolaus Scherardin et uxor.*
- No 18 — Z II. — *pro nunc Johann Carl Schkur burg. baader et uxor. — pro nunc Ant: Christen baader.*
- No 22 — Z II. — *pro nunc Frau Frau Constantinia Theresia Freýin von Lewin.*
- No 24 — Z II. — *Gemeiner Statt Ofen mauthambt.*
- No 26 — Z II. — *H. Franz Ignatius Bösinger*
- No 27 — Z II. — *pro nunc H. Frantz Kokalli, und dessen Ehefrau Margaretha L: gewöhr protocol Fol: 137*
- No 31 — Z II. — *pro nunc Jacob Fux et uxor Anna Susanna*
- No 33 — Z II. — *pronunc Caspar Halsch burgerl. Sadler*
- No 34 — Z II. — *pro nunc Adam Renner et Anna Martha uxor.*
- No 36 — Z II. — *pro nunc H. Phillipp Jacob Mieser.*
- No 38 — Z II. — *pronunc Mathias Schekulin.*
- No 39 — Z II. — *pro nunc Maria Neühauserin wittib.*
- No 43 — Z II. — *pro nunc Hans Jacob Matthi*
- No 44 — Z I. — *ist Ignatio Leischner überlassen worden.*
Z II. — *(Ignatius Leischner) burg. Sadler. — pro nunc Wenceslaus Hürschl burg. Riemer. — pro nunc Johann Roithner et uxor.*
- No 45 — Z II. — *pro nunc Johann Martin Straub et uxor. — disses haus ist zertheilt, und das úbrige dem Andreea Erhardt, ut lib: 1: fol. 141. zuegehörig aniezo H. Korg.*
- No 46 — Z II. — *aniezo Peter Nussbaumer — pro nunc Thomas Schmidt burger und Brodtsützer et uxor.*
- No 48 — Z I. — *(áthúzva az Ein Eckhaus-ból az Eck)*
Z II. — *H. Franz Martin Claar*

- No 49 — Z II. — *Martin Eckher ein mauerer gesöhl. — pronunc H. Franz Martin Clar.*
- No 50 — Z II. — *pronunc Caspar Negelin. — pronunc Conradt Clarr.*
- No 51 — Z II. — *pro nunc Franz Reim. — Aniezo Paul Posseggy*
- No 52 — Z II. — *pro nunc Frau Anna Elisabetha Salgarin v. Muetting — pro nunc maria Susanna Roitherin.*
- No 54 — Z II. — *Mathi. — pro Nunc Fantz Riss burgerl. lederer*
- No 56 — Z II. — *Kneýsel. — pro nunc Frau Caecilia Clara Körberin.*
- No 57 — Z II. — *pro nunc Christoph gastinger et uxer Ursula.*
- No 58 — Z II. — *Johann Hausruckher verkaufft H. Baron v. Königspurg oberleith. unter den Löbl. Württemberg. Regiment, welcher es hernach hinwiderumb dre Fraw von Kuschlandin verkhaufft, wie dan selbige defacto possesorin ist.*
- No 61 — Z II. — *Salzambt. — pro nunc die H. P. Capuciner, in gewöhr prothocoll II: fol:131. (a telek méreteinél a Z II-ben a bal oldal 23.3.)*
- No 63 — Z II. — *an der obern seithen 11 cl. 4 ½ sch, und an der untern 6 cl. 1: sch.*
- No 70 — Z II. — *pro nunc georg Klängelmaýr burg. böckh et uxor.*
- No 71 — Z II. — *Samuel Lämbl*
- No 72 — Z II. — *pro nunc Matthias Johr. — pro nunc Jacob Pohl*
- No 74 — Z I. — *der Geörg Steinbacher hats dem 10. Febr. 1696. angenohmben und herumben ein hawsz brief ertheillet worden.*
Z II. — *Geörg Steinbacher*
- No 76 — Z II. — *pro nunc Wolf Pruner et uxor. — pro nunc Halusch Janosch*
- No 79 — Z II. — *Johann Baptista Pugin — pro nunc Johann Wilhelm Fridel.*
- No 81 — Z II. — *pro nunc Jacob Planckh et uxor*
- No 82 — Z II. — *pro nunc Michael Stainer*
- No 83 — Z II. — *hat im gesicht wie im Ruckhen 14 cl. 3 sch.*
- No 84 — Z II. — *an der linckhen 20 cl. 2 sch. — (Sautermeister) Ober Statt Cammerer und Handelsman und Wolff dessen H. Brueder.*
- No 85 — Z II. — *Matthias Raditsch nunc*
- No 86 — Z II. — *Paul Schwabensky burgerl. Schnüermacher*
- No 87 — Z II. — *NB. von diszer Hausstöhl ist wegen des gehsteig nur 13 cl. in der lenge und 10 cl. in der braithe überlassen worden. — dem Rupert Höllbacher einen mauerer gesöhlen. — pro nunc Paul Zwibel. — Aniezo Balthasar Riedl.*
- No 88 — Z II. — *nunc Veith Raab*
- No 91 — Z II. — *Johann Vlrich Peckhl burg. dräxler*
- No 92 — Z II. — *Johann Vlrich Peckhl burg. dräxler*
- No 94 — Z II. — *Michael Joseph Waldtackher burg. Paruckhenmacher*
- No 95 — Z II. — *Johann Martin Straub burg. in ofen. — pro nunc Jurco Peioviz.*
- No 96 — Z II. — *pro nunc Peiovicz Jurco*
- No 99 — Z I. — *A foglalkozás megjelölése előtt a névnek helyet hagytak ki.*
Z II. — *(a telekleírás után) item in fronte 1 cl. 4 sch. — Hanns Hilicz. — (alatta, de ez a korábbi a leírással egyidejű — bejegyzés: nachtwachter in der wasserstatt.) pro nunc Leonhardt Schrez.*
- No 100 — Z II. — *Michael Strell. — pro nunc Halusch Janosch burg. Schneider. — pro nunc Wilhelm Fredl burg. Würth.*
- No 101 — Z I. — *A kipontozott rész az eredetiben is üres maradt.*
Z II. — *zertheilt ut lib:1:fol. 147. ahn Matthias Schmitzbaur.*
- No 102 — Z II. — *pro nunc Augustin Rudolph. Strumpfstrickher und burger.*
- No 103 — Z II. — *Barosch. — pro nunc — pro nunc Georg Lewmann burg. Pischenschüffter.*
- No 104 — Z II. — *Hans Legradi burg. Kirschner.*
- No 105 — Z II. — *Hans Adam Brenninger burg. Kauffschneider.*
- No 106 — Z II. — *Samuel Lämbl burgerl. schuechmacher*
- No 107 — Z II. — *Radl*

- No 108 — Z II. — zertheilt ut 1:1:fol ... ahn Erdmundus Zillickhý (a No 108. telek után a Z II-ben — fol 62. a. — Hier ist das Schlosser gässel)
- No 109 — Z II. — pro nunc Hamns Sadter
- No 110 — Z II. — pro Nunc Martin Miklo burgerl. Schneider
- No 111 — Z II. — videatur pro Nunc ausmess: Rapular de dato 5^{te} Aug:1706: — pro Nunc Leopold Gerstorffer.
- No 113 — Z II. — (tévesen) ... ligt an der schlangen gassen...(A No 113. telek után a Z II-ben hiányzik a Schantz gassen leírása)
- No 114 — Z II. — pro Nunc Thomas Jaas burg. Kürschner
- No 116 — Z I. — (utólagos beírás:) und ist an beeden seýthen 9. kl. 3. sch. breith.
- No 119 — Z II. — an beeden seithen 27 cl. — H. Mathias Ambling
- No 121 — Z II. — pro nunc Hellena Nikitshin et filius ejus Petrus Venerius Nikitsh
- No 122 — Z I. — aniezo Thomas Raspassani
Z II. — Thomas Raspassanj
- No 123 — Z II. — 3o igistambt.
- No 128 — Z II. — im Ruckhen 7:cl 4:sch.
- No 129 — Z II. — et uxor pronunc. — pro nunc Wolfgang Fechter allein.
- No 132 — Z I. — von disem den. 22. Febr. 1696. dise Hausz Stölle erkhaufft pr. 50. f. der Caspar Etl, burg. Schmidt alhier, herumben er auch schonn gewöhr empfangen.
Z II. — Caspar Etl burg. Schmidt.
- No 134 — Z II. — an beeden seithen 37 cl. 3. sch. gleich lang
- No 135 — Z II. — pro nunc Maria Barbara Stadlerin. — pro nunc Joes Eckher. und Stadlersche pupillen
- No 136 — Z II. — pronunc Georg Nockher et uxor
- No 138 — Z I. — den 10 7br. 1696. von diszen dem Kovatz lucas pr: 475 f. Kauffl. gegen ordentl. gewöhr uberlassen werden.
Z II. — Kovatz Lucas pronunc. — pro nunc Thomas Bebicz.
- No 139 — Z II. — pro nunc Tobias Teichmann et uxor Francisca
- No 140 — Z II. — zertheilt und aniezo Simona Bebiczin
- No 141 — Z II. — pro nunc Paul Filz burg. wüirth
- No 147 — Z I. — (az eredetiben is kétszer irták a rechten-t. — a név utólag javítva: ... Bischov Jani [titl.]
Z II. — Herr Bischoff Jani. — pro nunc H. Franz martin Clar Kay's. Postverwalter alhier. — pro nunc zertheilt. Ignatj Hoffman burg. Chyrurgus et gmr. Statt Preýhaus.
- No 149 — Z II. — pro nunc H. Franz Ignati Bössinger
- No 150 — Z II. — pro nunc Frau Anna Elisabetha Salgarin. — pro nunc Martin Aichinger. — hat noch alts gemeür.
- No 151 — Z II. — pro nunc Frau Anna Elisabetha Salgarin. — Nunc Martin Aichinger.
- No 153 — Z II. — H. v. Zennegg
- No 154 — Z II. — Zennegg Cameral Adtions Rath und Einnehmer
- No 155 — Z II. — H. Doctor Illmer
- No 159 — Z I. — (a telek bal oldali méretadata javítva: eredetileg 25 kl. volt)
Z II. — Greischerische Erben
- No 160 — Z I. — den 20. May, 1696 von dissen, besagtes Hausz, dem Palas Iuanizovicz pr. 130. f. kauff. und herumben die Gewöhr ertheillet worden.
Z II. — Palas Iuanizovicz. — pro nunc Phillipp Schmelzer. — an beeden seithen 25 cl. gleich lang.
- No 163 — Z II. — Jurziz Ivan
- No 166 — Z II. — pro nunc Lib:1:fol. 95 Hans Krempel
- No 169 — Z II. — (Martin Katiz ein Rätz) vulgo stephan Marianovicz
- No 171 — Z II. — pro nunc Bartl Vukovicz
- No 172 — Z II. — hat im gesicht, wie im Ruckhen 6 cl. 4 sch. — Marco Nicolicz pro nunc
- No 173 — Z II. — (Matthias) Büntter Peter Jurcoviz

- No 174 — Z II. — *pro nunc Franz Kurzweill*
- No 175 — Z II. — *Zertheilt und aniezo an statt dem Floricz, Visco Caranoviz.*
- No 177 — Z II. — *pro nunc Zertheilt. Andreas Stöszel. et Hans Hölzel*
- No 179 — Z II. — *hat im gesicht, wie im Ruckhen 5: und 20 cl. gleich lang. — Nicola Stippa-
noviz ein Rätz.*
- No 180 — Z II. — *hat im gesicht wie im Ruckhen 7 cl. 3 sch. ... ligt zwischen michael Kentzel
und stippanoviz. — Jacob Jacksitz.*
- No 182 — Z II. — *Nunc Joes Syrom dessen Sohn. L. 1. Croatenstatt fol. 122.*
- No 183 — Z II. — *Gregor (Hagnitzekkh)*
- No 184 — Z II. — *pro nunc Schiz Paul*
- No 185 — Z II. — *(Rätz Misco) vulgo Hanns Domschicz. — Antoni Logein.*
- No 189 — Z II. — *pro nunc Martin Radincovicz*
- No 190 — Z II. — *pro nunc Nicola Radoviz Capitan*
- No 192 — Z II. — *Jenu (Istvan). — pro nunc Mihal Jennes*
- No 194 — Z II. — *pro nunc Horvat Janosch*
- No 195 — Z II. — *pro nunc Georg Istvan*
- No 196 — Z II. — *Rudicz Janosch*
- No 200 — Z II. — *aniezo Martin Robiza. pro nunc görgo gek. burgerl. güberneckh Schneider.*
- No 202 — Z II. — *pro nunc Johann Leiffer*
- No 203 — Z II. — *pro Nunc Hans Pämmler burgerl. Müller*
- No 205 — Z II. — *pro Nunc Matthias Barilicz*
- No 206 — Z II. — *pro nunc Hanns Hilicz*
- No 207 — Z II. — *(Rätz Peŷa) Mihicz. — pro Nunc Andreas Stösl et uxor Ursula*
- No 211 — Z II. — *Budai Janosch pro nunc Nag Andrasch*
- No 214 — Z II. — *pro nunc Pavo Prazulovicz*
- No 215 — Z II. — *hat etwas wenig von fundamenten.*
- No 216 — Z II. — *et Catharina*
- No 217 — Z II. — *pro nunc Bartl Juricicz*
- No 218 — Z II. — *pro nunc Luz Müllner*
- No 219 — Z II. — *pro nunc Beczy Paul ein Babotschenmacher. pro nunc Johann Eckher burg.
Zischmacher*
- No 221 — Z II. — *pro nunc Gergl Fuioviz*
- No 222 — Z II. — *pro nunc georg Perghoffer. aniezo Susanna nagin*
- No 223 — Z II. — *zertheilt et pro nunc Wolff Funckh burg. Binder und den 29ten Aug. 1710. Lorentz
Räthl ein gartner*
- No 224 — Z II. — *Eheweib Justina*
- No 226 — Z II. — *Lilly*
- No 227 — Z II. — *im Ruckhen 23*
- No 229 — Z II. — *pro Nunc Joseph Eggman*
- No 230 — Z II. — *pro Nunc Hans Georg Päumel. Pindermeister*
- No 231 — Z II. — *pro nunc Zertheilt dem Mathiae Spindler, und Adam Pogenberger*
- No 232 — Z II. — *Pro nunc Nicola Bogdanlia ein Krowath. Zertheilt ut :lib :1 :fol. 148. Joan
stephanovit. Lib :1 :fol :4. Wasserstatt.*
- No 233 — Z II. — *pro nunc Joannes Kornfaill*
- No 234 — Z II. — *pro nunc Joannes Kornfaill*
- No 235 — Z II. — *pronunc Mathesovich ein Croath*
- No 237 — Z II. — *p. Nunc Johan Szernati*
- No 238 — Z II. — *p. Nunc David Schröger*
- No 239 — Z II. — *pro Nunc David Schröger*
- No 240 — Z II. — *Pro Nunc David Schröger*
- No 242 — Z II. — *hat im gesicht 13: im Ruckhen 12: an der rechten seithen 34 cl. 4 sch. und
an der linckhen 35 cl. 3 sch. hat etwas non alten gemetür*

- No 243 — Z II. — hat im gesicht 9 cl. 3 ½ sch. im Ruckhen 10 cl. an der rechten seithen 35 cl. 3 sch. und an der linckhen 34 cl. hat etwas von alten Fundamenten.
- No 244 — Z II. — (*Krätzer*) *Cameral Administrations Registrator und expeditor*
- No 245 — Z II. — an der linckhen 14 cl. 10 sch.
- No 247 — Z II. — *Freyin v. Kuschlon*
- No 258 — Z II. — (*Nicolaus*) *Märx*
- No 259 — Z I. — *nach dessen zeitliche Hintritt, seine hinterlassene Wittib Fr. Anrolda Catharina Belleuttin, und ihre 2 Kinder nutz und gewöhr herumb empfangen den 27. april 1695.*
- No 263 — Z II. — *Nunc Lasarus georgovith. Lib :1 :fol.10. — Dissze Haus stöhl ist zertheilt mit dem Joanne Mihicz ut 1.1 : fol. 90. — Nunc Michael perkovitz Lib :1 :fol.1.*
- No 265 — Z II. — *pro nunc Franz Reimb*
- No 266 — Z II. — *Mihael Bobovicz. — pro nunc Bartl Vukovicz. — aniezo Joannes Gyula. — Zertheilt ut Lib :1 :fol :145.*
- No 267 — Z II. — *pro nunc Thadea Bindter*
- No 269 — Z II. — (*Pivo Paul*) *Mechaviz vorhin Szöllösch Janosch ein Schneider*
- No 271 — Z II. — hat noch zum theil alts gemeür.
- No 275 — Z II. — *Pro nunc Judith Jurffin — aniezo georg Hauschildt pro nunc Anna Lugatschin*
- No 276 — Z II. — *pro nunc Veneri Cerisola*
- No 281 — Z II. — *Gottfrid Meÿer*
- No 282 — Z II. — *pronunc Gottfridt maÿr*
- No 283 — Z II. — *pro nunc Jacob Stain*
- No 284 — Z II. — *Ain Brandtstatt, sambt einen garten unweith der Kay's. landtmühl. hatim gesicht an der landtstrassen 76: im Ruckhen 74: in der lenge an der Rechten seithen 62: nud an der linckhen 33 cl. ½ sch. — Der Röm. Kay's. maÿ. nider Hung. Cammer Rath, und Cameral Administrator zu Ofen, Herr Johann Ignatius Kurz.*

DIE TOPOGRAPHIE DER WASSERSTADT ZUM AUSGANG DES 17. JAHRHUNDERTS

Am 30ten Dezember 1695 reichte Baugesenhandler Matthias Greischer seine Zusammenschreibung über die Grundstücke und Gebäude der Wasserstadt bei der Kameraladministration zu Ofen ein. Diese Zusammenschreibung folgte auf die Zusammenschreibung der Grundstücke und Häuser der Festung, nachdem die Hofkammer am 9ten Juni, 1694 die Grundbuchführung der Städte Ofen und Pest verordnet hatte. Die von Greischer verfertigte Zusammenschreibung trägt den Titel „*Zaiger über die Wasserstadt*“ und darin ist die Beschreibung von 284 Grundstücken der Wasserstadt zu finden. In der Beschreibung der einzelnen Grundstücke sind die Nummer, topographischer Bestimmung (mit Angabe der Strassennamen), das Grössenmass der Grundstücke (die Seitenlänge in Klafter und Schuh festgesetzt), die auf den einzelnen Grundstücken stehenden Gebäudereste, die Grösse der Grundstückfläche, sein Schätzungswert, der Namen, der Beruf des Besitzers, die Angabe des Beginns und des Rechtstitels des Besitzes enthalten.

Die Zusammenschreibung bezweckte die Sicherung der Eintreibung der Kameralinkommen — zu denen auch die Grundbucheinnahmen zählten. Aus diesem Grunde wurden nur jene Grundstücke aufgenommen, die bereits bewohnt waren oder deren Verwertung durch die Lage des Grundstückes bzw. durch die auf dem Grundstück stehenden Mauerreste zu hoffen war. Diese Zusammenschreibung der Wasserstadt bietet also eine Möglichkeit, über den Zustand der Vorstadt von Ofen aus der Zeit der ersten Jahre nach der Befreiung von der Türkenherrschaft ein genaues Bild zu gewinnen.

Eine Karte von der Wasserstadt aus dieser Zeit, in der selbst die Baugründe eingezeichnet waren, kam bisher nicht zum Vorschein. Karten aus dem 17—18. Jahrhundert in denen das Strassennetz der Wasserstadt dargestellt ist, liegen zwar vor, auch Stiche gibt es aus dieser Zeit, an denen die Grundkomplexe der Wasserstadt zu erkennen sind, doch lassen sich die Angaben des *Zaiger* auf einer Karte nur dann festlegen, wenn eine auf so genaue Vermessung beruhende Karte zur Verfügung steht, auf der die grossen Grundstückänderungen, die Regelung der Grundstücke und Gassen welche späterhin stattgefunden haben auf Grundlage von schriftlichen Quellen noch nachzuprüfen sind, eine Karte auf der nicht allein die Grundkomplexe, sondern auch das Grundstücknetz, und auch die Grundstücknumerierung angegeben sind.

Der zwischen den Jahren 1785—1789 hergestellte „*Situations Plan der Wasserstadt Ofen*“ war die erste Karte wo ausser den genau eingezeichneten Grundstücken auch die Grundstücknumerierung angegeben ist. Die Grundstücksnummern dieser Karte entsprechen jedoch nicht genau denen im *Zaiger*, denn zwischen den Jahren 1695 und 1785 wurde die Grundstücknumerierung in Ofen, so auch in der Wasserstadt mehrere Male geändert. Die Grundstücknumerierung im *Zaiger* blieb nämlich nur bis 1708 in Kraft, denn nach dem Jahre 1705 — als Ofen den Privilegienbrief erhielt — wurde das Grundbuchsystem der Kameraladministration geändert. Der *Zaiger* wurde nicht fortgesetzt, sondern man begnügte sich damit, die Änderungen der Besitzverhältnisse in den *Gewöhrprotokollen* aufzuzeichnen. In diese *Gewöhrprotokolle* wurden die anlässlich der Besitzeränderungen ausgestellten *Gewöhrbriefe* in Abschrift eingetragen in denen ausser dem Namen des neuen Besitzers auch der Rechtstitel auf Grund dessen er in den Besitz des Grundstückes gekommen war (Kauf, Erbfolge, Tausch), Namen des früheren Besitzers, Zeitpunkt der Besitznahme des früheren Besitzers, die topographische Bestimmung, Masse des Grundstückes, eventuell auch die Form des Grundstückes in Zeichnung angegeben wurden.

Änderungen in der Numerierung der Grundstücke wurden nach 1705 in den Jahren 1709, 1754, 1771, 1786 vorgenommen. Die Grundstücksnummern aus dem Jahre 1709 blieben nur

bis etwa 1720 in Kraft, von da an waren bis 1754 keine Grundstücksnummern in den Gewöhrprotokollen verzeichnet. Vor der 1709er Grundstücknumerierung blieb keine Zusammenschreibung erhalten. Grundstückzusammenschreibungen sind erst von 1739 an im Archiv der Stadt Ofen aufbewahrt und mittels deren kann die Numerierung der Grundstücke der Jahre 1754, 1771, 1786 genau festgestellt werden. Auf der zwischen 1785 und 1789 angefertigten Karte sind die Grundstücksnummern des Jahres 1786 angeführt. Wollen wir also mit Hilfe dieser Karte die Angaben des Zaigers festsetzen, müssen wir die Geschichte eines jeden einzelnen, im Zaiger angeführten Grundstückes — im Laufe eines Jahrhunderts haben sich ja wesentliche Änderungen vollzogen — mit Benutzung der Gewöhrprotokolle und der Grundstückzusammenschreibungen ganz bis 1786 verfolgen.

Die 1695er Angaben vom Zaiger können auf diese Weise auf die zwischen den Jahren 1785—1789 angefertigte Karte projiziert werden. Diese Karte wurde auf Grund genauer Vermessungen gezeichnet, folglich können ihre Angaben auf die heutige modernste Karte im Masstab von 1 : 1000 übertragen werden. In der Wasserstadt ging jedoch, hauptsächlich nach 1872, doch besonders im 20. Jahrhundert, eine grossangelegte Städterege lung von statten, in deren Laufe es zur Erweiterung, Ausrichtung der Gassen kam, und bei der Eröffnung neuer Gassen trat eine wesentliche Änderung im Zustand zahlreicher Grundstücke ein. Deswegen müssen die in den 1870er Jahren verfertigten Glassegmente der Hauptstadt in Betracht gezogen werden auf denen nicht blos der damalige Zustand aufgezeichnet, sondern auch die neuen Regelungslinien fortlaufend durch Jahrzehnte hindurch dargestellt wurden. Mit dieser Methode konnte also die Karte der Wasserstadt vom Ende des 17. Jahrhunderts verfertigt werden, die die einzig reale Grundlage der topographischen Bewertung der Wasserstadt darstellt.

Die Angaben die zur Bestimmung des zustandes der Wasserstadt zum Ausgang des 17. Jahrhunderts nötig sind geben wir im Datenregister bekannt, und verfolgen hierbei von Grundstück zu Grundstück die Reihenfolge der Nummern des Zaigers. Bei jedem einzelnen Grundstück sind folgende Daten angeben: in der ersten Zeile die Änderungen der Nummern des Grundstückes laut des Zaigers aus dem Jahre 1695 und laut der Zusammenschreibung des Jahres 1714 (welche die Zusammenschreibung des Jahres 1709 ersetzt), sowie laut der Zusammenschreibungen der Jahre 1754, 1771, 1786, nach diesen folgt die heutige Benennung der Gasse und die heutige Hausnummer. Die in den verschiedenen Zeitpunkten gültigen Nummern sind mit Bindestrich von einander getrennt. Hat mittlerweile eine Grundstückteilung stattgefunden, ist dies mit einem Beistrich angegeben, und konnte die Angabe der Grundstücknummer nicht genau bestimmt werden, ist dies mit □ bezeichnet. Beispielsweise: Nr. 180-□-52-48, 49-313, Horvát utca 34.

Nach den Änderungen der Nummern des Grundstückes geben wir in genauem Wortlaut die Beschreibung des Zaigers aus dem Jahre 1695 über das Grundstück und den Besitzer des Grundstückes. Den Grossteil der im Zaiger gebrauchten Abkürzungen haben wir aufgelöst und neue Abkürzungen haben wir nur bei der Benennung der bei jedem Grundstück systematisch vorkommenden Masseinheiten (Kl = Klafter, sch = Schuch) angewendet, ferner bei der Forint Bezeichnung nach der den Grundstückwert bestimmenden Summe (f), und bei dem Wort Grundinhalt, das nach der Zahl steht, welche die Grösse der Grundstückfläche angibt (g. i.). Die Veröffentlichung des Textes des Zaigers ist auch dadurch begründet, dass vom Ende des 17. Jahrhunderts aus dem ganzen Land nur drei Grundbücher solcher Art (von der Festung, der Wasserstadt und von Pest) uns überliefert sind.

Dem Datenregister fügten wir zwei Anhänge bei. Der erste Anhang enthält aus dem 1696-er Zaiger die Beschreibung jener Grundstücke, die im Zaiger des Jahres 1695 noch nicht vorkommen. Bei diesen Grundstücken geschieht die Bekanntgabe in der gleichen Weise wie wir es im Datenregister finden. Im zweiten Anhang sind in der gleichen Reihenfolge wie im Datenregister die im Zaiger des Jahres 1695 befindlichen späteren Eintragungen enthalten (Z I), sowie jene Angaben aus dem Zaiger des Jahres 1696, die in der 1695-er Ausgabe noch nicht eingetragen waren oder (in Kursivsatz) jene Textteile, die vom Text

des 1695-er Zaiger abweichen. Die der Abhandlung beigelegte Karte stellt das Grundstücknetz der Wasserstadt auf Grund des 1695-er Zaigers dar, enthält die Grundstücksnumerierung des Jahres 1695, und führt die auf die Qualität und auf den Zustand der auf den Grundstücken stehenden Gebäude, sowie auf die Bauart bezüglichen Angaben an.

* * *

Die in 1695 zusammengeschriebenen, also bis dahin in der Wasserstadt verteilten 284 Grundstücke liegen auf dem von der nördlichen Stadtmauer der Wasserstadt, von der Donau, von der heutigen Jégverem-Gasse, Hunyadi János-Strasse, Iskola-Gasse, Batthyány-Gasse, Kapás-Gasse, Horvát-Gasse begrenztem Gebiet. Dieses Gebiet ist nicht blos um vieles kleiner als jene Fläche die als Wasserstadt heute bekannt ist, sondern auch als jene welche im 18. Jahrhundert so bezeichnet wurde.

Auch aus der Reihenfolge der Zusammenschreibung ist es ersichtlich, dass das Gebiet Kroatentadt, im 18. Jahrhundert *Krawaten-Gasse* benannt, — was nicht nur zur Bezeichnung einer Gasse, sondern für einen ganzen Stadtteil benutzt wurde — sich von der Wasserstadt auffallend trennte. Auf den Grundstücken dieses Gebietes sind Steinmaurereste selten, lediglich in ein bis zwei Fällen angeführt, und auch diese nur im inneren Teil des Gebietes, bei den übrigen Grundstücken steht nur die Bemerkung *schlecht gebaut*. Am nördlichen Teil der Ganz-Gasse, bei den zu der Stadtmauer zu auslaufenden und bei den, in der heutigen Horvát-Gasse (Kroatengasse) liegenden Grundstücken scheint es wahrscheinlicher zu sein, dass die Formen der Grundstücke das Ergebnis der vereinheitlichenden Regulierung sind, die wegen der beträchtlichen Zerstörung dieses Gebietes bei der Grundstückverteilung durchgeführt wurde. Lediglich die Grundstückeinteilung des Gebietes das zwischen der Medve-Gasse, der Ganz-Gasse, der Kacsá-Gasse und dem Königsbad liegt, mochte die früheren Grundstücksformen bewahren.

Innerhalb der Wasserstadt scheint der zwischen der Fő-Gasse, Csalogány-Gasse, Kapás-Gasse und Kacsá-Gasse liegende Teil ein der Kroatentadt ähnliches, einheitliches, zusammenhängendes Gebiet zu sein. Die Anordnung der Grundstücke und das Strassennetz dieses Gebietes weisen entschieden darauf hin, dass von einer einheitlichen Siedlung die Rede sein mag, deren Mittelpunkt im Mittelalter die an der Ecke der heutigen Csalogány utca (Lerchengasse) und Medve-Gasse (Bährengasse) stehende St. Peterskirche bildete. Die Lage der Grundstücke in diesem Teil der Wasserstadt ist fast ausschliesslich von ostwestlicher Richtung, und dieses Grundstücksystem hat den früheren Zustand bewahrt. Es kann der vielen bestehenden, gut erhaltenen Mauern und Fundamente wegen nicht daran gedacht werden, dass hier nach der Befreiung von der Türkenherrschaft eine Neuordnung, eine Regelung der Grundstücke durchgeführt worden wäre. Auf diesem Gebiet befanden sich 95 Grundstücke und der Zaiger gibt Steinmauern auf 45 Grundstücken, erhalten gebliebene Fundamente auf 7, Lehmmauern auf 7 Grundstücken an und bei 15 steht nur: *ist schlecht gebaut*. Unbebaute Grundstücke gab es 21. Durch Gebäude oder Gebäudereste sich gut abzeichnende Strassenlinien sind: die heutige Fő-Gasse, die Westseite der Gyorsköcsi-Gasse, einzelne Ecken der Batthyány- und Csalogány-Gassen, und hauptsächlich die beiden Seiten der am Ende des 17. Jahrhunderts *Truckhene-Gasse* bennannten Strecke. Die nordsüdliche Achse dieses Siedlungsteiles dürfte also die Truckhene-Gasse gewesen sein, die von der Kirche südlich zur Donau, zur Siedlung um die heutige Kapuzinerkirche, und so mittelbar zum Wassertor der Festung führte, und nach Nordwesten zur Stelle, wo die Stadtmauer der Wasserstadt am Ende der heutigen Horvát-Gasse unterbrochen war. Hier befand sich am Ende des 17. Jahrhunderts ein Tor oder ein Ausgang. Dieses Tor bestand hier bereits im Mittelalter und bot eine unmittelbare Verbindung einerseits der Festung und anderseits der um die St. Peterskirche liegenden Siedlung, mit den nördlich von der Stadtmauer gelegenen Siedlungen. Jene Grundstücke die erkenntlich waren forderte 1695 die Kammer vom Militär zurück und erhielt sie auch wider. Die Verminderung des Fortificationsgebietes fand im Jahre 1696 statt, und zu dieser

Zeit gelangten jene ausserhalb der Schanze gelegenen Grundstücke zur Verteilung, die auch früher zu der Siedlung gehörten, welche um die St. Peterskirche lag. Die Grenze dieser Siedlung während der Türkenherrschaft und im Mittelalter war der sich von der Kapás-Gasse bis zum Marienplatz erstreckende Abschnitt der heutigen Battyhány-Gasse, und von dort südwärts die Donáti-Gasse. Die östliche Häuserreihe der Fő-Gasse war am Ende des 17. Jahrhunderts von zwei mächtigen, leeren Flächen, dem unteren und oberen Marktplatz (der heutige Szilágyi Dezső-Platz und der Battyhány-Platz) unterbrochen. Von den zwei Marktplätzen kam der untere zur früheren Benutzung, die Wochenmärkte von Ofen wurden nämlich bereits 1687 hier, in der Wasserstadt abgehalten. Der untere Marktplatz und seine Umgebung waren das Handelszentrum der Wasserstadt. Am oberen Marktplatz hielt man nach 1696 die Jahrmärkte.

In 1689 gab es zwei Viertel in der Wasserstadt, das eine von diesen, das obere Viertel entspricht der Siedlung um die St. Peterskirche. Diese beiden Viertel sind vermutlich den von Evlia Cselebi erwähnten Stadtteilen Tujgun Pascha und Soliman Pascha gleich. Der Stadtteil Suleiman Pascha der Türkenzeit war die obere Wasserstadt.

Nach der Befreiung war die Nordgrenze des unteren Viertels der Wasserstadt die heutige Markovits-Iván-Gasse, die Südgrenze das auf dem Grundstück Nr. 3—5 der Fő-Gasse stehende Wasserwerk, und die westliche Grenze die Linie der Donáti-Gasse. Im Zaiger der Wasserstadt sind nur 22 Grundstücke erwähnt die über gute, alte Mauern verfügen, gewölbte Räumlichkeiten, folglich ziemlich unversehrt erhalten gebliebene mittelalterliche Gebäude waren nur auf fünf Grundstücken zu finden und ausserdem, ein unversehrt gebliebener Keller in der Fő-Gasse Nr. 18. Vier von diesen Grundstücken befanden sich auf dem, zwischen den Jégverem und Pala-Gassen befindlichen Abschnitt der Fő-Gasse, eines von diesen ist das auch heute in der Fő-Gasse 16 stehende Gebäude, das heute bereits das einzige erhalten gebliebene mittelalterliche Gebäude der Wasserstadt darstellt. Dieser unversehrt gebliebene mittelalterliche Gebäudekomplex bezeugt einwandfrei, dass dieser Teil der Wasserstadt sich an Bedeutung gegenüber den übrigen Teilen der Siedlung unterhalb der Festung hervorhebt. Die Anordnung der Grundstücke und das Strassennetz des unteren Viertels der Wasserstadt weist ähnlich der die St. Peterskirche umgebenden Siedlung auf eine einheitliche Siedlung hin. Doch während sich im oberen Viertel das Strassennetz einem Mittelpunkt, der St. Peterskirche zu richtete, lässt sich ein derartiger Mittelpunkt im unteren Viertel der Wasserstadt nicht feststellen. Die Kirche des unteren Stadtteiles der Wasserstadt, die heutige Kapuzinerkirche bildete eben keinen Mittelpunkt. Die Fő-Gasse zog hinter der Kirche hin, und die beiden wichtigsten, von der Festung herabführenden Gassen, das *Wassergässel* und die *Schlangengasse* vermieden sie. Die Siedlungsordnung des unteren Viertels der Wasserstadt richtete sich zum Wassertor der Festung und zur Donau. Die heutige Iskola-Gasse setzte sich mit der Kapuziner-Gasse der Fő-Gasse parallel fort, und gelangte dadurch zu Bedeutung, dass sie sich auf einer höheren Fläche als die Fő-Gasse hinzog und war zur Zeit des Hochwassers der Donau der wichtigste nord-südliche Verkehrsweg der Wasserstadt.

Ende des 17. Jahrhunderts wurden in der Fischerstadt — die sich auf dem Gebiet zwischen der Mauer welche das Wassertragen deckte und dem östlichen grossen Zwinger erstreckte — 14 Grundstücke zuteilt. Die Benennung Fischerstadt kommt erst von 1710 an vor. Ende des 17. Jahrhunderts wurden die hiesigen Grundstücke nur in der Weise, dass sie unter dem Provanthaus liegen genannt. Im Zaiger befinden sich keine Angaben hinsichtlich der auf diesen Grundstücken stehenden Gebäude, und in Ermangelung dieser kann auf das türkenzeitliche oder noch frühere Grundstücknetz, Strassensystem der Fischerstadt nicht ermittelt werden. Die wenigen zur Verfügung stehenden Angaben gestatten nur die Voraussetzung, wenn auch die Belagerung viel zerstört, jedoch die Spuren des alten Lebens nicht restlos vernichtet hatte. Unter der Türkenherrschaft war die Fischerstadt ein selbständiger Stadtteil: Ahorluk-Bölmeszi (bölme-Stall).

Die allmähliche Zuteilung und Besiedelung des auf dem zwischen der Kapás-Gasse und dem Széna-Platz gelegenen Teiles der heutigen Wasserstadt, also auf dem Gebiet

an beiden Seiten der heutigen Varsányi Irén-Gasse, begann nach 1694. Die früheste und anfangs einzige Gasse dieses Siedlungsteiles zog sich längs der heutigen Varsányi Irén-Gasse, ihre *Johannes-Gasse* Benennung trifft man im Jahre 1718 zum erstenmal. Diese Gasse zog sich im grossen in der Mittellinie des Tales zwischen der heutigen Mártirok útja (Märtyrer-Strasse) und der Batthyány-Gasse hin. Auf den Karten des 18. Jahrhunderts ist deutlich zu sehen, dass ihre natürliche Fortsetzung nach Osten zu die vom Bécsi (Wiener) Tor herabführende Ostrom-Gasse war, und hinsichtlich des Verkehrs die geeignetste Strasse einerseits zwischen der Festung und der Donau, anderseits zwischen dem Újkapú (Neues Tor) der Stadtmauer der Wasserstadt, das sich am heutigen Széna-Platz befand, und zwischen der Donau darstellte. Die sie umgebende Siedlung, die während der Befreiungsbelagerungen im Vergleich zu den anderen Teilen der Wasserstadt die schwersten Zerstörungen erlitt, weist auch nach ihrer, Ende des 17., Anfang des 18. Jahrhunderts durchgeführten Wiederherstellung ein einheitliches Gepräge auf. Dieses Gebiet war auch in früheren Zeiten eine einheitliche Siedlung und scheint vielmehr als die Halászváros (Fischerstadt) mit dem mittelalterlichen *Taschentel* identifizierbar zu sein.

Von den mit den Befreiungsbelagerungen von Ofen verknüpften Karten hebt sich in Ausführlichkeit insbesondere die durch de la Vigne im Jahre 1686 gezeichnete Karte hervor. Auf dieser Karte befinden sich 19 solche Grundkomplexe die im Zaiger nicht vorkommen. Der grösste Teil dieser Grundkomplexe fällt auf das Gebiet welches im ausgehenden 17. Jahrhundert nicht an die Bewohnerschaft verteilt wurde, sondern für ein Fortificationsgebiet vorbehalten war (das Gebiet zwischen der heutigen Donáti-Gasse, Csalogány-Gasse, Hattyú-Gasse und der Festungsmauer). De la Vigne stellte dieses Gebiet noch in seinem ursprünglichen Zustand dar, und das Gassen- bzw. Strassennetz auf seiner Karte ist das alte Strassennetz diesen Teiles der Wasserstadt.

Felelős kiadó: Nemes Béla
a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata Igazgatója — Irodalmi vezető: D. Fehér Zsuzsa dr.
Főszerkesztő: N. Ujvári Magda — Felelős szerkesztő: Bessenyei Mária
Műszaki vezető: Szedlák György — Műszaki szerkesztő: Cellért Andor

**Készült az MSZ. 5601-59 szabvány szerint B/5 alakban 22 A/3 ív
terjedelemben 1260 példányban**

KA 115 K 6400

64-18601 - Révai Nyomda, Budapest

